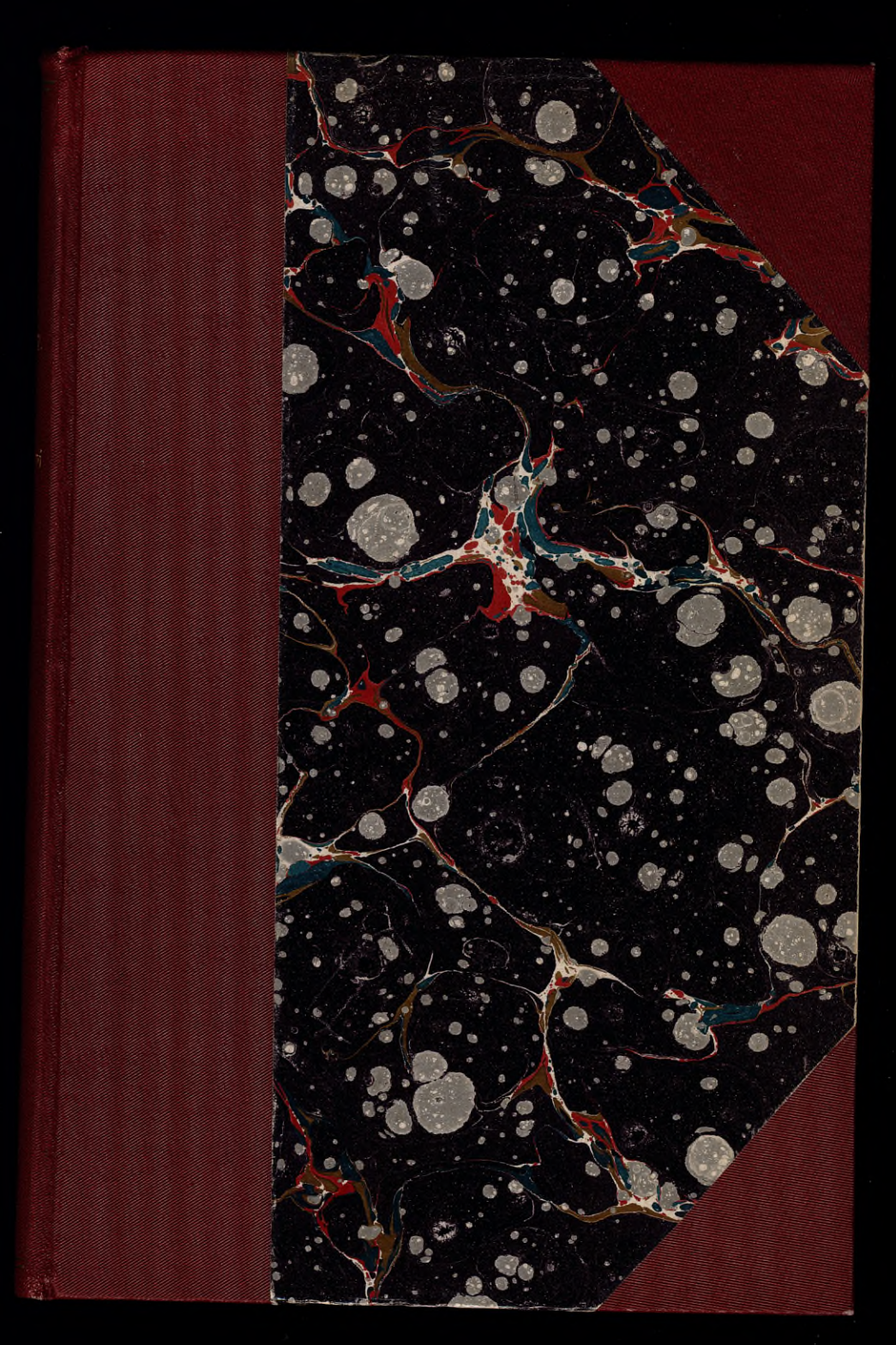

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

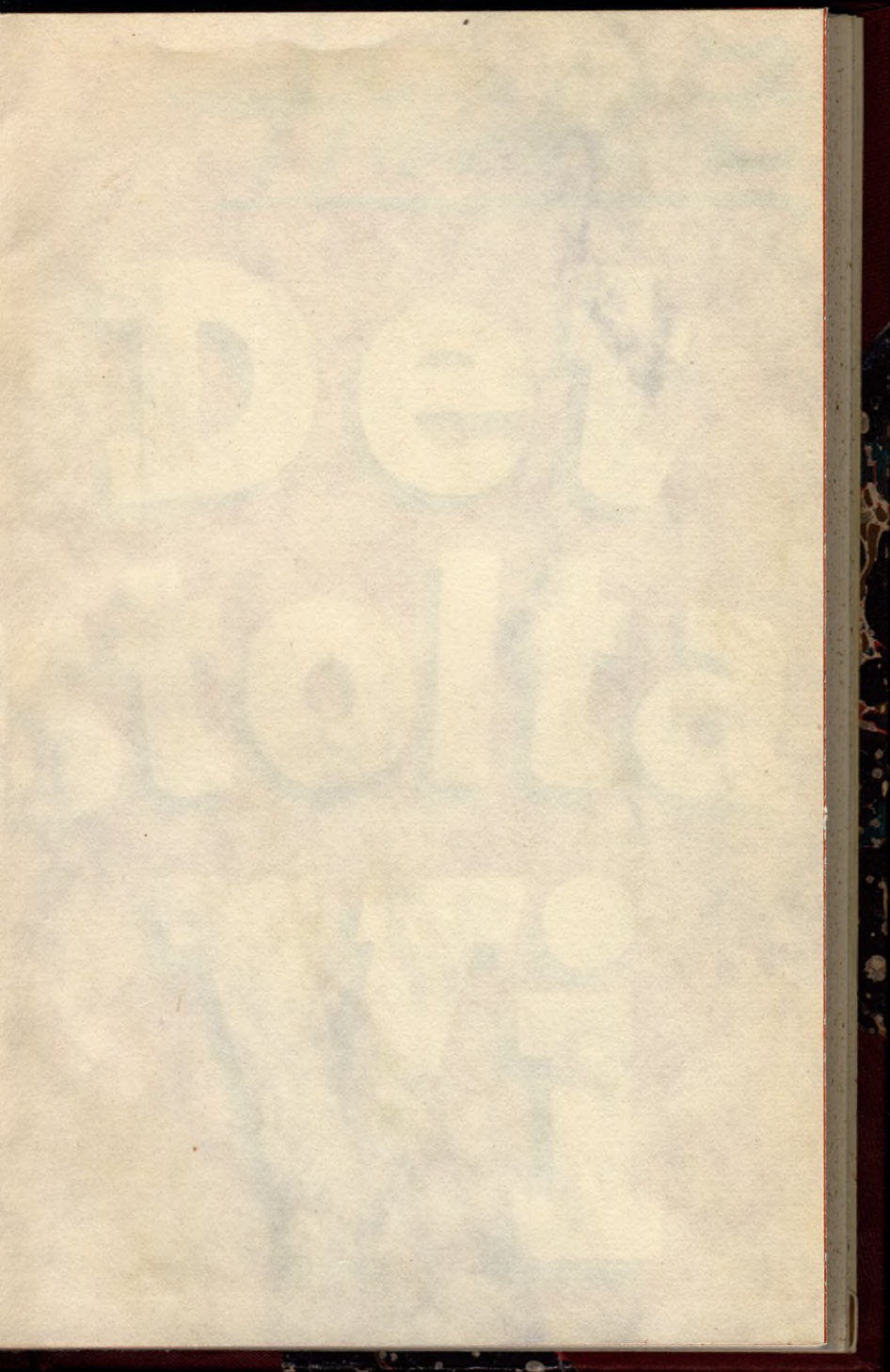

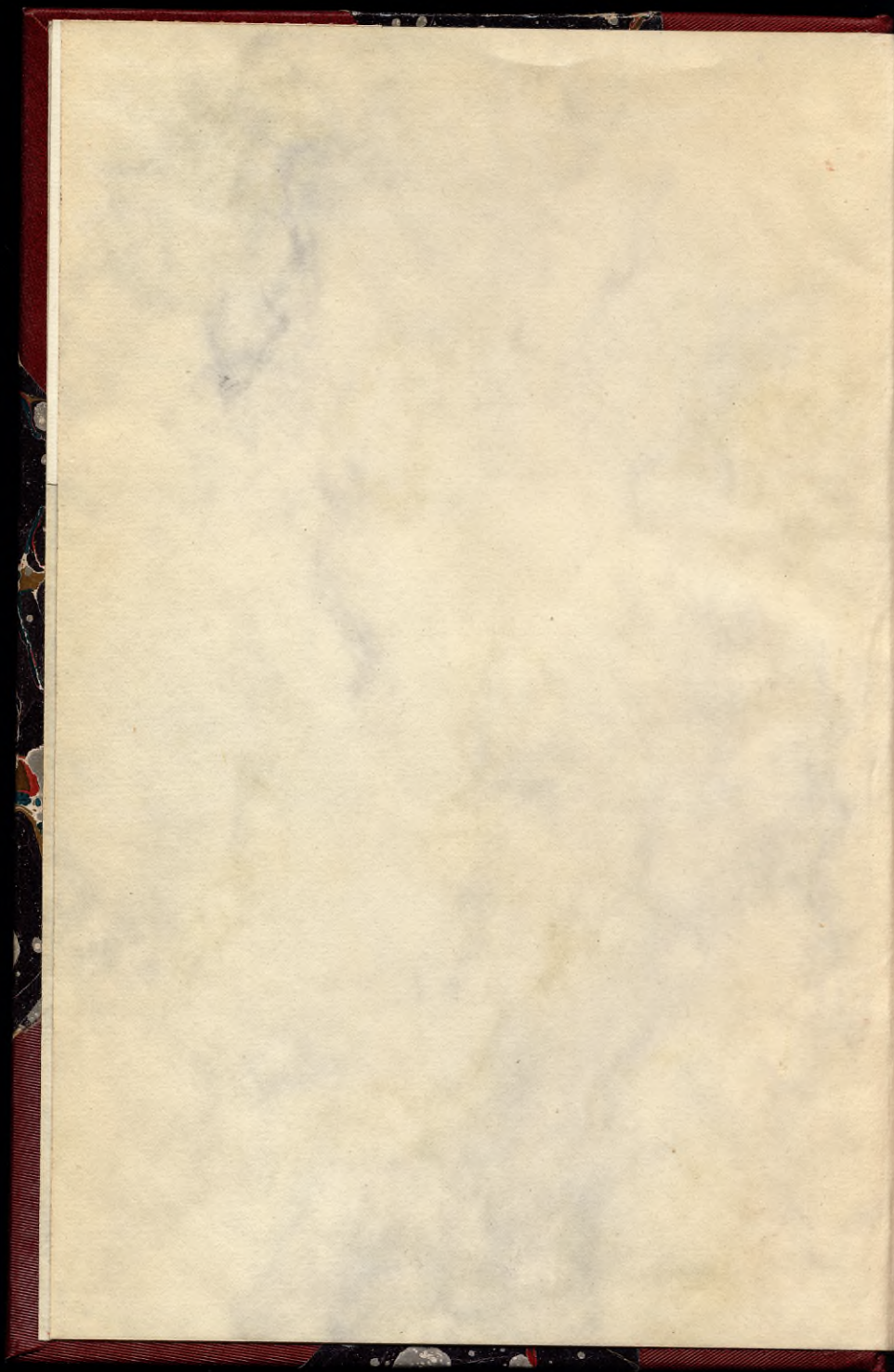

Allmänna Sektionen

Litt.
Sv.

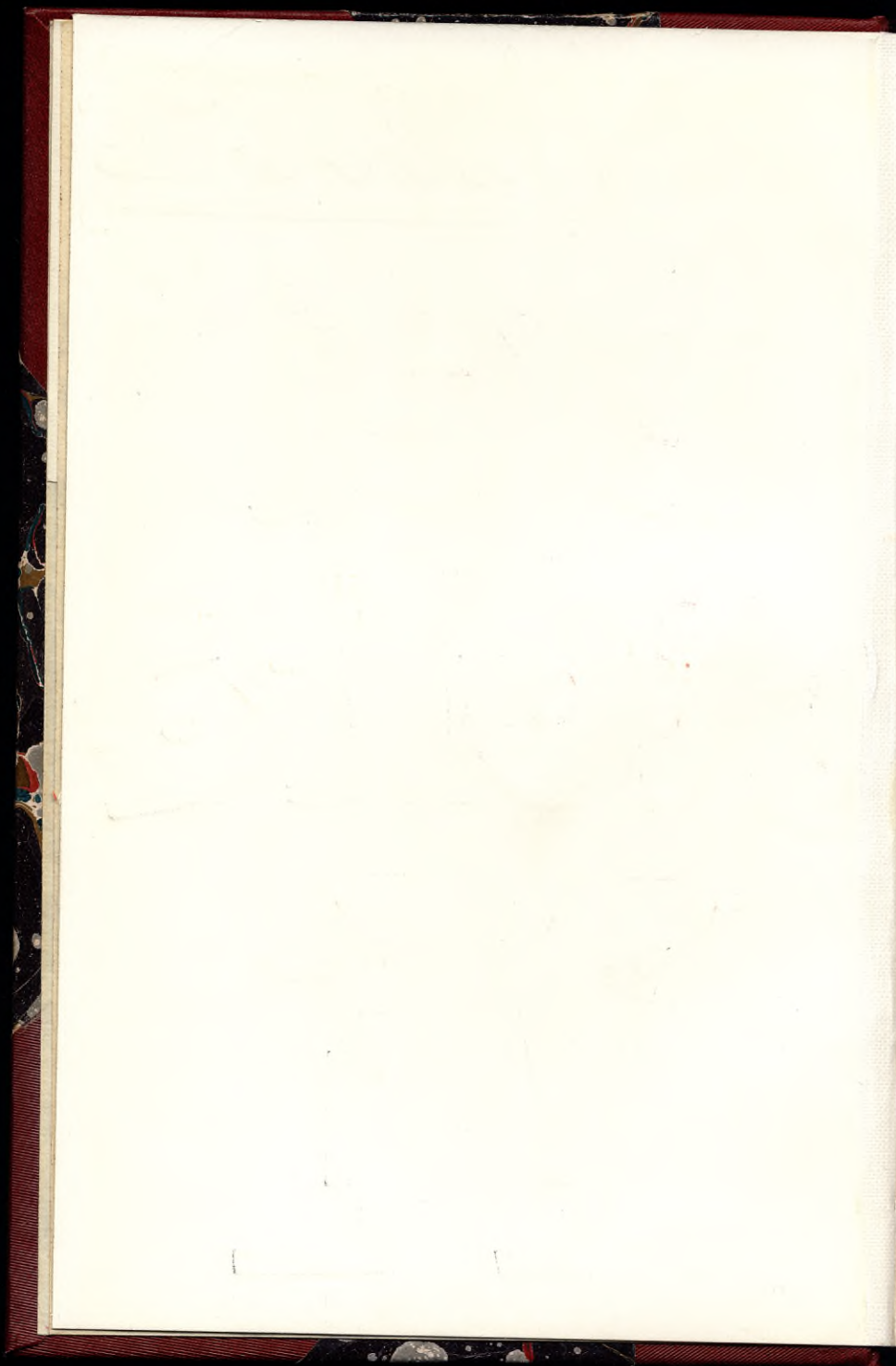

all.
101
Hasse Z

**Det
stolta
Vi**

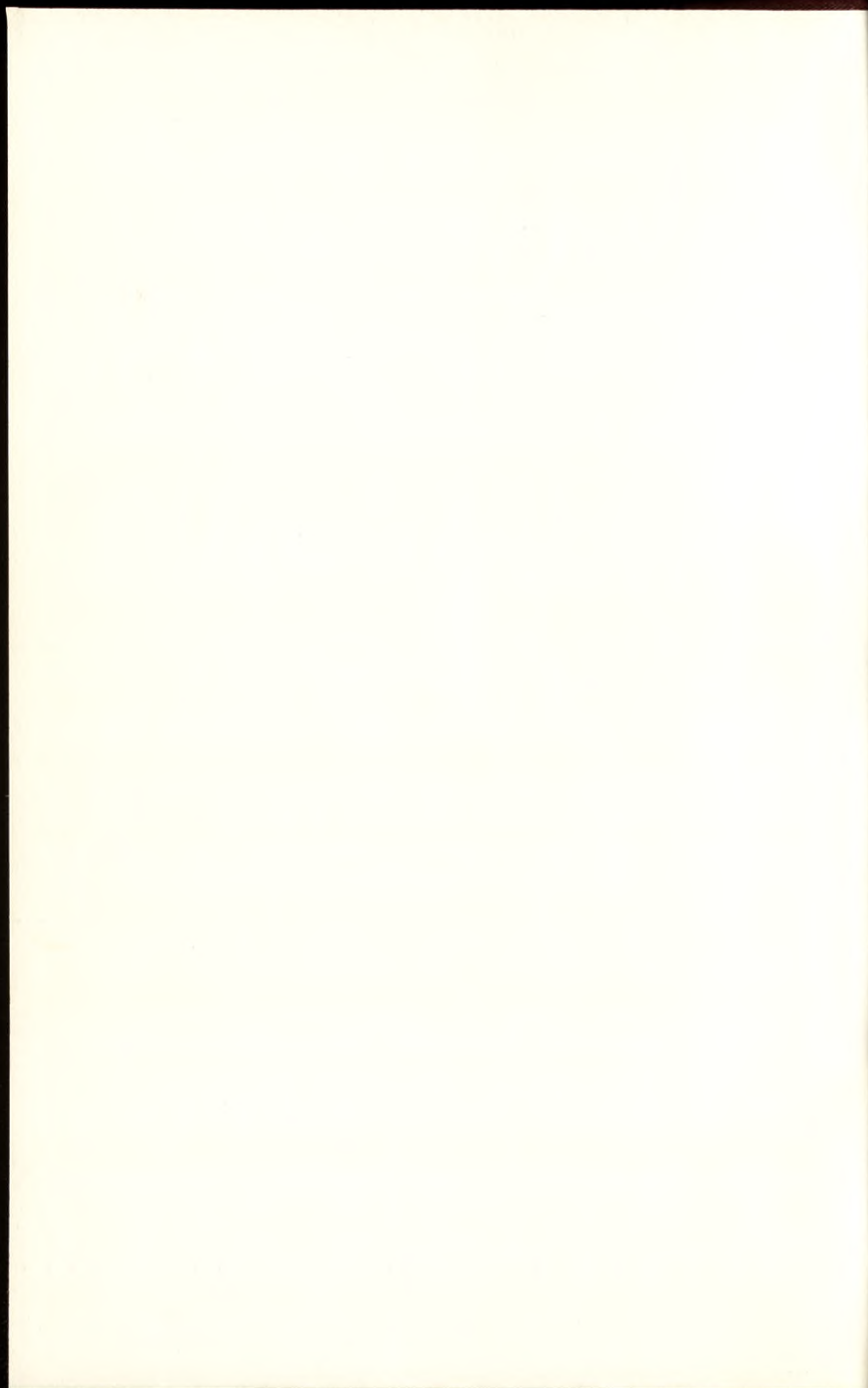

HASSE Z.

DET STOLTA VI

DET STOLTA
VI

KÅSERIER AV

HASSE Z.*[etterström]*

STOCKHOLM
ALBERT BONNIERS FÖRLAG

STOCKHOLM

ALB. BONNIERS BOKTRYCKERI 1938

DET STOLTA VI.

Om man studerar sina medmänniskor, en samsättning, som kan vara både intressant och lärorik, finner man snart, att de flesta av dem äro bättre än sitt rykte, utom de som äro ännu sämre. Detta gäller dock inte i fråga om politiker, som ju äro dåliga allesammans, åtminstone så länge de fungera och regera. Ha de förstånd att gå i rätta ögonblicket, så blir det strax något annat. Sortien är i skådespelet och politiken ofta mycket viktigare än entrén. Det är bara de riktigt stora och berömda artisterna, som få applåd genast då de visa sig. Dem applådera vi på kredit.

Se nu på mr Eden. Vilken lyckad sorti efter en mera misslyckad rollprestation. Där var inga applåder för öppen ridå, så länge han var på scenen. Där var mera visslingar och buanden i salongen, både från raderna och parketten. Men när han slängde ut sin avskedsreplik om de där herrarna, som borde försöka komma överens med England i stället för tvärtom — vilka ovationer, vilket stormande bifall från hela imperiet — nå ja, inte hela, men åtminstone den bit, som

ännu håller på rikets och landets demokratiska ära och storhet.

Nationens stolthet. Det har varit litet klenk med den på sistone. Det brittiska lejonet porträtterades gärna ljuvt slumrande, kammat och väl friserat i manen, nästan permanentat. Där fattades bara mr Edens berömda, vackra hatt på det mjukt lockiga huvudet. De vassa skarpa tänderna saknades visserligen inte — det var bara det, att de lågo i ett vattenglas, som bruket är hos äldre, litet orkeslösa personer. Den elakheten kom visserligen från en landsflyktig smädare vid namn Th. Th. Heine, som inte är tysk, utan bara jude, men den bet ändå.

Eden fick lejonet att ruska på sig ett tag. Om det var i sömnen eller i nymornat vaket tillstånd får framtiden visa. Det är kanske bäst att inte vara alltför närgången mot det fromma djuret, innan man klippt klorna på det.

Nationalstolthet. I dagarna ha vi firat 150-årsminnet av en herre som inte höll mycket på den stoltheten. Han hette Schopenhauer, och han firades, som bruket är numera, med ett frimärke. Ett sådant firande är billigare och bekvämare än statyresning, och så får staten eller någon annan en extra inkomst. När det gällde Swedenborg, kommo vi själva ifrån alla utgifter genom att förlägga hyllningen till England och Amerika. Men naturligtvis gav vi honom ändå ett frimärke eller två: ett tioöres för lokalpost och

ett enkronas för paket. En gång i tiden få väl Carl von Linné och Esaias Tegnér sina frimärken de med, men får jag se August Strindberg på ett korsband, blir jag rädd.

Nå, vad sade nu herr Schopenhauer om nationalstoltheten? Jo, hör: »Men det billigaste slaget stolthet är dock nationalstoltheten, ty den röjer hos den därmed bekajade brist på individuella egenskaper att vara stolt över, eljest skulle han ej gripa efter något, som han delar med så många millioner. Varendra erbarmlig stackare, som i världen ingenting annat äger att stoltsera med, griper till detta sista medel: att vara stolt över den nation han just tillhör —». Och så fortsätter han: »Tyskarna äro fria från nationalstolthet och ge därmed ett exempel på sin beprisade ärlighet.»

Kanske bör det tilläggas, att dessa ord skrevos tjugu år innan Tyskland enats till kejsardöme. Sedan blev det som bekant mera Deutschland über alles, utan att ännu nå fram till über alle och utan att ärligheten tagit skada, ska vi hoppas.

Schopenhauer är förlegad. Hans aforismer ha blivit dammiga på hundra år. Tyskarna ha förståndigt nog låst skåpdörren om honom. Individualiteten är inte, som han menade, långt viktigare än nationaliteten. Individerna är ett nummer, eller kanske bara ett halvt, beroende på ras och stamtavla, som ropas upp vid mönstringar och

skattebetalningar, och som bara har att svara ja, om det lever, och vara tyst, om det är dött. Det finns inte längre ett jag, utan bara ett VI, fyllt av stolthet över Sig Själv. Varenda radioantenn i världen darrar och skälver av den stoltheten.

Hur är det med Sverige och dess nationalstolthet? För all del, vi äro mycket stolta över nationen, åtminstone varje 6 juni, om det är vackert väder. Övriga dagar äro vi stolta över vår försynta blygsamhet. Norrmännen äro stolta hela året. När de ordna en utställning, så heter den *Vi kan!* Skulle vi begagna oss av ett liknande skrivsätt, blev det väl snarast: Vi vill gärna, men det är inte riktigt *säkert* att vi kan —.

Vi äro för kloka för att förfalla till skryt och självförhävelse. Klokhet och gott förstånd utmärka oss mer än prål och fåfänga. Apropå: Mer än hundra år före Schopenhauer levde en annan tänkare och filosof. Han var fransman och hette Descartes. Han upptäckte, att av allting i världen är gott förstånd det som blivit jämnast fördelat. Åtminstone är det ytterst sällan man hör någon klaga på bristande tilldelning av den varan. Alla äro nöjda och belåtna. Den iakttagelsen gäller än i dag och inte bara svenskarna utan alla nationer i världen, även de stolta.

Descartes har överlevat Schopenhauer. Har han fått något frimärke?

P. M. FÖR NOBELPRISTAGARE.

I natt kom den första snön, häromdagen kom nobelpristagarna, och snart är det jul, som i år förlagts till Drottninggatans 300-årsjubileum. Snön kan vi hoppa över, den har renhållningsverket redan tagit hand om, och julen sköter Annonsörernas förening. Låt oss i stället ägna vår betraktelse åt den litteräre pristagaren M. Roger Martin du Gard. Vad vi blevo glada när han fick priset! Just honom hade vi tänkt oss, när vi under åren slukat hans intressanta släktkrönika, del för del.

M. du Gard blev också mycket glad, när han fick veta, att det var han. Han ringde till alla nobelpristagares översättarinna, fru Thulin — hon har tydligen tur med sig — och ville veta om det var sant. Det var sant, och då bad M. du Gard om sin hjärtliga hälsning till svenska folket samt meddelade, dels, att han tänkte dricka champagne, samt dels, att han personligen tänkte komma hit och hämta priset. M. du Gard är lika välkommen som Mr O'Neill, som ännu inte hunnit fram. Men han skulle fara med en lastångare, och sådana ta ju alltid längre tid.

Förmodligen blev även M. Paul Valéry glad, då han fick veta, att han blivit refuserad även i år. Han håller styvt på titeln Mannen som inte får nobelpriset. Han är mångårig ordförande i De refuserade nobelpristagarnas klubb, i vilken herr Sillanpää, *om intet oförutsett inträffar*, nästa år ämnar söka inträde.

Den nye pristagaren beskrives i pressen på följande sätt: han är en stor stark karl och ser ut som en kunnig godsförvaltare. Han bor i en slottsliknande villa i Bellème i södra Frankrike. Han är till ytterlighet blygsam och tillbakadragen och har ett fast handslag. Han röker tio pipor om dagen, har vitt hår samt är morfar. Hans arbetsrum är så inrett, att han kan komma åt att skriva i vilken ställning han än befinner sig, sittande, liggande eller stående. Han är en fattig man, men efter nu inträffade lyckliga omständigheter hoppas man, att han skall få det så bra ordnat, att han även kan skriva gående, springande eller hoppande, alltefter inspiration och sinnesstämning.

M. du Gard tar sitt kall på allvar. I det fallet påminner han om professor Albert Engström, som brukar säga: så fort jag har en ledig stund, arbetar jag. Då och då besöker han dock byns kafé, där han är stamgäst och där historierna avlösa varandra, goda, dåliga och ofta grovkorniga. Det händer dock, att han tystnar mitt i en mening, betalar förtäringen och gnor

hem och fortsätter sitt arbete, där han slutade. Med Antoine eller Jacques.

Sådan är enligt svenska pressen den man, som Akademien tilldelat årets nobelpris. En trevlig karl, okonstlad och naturlig, en människa och inte en pergamentrulle. Det vore verkligen roligt om han kom hit, men innan dess är det kanske behövt, att han får veta, vart han kommer. Han behöver några tips om oss, och dem skall han få här.

Alltså, käre Martin — i Sverige kallas alla populära personer vid förnamn, utom herr ecklesiastikministern, som trots berömvärd energi ännu inte kommit över tillnamnet — här är ett och annat, som är bra att veta:

Geografi: Sverige är beläget mellan 55° 20' och 69° 4' nordlig bredd, men ändå absolut inga björnar eller renar på gatorna! Möjligen en och annan hungrig tam örn i luften.

Oslo ligger i Norge. Köpenhamn i Danmark. Ibsen var norrman och H. C. Andersen dansk. (Säg om det tre gånger.) Vid ankomstintervjun bör landets naturskönhet prisas. De djupa skogarna, de röda stugorna på de gröna slätterna samt de blå sjöarna. Därpå några ord om de urgamla kulturella förbindelserna med Frankrike, Bernadotte och så vidare. Den utmärkta svenska litteraturen — här passar Strindberg och hans betydelse för modern dramatik. Tryter samtalet, kan Garbo tillgripas.

Att veta: förutvarande nationalskald: C. M. Bellman. Nuvarande: Evert Taube. Sjunges unisont efter klockan 23. Skulle vid övriga musikverk publiken resa sig, är det folksången det gäller.

Vid nobelfesten: kungen lång, äldre herre. Prins Wilhelm även lång, yngre. Kronprinsen kortare, prins Carl längst.

Fransktalande damer: Marika Stiernstedt.

Sällskapsliv: Svensk dam eller herre får ej tilltalas utan föregående presentation och, även efter dylik, med stor försiktighet.

Restauranger: köket är svenskt, men matsedlarna skrivna på franska, dock av patriotiska skäl med bibehållande av svensk stavning. Handelsbodarna, vari inbegripes Svensk-franska konstsalongen, hållas öppna endast om vardagarna. I spårvagnar och bussar torde för undvikande av panik absolut tystnad iakttagas. Stockholmskans charm är fullt jämförlig med parisiskans. Fötterna dock något större. Stockholmarens charm ojämförlig.

Med noggrant iakttagande av dessa små råd och hänvisningar kommer ni säkert, käre Roger Martin, att klara er bra i umgänget med oss. Övriga besvärligheter klarar fru Thulin. Hon är van vid nobelpristagare av alla nationer.

K O R S I T A K E T.

Vid Riksidrottsförbundets kamratmiddag talade statsrådet Sköld för idrotten och idrottsmännen. Det blev inte ett vanligt tal med vackra klichéer och blommor, som sloka halvvisna, innan man skålat för dem. Det blev ett tal, som inte bara hördes utan även kändes. Stjärnorna, som lysa för oss härhemma och till landets ära även inför världen, skola ha hjälp och stöd för att kunna nå sin högsta prestationsförmåga. Idrottsrörelsen är en folkrörelse, och den skall, på förnuftigt sätt, stödjas av staten —

Talet betecknas lika viktigt som olympiaåret 1912, som ingången till en ny epok.

Den svenska idrottsrörelsen har gått fram till en folkrörelse, och den har till heder och ära gått fram med egen kraft.

Tänkte och trodde man det för 30, 35 år sedan? Knappast. Sporten, som den hette då, var ett privat nöje för ett fåtal herrar, som betraktades både med misstänksamhet och löje. Balck kallades spefullt sportmajoren och hans lärjungar sportfånar, som endast på grund av myndigheternas oförlåtliga slapphet tillätos gå lösa. Tog man sig för att springa på landsväg

med nakna ben och armar samt utan hatt, hände det att man blev fasttagen och hemledd av herrar med allvarligt sinne för ordning i samhället. Om man inte rentav lades upp på en avtagen grind och fick stryk för sitt oförskämda tilltag.

Cykeln hade blivit låg och tvåhjulig. Den skrämde folk och kreatur. De, som åkte på sådana vehiklar, kallades för trilljannar och behandlades varje vecka av Jörgen i Figaro strängt och skoningslöst. En sådan samhällets skräck och utböling, som varit nära att köra på Vår Utmärkte, avslöjades med nummer och namn och benådades först efter månader av ris och tuktan.

Regeringen var inte sportintresserad. Det var lite svårt att tänka sig E. G. Boström på cykel eller skidor. Hovet höll sig också reserverat. Oscar II var mera intresserad av andliga än kroppsliga idrotter. Hade han börjat spela tennis, även under skyddande pseudonym, är jag rädd för att det blivit revolution eller i bästa fall något som påmint om Gustav IV Adolfs sortie från tronen och kronan. Småprinsarna Gustaf Adolf och Wilhelm åkte visserligen skridsko på kungliga skridskobanan mellan Kastellholmen och Djurgården, men mera blev det knappast. Stockholmspojarna åkte kälke, de fina gossarna i Humlegården och de andra i Tavastbacken och Gullgränd på Söder.

Och så åkte vi skridsko, på Nybroviken och Mälärbanan. Den konsten kunde vi, ibland till

och med bättre än norrmännen. Vi hade skridsko-
stjärnor på den tiden. Fjæstad, Thomas, Grun-
dén och bröderna Ericsson, Frithiof, Rudolf och
store Gideon, som också i sinom tid åkte Mä-
laren runt tillsammans med Fjæstad — som han
till och med åkte ifrån mitt i en liten kaffe-
rast, måhända i Enköping. Jag hade äran, bland
andra intresserade, att ta emot Fjæstad, när han
kom in till målet. Jag såg honom sitta i en
soffa inne på Stallmästaregården och svära ve
och förbannelse över den falske Gideon.

Och så hade vi Salchow, världsmästare tio
gångar om, lugn och säker. Alltid obesegrad.
Och före honom den unge, elegante Grennander,
som så småningom åkte ända in i engelska so-
cieteten.

När Nybroviken stängde igen för skridskorna
och öppnade för båtarna, dog Stockholms vack-
raste vinternöje. Skidorna hade vi ännu inte
hunnit till. De passade lappar och norrlänningar.

Men vi fingo Idrottsparken uppe på Öster-
malm, och sen gick det vidare med säkra och sta-
diga steg. De gamla sura herrarna, som bodde
vid Sturegatan, drogo ned sina gardiner om
söndagarna och samlade sig i gårdsrummen, men
det hjälpte inte. Idrotten hade blivit en hela fol-
kets sak. Där kom Olympiska spelen — Svan-
berg i Aten — och så 1912, den stora som-
maren i vårt eget Stadion, så fotbollen med

alla segrar och ett och annat litet obetydligt och lättförklarat nederlag, Råsunda — och nu, ett riktigt statsråd, som talar och hyllar och som till och med lovar att öppna den stora tipsportmonnän, åtminstone på glänt. Är det inte anledning nog att sätta ett kors i idrottstaket, till alla de andra glada och trevliga?

29. 11. 37.

P R E M I Ä R.

Mellandagarna är årets stora paus. Spelet på världsscenerna pågår alltjämt, men publiken har tröttnat, gått hem eller sitter och slöar i foajén. För övrigt har man de dagarna sin egen lilla hemmateater att spela sin egen lilla pjäs på, för släkt och vänner. Det är mycket lugnare och trivsammare bakom julljusrampen.

Men med nyåret går ridån upp igen. Samma tragedier, komedier och lustspel som vanligt, ibland full cirkus, med en eller annan clown, som applåderas eller visslas ut. Evtigt samma gamla scener med en och annan ny replik. Skall det då aldrig bli en ny pjäs, en bättre, en gladare? Eller åtminstone ett säkrare samspel på artisterna? Kommer det aldrig en regissör, som bringar ordning och reda på den teatern? Är det för många direktörer?

Hur har ni det på er egen lilla scen? Vad tänker ni spela i år? Är programmet klart? Något nytt eller det gamla vanliga? Har ni tagit närmare reda på er roll, som ni fick för så längesedan? Vill ni bemöda er att spela den så bra som möjligt? Inte bara för applådens och

2. — *H a z z e Z., Det stolta Vi.*

kritikens skull utan för samspelets? Inte vara s slö och likgiltig utan ständigt uppmärksam.

Man kan göra samma roll på många olika sätt. Tänk er att ni fick spela om er pjäs från början, hur skulle ni då lägga rollen? Är det något ni skulle ändra på?

En amerikan, en klok man, fick en gång den frågan, och han svarade:

— Jag skulle försöka bli vänligare.

Ett enkelt svar, men rätt betydande. Lite mera vänlighet i spelet skadar inte pjäsen. Inte bara i gesten och tonfallet, utan även i avsikten och meningen. Kanske blev det lättare just för samspelet.

Har ni rampfeber? Är ni rädd för, hur det skall gå och hur det skall sluta? Fruktar ni kritiken? Strunt. Var inte orolig. Har ni intet märkt, att de hemskaste scenerna aldrig inträffa. De spela bara i vår fantasi. Var en stoiker, beredd på det värsta, så blir ni inte överraskad. Eller ännu bättre, var en kristen, och beredd på det bästa. Då blir ni glatt överraskad. Tänk på mannen, som föll från femte våningen. För varje våning han föll, sade han:

— Hittills har det gått bra!

Det är möjligt, att han slog ihjäl sig, och då gick det kanske ännu bättre efteråt. Det hadde inte gått bättre, om han oroat sig.

Häromdagen fyllde en sympatisk aktör 80 år. Alla personer, som fylla år efter 50, äro sympatiska.

ttiska. Åtminstone på och omkring födelsedagen. En 80-åring är dessutom inte numera en vördad åldring. Han är en ungdomligt spänstig grand seigneur. Denne seigneur var dessutom optimist. Han var glad åt nästan allting. Han kved inte ssom andra gamla herrar och damer: Vart ska edet ta vägen med allt detta elände? Annat var edet på min tid! Bäst att få tåga hädan.

— Inte är det någon fara med teatern, sade den optimistiske aktören. Den klarar sig alltid. Efter dåliga år kommer alltid goda. Det gäller bara att inte förlora humöret. Ett tag för många år sedan trodde man, att varietéen skulle tta livet av teatern. Det gick inte, och det ggår inte för filmen heller. Jag är glad åt amatörteatern, och jag är glad åt att tusentals människor få njuta av dramatik genom radio. Jag är till och med glad åt riksteatern, som ordnat det så bra för landsorten, och jag är så gglad åt, att det kommer så många nya utmärkta lbåde skådespelerskor och skådespelare.

Se det var en glad och optimistisk 80-åring. Det var bara en sak han inte var glad åt: Ihär är för mycket reproducerad musik. Musik skall inte bara höras utan även göras. Det är rätt. Och det kravet kan man också ställa på den stora, riktiga teatern. Vi behöva ny musik och nya instrument att lyssna till. Trummor och trumpeteter äro nog bra för krigsmarscher, men vi ha tröttnat på dem. Vi ha fått för mycket

av dem. Vi längta efter vackra, lekande meldodier till den nya premiären. I synnerhet nuu, när vi börjat sjunga allesammans på en gångg. Och så, varför inte, ett lyckligt slut på hela pjäsen, det godas äntliga seger över våld och orätt.

Gamle Holberg, som också skrev pjäser, sadde en gång:

— Det gör detsamma, om fan är till eller eñj, men tänk på vad han *representerar*.

Om vi skulle försöka få den aktören att intte representera fullt så mycket i den här nya pjäsen. Han kanske kan bli överansträngd, stackarnn. Om han inte redan är det.

KVINNANS FIENDE N:R 1.

Ett är det den moderna kvinnan fruktar mer än allt annat. Hon kan bli bedragen av sin älskade och hon kan möta sin bästa väninna i en hatt, som är nästan precis densamma som hon bär själv. Sådant är svårt och känns bittert, men det kan genomlidas. Ett är dock värre än detta och nästan allt annat hemskt i världen: *att öka i vikt*, att bli tjock och fet, varmed menas, att vågen i dag visar ett halvt hekto mer än i går. Vågen är det skrämmande spöket i en modern kvinnas liv, ibland en vän över alla andra, men ibland också Fienden n:r 1.

Marknaden är full av piller, dekokter, teer, massagerullar och apparater av alla slag till ära för den slanka linjen. I varje kvarter lurar ett institut, som ger fagra löften om den enda och säkra vägen till lättvikt och smärt figur. Varje tidning med aktning för sin läsekrets ger matsedlar på lämplig diet, med prisande i intyg av världens förnämsta filmstjärnor, som ju allesammans för konstens skull måste ha den absolut riktiga vikten och linjen. Många kvinnor

ha offrat sina liv på den slanka linjens kampfyllda slagfält, helt enkelt svultit ihjäl, men nya skaror stå ändå alltjämt färdiga till strid mot den fruktade fienden.

För något år sedan gick ett befrielsens rop genom världen: kvinnan skall ha form och till och med former igen. Naturen skall komma till heders. Hon skall lämna både plank- och slankstadiet. Den nyheten var en anka, en rätt ffet och ingen slank anka. Vågen med hel- och hallvhektion behärskar alltjämt valplatsen.

En ung och rätt nygift man väcktes härom natten av att hans hustru satt rätt upp i sängen och stönade i förtvivlan:

— O, Adolf, Adolf, jag drömde något så förfärligt otäckt hemskt!

— Vad är det min älskling, vad drömde du, sade den unge nygifte mannen och lade sin svalkande hand på den unga makans upphettade panna.

— Å, jag drömde, jag drömde, att jag ökat två och ett halvt hekto! Tänk, om det är sant! Vad skall jag ta mig till?! Jag måste genast ut och väga mej!

Så sprang hon ut i badrummet och kom strax tillbaka lycklig och nöjd. Hon hade minskat ett helt hekto. Och så somnade det unga paret ljuvt och lyckligt den natten.

Det är nu en särskild historia med vågen i det huset. Mannen har mutat den eller rättare tvingat

déen till lydnad för husfridens skull. Han har satt sig in i dess mekanik och kommit underfund med att en lätt vridning på en liten skruv kan få den att visa den för en ung kvinna behagligaste vikten. Den vågen låter villigt leda sig, ibland står den förargligt stilla, men vanligen går den nedåt, aldrig, aldrig upp. Det har bara hänt en gång, att den strejkat, men det berodde på slarv från mekanikern. Den morgonen skar att fasans skri genom hela gårdeskvarteret. Den unga kvinnan hade ökat fem kilo på tolv timmar. Nå, vågen fick sig en duvning, och redan dagen därpå fungerade den till allmän glädje och belåtenhet. Den är säker och pålitlig. Så säker att den unga maken kan säga:

— Kan du tänka dig, i går vägde jag mig på EElsas våg och den visade ett helt halvt kilo för mycket. Den vågen är *absolut* galen. Jag förstår inte hur hon kan ha en sån!

Men nu är det julkilot. Vad gör ni åt det? Det där kilot, som ni fått av all julmaten, doppet i grytan, skinkan, syltan och alla de söta efterrätterna. Å, experterna ha redan tagit hand om det fasansfulla kilot. Gymnastiken, massagen och dieten är i full gång och mera energisk än någonsin. I en daglig tidnings avmagringsavdelning läser jag: *Julkilot skall med salt fördrivas*. En dansk skönhetsexpert lämnar det absolut säkraste receptet. Det låter så här:

Först äter man bara frukt och grönsaker i två dagar. Sedan köper man hem tio kilo grovt salt, och åtta av dessa kilon lägger man i ett hett bad, minst 40 gr., i vilket man sedan lägger sig själv, alltunder det familjen står utanför dörren och undrar om man lever samt huru länge. I tio minuter ligger man i detta bad, varpå man gnider in kroppen med de återstående två kilona salt. Man gnider tills man blir röd. Det känns otäckt i början, men intet självmedlidande, bara gnå och skrubba! När man så är helt insaltad, åker man ned i 40-gradersvattnet igen och ligger där i fem minuter varpå man i sängen, inlindad i filt, svettas bort *ända till 2 kilo*. Skulle intet kilo försvinna, bör man inte bli ledsen för det — kilona försvinna säkert under de närmaste dagarna. (Framför allt om man har den ovan nämnda vänliga vägen och den vänlige mannen.)

Nu ser jag, att en läkare vid namn B. G. Hauser upptäckt, att man kan äta sig vacker. Hans senaste artikel heter: *Ett lidande att vara ung och ha fin hy*. Ja visst är det ett lidande men det har doktor Hauser bot för. Man skall bara äta morötter, lök och sallad, så får man strax samma persikohy som filmstjärnorna ha under den vanliga. Läger man till litet palster-nackor och bondbönor, så blir man av med por-maskarna också. Vad man ska äta för att få långa ögonfransar, rak näsa, små öron och en grop i hakan kommer i nästa kapitel. Jämte upp-

gift på lämplig föda mot hjulbenthet, vassa armbågar, buteljvador och röda knäskålar. Vetenskapen och doktor Hauser ordna allt. I samråd med grönsaks- och frukthandlare. Men *inga slaktiare!*

9. I. 38.

D E 2 2.

22 personer hade köpt biljetter till Operanss Judithföreställning. 22 ärliga, modiga, svenska damer och herrar, som ville och vågade höra en svensk opera med nya dekorationer och baletter. De betalade sina biljetter kontant, en del kanske rent av till parkett och första raden. De behövde inte stå i kö för att få sina kvitton till aftonens väntade, glädjerika tilldragelse. De kommo säkert inte heller smygande och skamsna som till något brottsligt och förnedrande. Frankt och djärvt tågade de in i vestibulen, en och en, eller kanske två och två, arm i arm eller hållande varann i hand. Vad vet jag.

Men ett vet jag: ingen har tänkt på vilken stor och uppoffrande gärning de utförde, dessa 22 ensamma modiga människor. I stället talar man litet nedlåtande om dem. Och det bara för att de inte voro flera!

En fullsatt salong, det är något annat. Det är en festlig samling människor, värda hyllning, aktning och beundran. Men 22 ensamma människor äro inte värda någonting. De få sina pengar tillbaka och få vara tacksamma för det.

Publik skall vara stor, annars är den inte värd någonting. Massan reagerar och betyder allt, även för en teater. Respekt för den!

De 22 ha min sympati, även om de inte ha någonting att ha den i. Då och då ser man i pressen: *Bjra karl denna vecka. Vacker flicka denna vecka. Varför inte i dag en gruppbild av 22 modiga, sttarka män och kvinnor denna vecka? De vågade köpa biljetter till en svensk opera.*

Varför intervjuar man dem inte? En och en. För att få höra hur de kommo på den tokiga idén att köpa biljetter till Judith. Kanske ha de någonting att säga som är värt att höra.

I Amerika, där man är smart, hade en operachef engagerat dem för flera dollar om dagen, saatt dem på guldstolar på scenen och fått många uttsåda hus för att förevisa människor, för vilkas skull man ställt in en inhemsk opera.

Operachefen talar med sorg och besvikelse om de 22 — eller kanske gäller hans dystra ord de 5,022, som inte kommo. Vi skola hoppas det.

Litet nedlåtande talar han också om den publik, som bara vill ha operetter. Han beklagar rusningen efter den låga konstarten, »ty den vittnaar inte alltför gott om svenskarnas smak». Men om det är så, varför då besudla K. Operan med dessa usla alster och varför låta operaartister framma dem, sannolikt till skada för sin konst och sitt anseende. Varför inte överflytta hela verksamheten på Oscarsteatern och till konst-

närligt anspråkslösare artister. Teatern står tåm och den senaste akrobatluften är nog utvädrad vid det här laget.

Den affären skulle säkert löna sig bättre. IDå blev man av med de 22 modiga stackarna och fick alla de tusen jublande och tacksamma lätta musikalskarna i stället.

Sen blir K. Operan biograf, vilket ju alla tomma lokaler ska bli. Tänk vilket läge och vilken härlig parkeringsplats på hela Gustav Adolfs torg. Vad är herr Sandrews smala Kungsgården mot det? Och så Operakällaren och baren alldeles intill. Det vore väl alltsammans något för den goda svenska smaken just nu.

Vem var det som kved? Vem klagade och grät?

— Å, det var bara de 22, som inte fick höra Judith. Tokiga, omoderna människor! Schas på er!

SKÖNHET DÖR INTE...

— Då en stor skådespelare går bort, dör även haans konst. Ridån har gått ned och föreställningen är slut för alltid. Ingenting är kvar. Scenen är tom.

En författare, en målare, en kompositör, lämna sinna verk till eftervärlden. De leva i dem. Skådespelaren är bara borta. Hans öde är tragiskt.

— Så säga ofta skådespelarna själva, men ännå är det inte så. Det är sant, att en författares, en målares verk leva — ibland till föga glädje för dess skapare. Mycket står där på hyllorna, som borde varit ogjort. Och det andra, som är värt något, hur mycket är det? Hur mycket av den moderna konsten och litteraturen leever över julveckan och utställningsdagarna?

En stor skådespelare bildar skola. Som alla määstare blir han en lärare. Hans konst blir ett arv att rätt förvalta av alla dem som komma efter honom. Ingen skapar helt av sig själv. Alla ha någon att tacka för något.

— Kanhända. Men ingen är oersättlig.

— En falsk fras. Negrerna ha ett visdomsord som säger: stick ned ditt finger i vattnet, tag

så upp det och se vilket tomrum det lämnat. Det där låter bra och bestickande, men det passar inte på en konstnär. En kontorist, en haantverkare är ett finger i vattnet, då det gälller yrket, ehuru inte alltid. En stor konstnär är det aldrig. Han kan inte ersättas. Detsamma gälller om skådespelaren. Hur många ha vi inte förlorat under senaste 20 åren? Ingen av dem har fått sin efterträdare, helt enkelt därför att de hade sin egen stil, sin egen art av konst, som ännu lever i vårt minne.

— För oss ja, för vår generation, men sedan —.

— Å nej, litet längre än så. Hör på: det samtal vi nu föra, är inte nytt. För många år sedan talade två av sin tids största konstnärer om samma sak. Samtalet fördes mellan Isadora Duncan och hennes vän, den ryske skalden Essenine. Essenine var en begåvad herre, ett geni, men som de flesta författare var han också fåfäng och egocentrisk. En dag talade de om konst. Lola Kinel, Duncans tolk och sekreterare, har relaterat samtalet:

Essenine sade:

— En dansös kan aldrig bli verkligt stor, ty hennes berömmelse varar inte. Den är borta i det ögonblick hon dör.

— Nej, svarade Isadora. Är en dansös stor, ger hon folk något, som de bevara i sina hjärtan

för evigt. De kan inte glömma det, och det har förvandlat dem, även om de inte veta om det.

— Ja, men när de äro borta, Isadora? De människor, som sett henne? Det är med dansöser som med skådespelare: en generation minns dem. Nästa läser om dem, och den tredje vet ingenting. Du är bara en dansös! Folk kan beundra dig, bli rörda till tårar till och med. Men när du är död, kommer ingen att minnas dig. Inom några få år är din berömmelse all världens väg... Ingen Isadora —

Det där sade Essenine med en gäckande handrörelse, som strödde han Isadoras kvarlevor för viinden. Och så fortsatte han i sin narraktiga fåfänga:

— Men skalder lever. Jag, Essenine, skall lämna mina dikter efter mig. Och dikter lever. Dikter som mina lever evigt.

— Och vad svarade Duncan?

— Precis vad hon skulle svara. Hon vände sig häftigt till tolken och sade:

— Säg honom, att han har fel, säg honom, att han har fel! Jag har gett folk skönhet. Och skönhet dör inte. Den finns kvar någonstans...

— — —

Det är så. Även den skönhet en stor skådespelare givit, dör aldrig. Den lever sitt säkra ostörda liv... någonstans.

Till och med den själviske och fåfänge Esse-

nine gav uttryck åt denna sanning, då han slutligen sade:

— Å, Isadora! Allting kommer ju från Gud!
All poesi och dina danser till och med!
Javäl — och då måste det ju leva.

D R I C K S.

Det tycks vara ett allmänt önskemål att drickspengarna skola bort. De äro förödmjukande, förnedrande och kränkande att ta emot. En gäst har till och med intygat, att han skäms, då han ger dem. Skulle han inte ge, skämdes han förmodligen ännu mer, utom det att servitören, om han är känslig, skämdes på hans vägnar.

Restauratörerna säga: tar man bort drickspengarna, blir det nödvändigt att utfärda förbud för deras mottagande. Hur detta skall kontrolleras i praktiken, är ännu inte avgjort. Om det skall bli dricksspioner liksom spritspioner eller om man bara skall lita på servitörsamvetet. Gästen kan man som bekant inte lita på.

Alla parter önska helst att serveringsavgiften föres på notan. Med tio procent på slutsumman. Huruvida gäst skall äga rätt utöka procenten till femton eller tjugu, ja ännu mera, är heller inte avgjort. Medlingskommissionen får mycket att göra, fram i maj, juni eller juli.

Säg mig, hur mycket du ger i drickspengar, och jag skall säga dig vem du är. En person, som ger fem öre på en lunch, som kostar 2: 50,

är en snål och gnidig person, och ger han tio öre, är han knappast bättre. Han bör undvika att besöka samma restaurant flera gånger. Person, som ger sjuttiofem öre, eller rentav en krona, på samma belopp är en slösare. Eller också ser servitösen ovanligt bra ut, skönhet kan förvillan även den bästa karaktär.

I turkiska badet och även badstun har man ett enkelt system för dricks, som här borde heta torks. Man lägger slanten i en gemensam bössa, när man avlägsnar sig från badet. Baderskor och badare i dessa bad ha under årens lopp fått så tränad hörsel, att de på klangen kunna skilja en tjugufemöring från en tioöring. I senare fall blir det nästa gång bara torkning av varannan tå och ett knäveck.

Nu gäller frågan: om drickspengar äro förödmjukande för servitörer, så äro de naturligtvis detsamma i lika hög grad för chaufförer, barberare, damfrisörskor och ovannämnda badbetjäning. Man får inte höja en klass av människor och samtidigt sänka en annan i skammens dy. Drickspengarna skola bort över lag. Annars händer det att vi en vacker dag, för skams skull, nödgas självbada samt åka buss och spårvagn, vilket inte blir lätt, så sällan som man hittar den rätta i det lagret.

Hur skall det sedan bli med rockpengarna? Är det även nedsättande att ta emot sådana? Knappast. Rockvaktmästaren betalar hyra för rättig-

heten att beskatta rockar, pälsar, hattar, käppar, paraplyer och galoscher. Uppgörelse om denna skattefråga har träffats mellan värden och vaktmästaren. Gästen har som vanligt inte tillfrågats, men han betalar gärna sina femton öre, vilket, om han äter ute två gånger om dagen, gör nio kronor i månaden. Inom ett år har han betalt rockvaktmästaren samma summa som han lovat skraddaren. Utom rättgångskostnader.

Tecknaren O. A. har illustrerat en händelse från Operakällarens tambur år Då. En gäst, som tyvärr gjort av med alla sina pengar i matsal och kafé — så roligt var det på den tiden — överlämnade med en elegant gest ett femtonöres frimärke med repliken:

— *Det skrivs väl brev?*

Den historien var mycket populär under många år. Och naturligtvis upprepades scenen av humoristiska gäster då och då. När den gamle rockvaktmästaren lämnade detta jordiska med alla dess överplagg, efterlämnade han en rätt vacker frimärkssamling samt ett obegagnat vykort från Venedig. Det kortet hade han fått med den vänliga repliken:

— *Det has väl semester?*

Ja, det var liksom litet roligare på restauranger förr. Till och med i tamburerna. *Och så voro de aldrig stängda.*

DE BLYGAS BANKRUTT.

Förr i tiden var människan det enda djur, som kunde rodna och skratta, och som hade anledning att göra båda delarna. Numera kan hon bara skratta, kanske inte fullt så ofta, och ibland utan anledning.

Den moderna människan är varken blyg eller blygsam. Hon har upptäckt, att man kommer längst genom att hävda sig själv och vara framåt. Hon har också lysande exempel i tidens store. Världens diktatorer ha kommit till sin makt och sitt välde, inte genom försynt modesti utan mera med hjälp av press, radio, strålkastare, trumpeter och högtalare. Hör på gott folk, här kommer Jag! Absolut tysta, så ska ni få höra, vad Jag har att säga!

Den unge mannen av i dag är ingen blek och stillsam dagdrömmare. Han känner sitt värde. Han har nävar att hugga i med och fötter och ben att både sparka och gå framåt med. Är en ung man numera skygg och blyg, så beror det på ett komplex, och då låter man psykoanalysera honom, och så blir han bra.

Förr i tiden fanns ett uttryck: rodna som en ung flicka. Det ordet är gammalt, föråldrat och

mögligt. En ung kvinna rodnar inte numera, om inte möjligen efter andra nubben.

Naturligtvis älska vi publicitet. Äro vi vid teatern eller bara eventuellt blivande förhoppningsfull stjärna vid filmen, så är vår lösen: *Ingen dag utan en rad om mej*. Vägen till ryktbarhet går genom trycksvärtan, sade gamle Barnum. Hade han levat nu, hade han fått se hur nedsvärtade vi alla blivit av den promenaden. Men det gäller att ligga i. Inte en minut och inte en notis att förlora. Populariteten är ingen dam att lita på. Hon håller sig med nya kavaljerer för var dag. Georg Pauli brukade berätta om en major, som blev så populär, att man till och med uppkallade en cigarr efter honom. Han hade sitt porträtt på cigarrlådan, och när han slog upp locket till den lådan och bjöd på en cigarr, brukade han säga med en suck:

— I dag hyllad av folket. I morgon måhända stenad av pöbeln —

Nå, så långt gick det inte med majoren. Han dog en naturlig majorsdöd och blev glömd, tillsammans med cigarren.

I det längsta hoppades jag på Martin du Gard som en ståndaktig ung man, men han svek skändligt mina förhoppningar. Han krossade mina illusioner om den stilla och ensliga vägen. Och ändå började han så bra med den lilla maskeraden i Malmö. Kapten Vasano — den som går lugnt, går säkert. Jag gjorde själv

det lilla tillägget: den som går undan går säk-rare. du Gard gick undan, via Södertälje och andra krokvägar, ända tills någon sade honom, att Frankrike fordrade, att han var artig mot en värd, som gav honom en million franc.

Då bröt Martin du Gard alla isoleringens ljuva band och blev en sällskapsherre, spirituellt och charmfull, kvick och rolig. Han gick igenom intervjuprogrammet: snön, Ibsen, Strindberg och det utmärkta svenska folket, av vilket Frankrike har så mycket att lära. På egen hand lade han till de svenska rakbladen, som äro de bästa i världen. Man får förlåta honom, att han glömde tändstickorna. Som fransman använder han förmodligen cigarettändare.

Martin svek och nu ha vi bara Garbo kvar. Den blyga veka sensitivan. Den 18 kommer hon hem för att jula. Hon lär ha sagt, så att det hörts genom ett eller annat nyckelhål, att hon tänker lämna filmen för att få föra en normal människas tillvaro. Vad betyder det? Jag fasar för tanken att det kanske blir så här:

Greta Garbo anlände i går till Göteborg. Yr och glad över att vara hemma sprang hon med spänstiga steg över landgången och skyndade genast vid ankomsten till hotellet att ta emot de väntande journalisterna, vilka hon inbjöd till ett förtjusande improviserat cocktailparty. Med största älskvärdhet ställde sig divan till sina gästers förfogande, svarade glatt och villigt på de mest

närgångna frågor om sina framtidsplaner och berättade slutligen spontant och ivrigt, att hon kommer att gifta sig med kompositören och dirigenten Stokowski. Bröllopet äger rum annandag jul i Seglora kyrka på Skansen, vars hela område med alla burar och stugor kommer att disponeras av bröllopsgästerna. På kvällen blir det stort fyrverkeri, varefter brudparet visas från Renberget. Bruden vill då gärna uttala ett tack och en hälsning till sina goda landsmän. K. Flottans musikkår kommer för aftonen att dirigeras av brudgummen —

Blir allt det där verklighet, ger jag upp min tro på Blygheten i världen. Nå, men Lindbergh, säger ni. Han är väl säker? Ja, är han det? Ge honom ett Nobelpris först, så få vi se, hur han bär sig åt. Alltid finns det väl någon vitamin i alfabetet, eller multiplikationstabellen, som inte är upptäckt.

U T T A L.

— Säjer du äroplan eller aéroplan?

— Jag säger ingendera. Jag säger flygmaskin.

— Jaså. Men säger du Aéroklubben eller Äroklubben?

— Jag säger Luftklubben. Så säger medlemmarna, och så sa dom redan, när den hette Aéronautiska Sällskapet.

— Nå vidare: kallar du viscount Cranborne för visskaunt eller vajkaunt?

— Jag kallar honom, Gud hjälpe mig, inte för någonting, för jag har aldrig träffat honom. Men om vi träffas, så undviker jag att titulera honom. I alla händelser säger jag inte min herre, som anses fint här i landet. Då tycker jag herrn är nästan trevligare. För övrigt är jag trött på det där bråket om uttal och stavning av utländska ord. Det står något i Havamal om bort dör din hjord, dina fränder och du själv, men ett vet jag som aldrig dör: domen över död man. Jag vet ett till, som aldrig dör, och det är grälet och det kverulanta gnället över uttal och språk. Huvudsaken är väl, att man förstår, vad dom säger. Man ska inte vara petviktig.

— Det finns uttal, som är viktiga. Till exempel *Beatrix*. Det var inte så noga med det namnet, förrän *Juliana* och *Bernhard* togo sig för att ge det till sin senkomna dotter. Nu är det fråga, om barnet heter *Béatrix* eller *Beátrix*. Den holländske hallåmannen säger *Béatrix*, men det är fel eftersom namnet ju är latinskt.

— Det är inte fel. I holländska radion har högtidligt meddelats, att namnet ska uttalas *Béatrix*. Föräldrarna ha bestämt det. Och då är det ju rätt, beträffande det barnet. Om de önska kalla henne *Beatrix* med tonvikt på *ix*, så är det lika rätt. Om en flicka heter *Alice* med tonvikt på *i* eller *Alliss* med ton på *all*, så är det lika trevligt. Om *Juliana* och *Bernhard* hade kallat *Béatrix* för *Emma*, som först var påtänkt, så hade vi sluppit det här insändargrälet i Sverige.

— *Emma* är inte bra heller. Då hade hon hetat *Emmá* på franska, *Imma* på engelska och *Hemma* på rospiggiska. Och så hade det blivit bråk om det med.

— Förmodligen kommer hon att få heta *Trixa* i hemmet, och då är ju saken klar. Men innan hon får en bror eller en syster, är det nog bäst att föräldrarna vänder sig till Allmänna svenska insändarklubben för att få namn och uttal bestämt.

För övrigt är det viktigare med vad man säger än hur man säger. Inte blir jag arg, när en

karl säger chafför i stället för chaufför. Jag förstår ju, vad han menar. Och inte är jag så tarvlig, att jag rättar honom. Det finns mäniskor, som säger förbifarten med ton på bi, då jag lägger tonen på för. Vilket är rätt? Gör det inte detsamma? Norrlänningar säga museiföremål med vikt på mål och en del säga intresse i stället för intresse, men jag förstår båda delarna. Dock stör det mig något, när jag hör hövvud i stället för huvud. Men jag tror att hövvud och hövvudsakligen är vanligast. För mig får man också säga relegera eller releschera, religiös eller relischös. Jag är tolerant. När skåningen säger byxhängslen, så nöjer jag mig med hängslen och hoppas, att han förstår, vad jag menar.

Stockholmskan går an, dock ej med avarten ekenskisiskan. Den är inte något språk, utan en samling obehagliga läten. Märkvärdigt nog lär den anses pikant även inom bildade kretsar.

När det stockholmska kväsarspråket gjorde sin entré någon gång på 90-talet, ryggade man förnämt tillbaka. Harald Molander hade en pjäs på Vasateatern, som hette Vasariddare. Den gjorde lycka ända tills Anna Norrie började sjunga en visa med refrängen *Du, haru vari på Skansen, va?* Då sprack pjäsen. Några år senare kom Kolingen och Kväsarvalsen, och sen fanns det inte något trevligare och roligare inom societeten än att tala slang.

— Det kommer alltid att bli svårt med språk och uttal, tills vi allesammans lära oss esperanto, men kanske man kan krångla till det med. Det är svårt med språk i tal och skrift, och inte är det heller lätt med dem, som inte kunna underlåta att insändarvägen demonstrera sin bildning. Häromdagen fick jag den här historien:

Nyinryckte livgrenadjären 113 Andersson stavar sig igenom den i kompanikorridoren anslagna dagordningen och fastnar för en undervisningstimme i hygien. 113 funderade ett tag, och så sa han:

— *Hygien? Hygien? Månnro en ska ha byssa me sej då?*

Den pojken har min sympati, och jag skulle inte ha skrattat åt honom, om han så kommit till lektionen i full mundering.

A R V S K A T T E N.

Härmed ska jag be att få anmäla mig som *presumtiv* arvtagare till den loheska silverskatten. A. B. Släkttjänst har på min begäran och för 25 kronor upprättat en stamtavla, som räcker ända ned till Erik den helige, och mitt i den sitter herr Fredrik Lohe, som grävde ned skatten för min räkning i källaren på Nygatan. Heder åt gamle Figge!

Jag är bröstarvinge i rätt nedstigande led till Sophia Albertina Nordenflychts kusindotters svägerbrors syslingfaster i andra giftet, som visserligen dog barnlös, men vars moster efterlämnade en brorson, som var min morfars nästsysling i sjätte led på styvfaderns sida. Det går inte att komma ifrån den saken. Det finns papper med sigill på alltsammans. Herrskapet Nystrand, eller vad dom heter i Vimmerby, kan dra sig tillbaka. Dom kan gå och lägga sig, som John Landquist säger till driftiga småborgare, då han blir ond. Deras stämma får inte höras i riksvårdande angelägenheter.

Jag har sett att Vitterhetsakademien försökt komma åt skatten för 15,000 kronor. Haha.

En akademi är väl ingen presumtiv arvinge! Och inte Stockholms stad heller. Den får bara ärva försyndelser i renhållning, planering och trafik. Det måste bli process, säger man. Ja visst ska de bli process! Det finns väl inget härligare för en svensk än att processa. Jag stämmer, du stämmer, han stämmer, vi stämma, I stämman, de stämman. Det stämmer! Jag går till rådhusrätten, jag går till hovrätten, jag går till högsta domstolen, jag går till Lundstedt och sen får vi se!

— Nå, om ni får skatten, vad ska ni göra med den?

— Vad jag ska göra med den? Jag ska naturligtvis visa den för pengar. Resa omkring med den till vartenda litet municipalsamhälle i landet och visa den för 50 öre person — dubbelt för barn, för de få ju ett minne för livet. Det blir pengar det, så nyfiket som svenska folket är. Jag ska tala in stamtavlan på skiva, och dom ska få den genom högtalare, och sen ska dom få se mej själv, ARVTAGAREN, för 50 öre extra — dubbelt för barn, för det blir ju ännu ett minne för livet.

När så det där är avverkat, säljer jag filmrätten, och när jag så gått igenom en eventuell plagiatprocess med filmförfattare, produktionsledare, regissörer och direktörer, ska det väl bli åtminstone en femtilapp över på den affären, åt advokaten.

— Hur går det sen med skatten?

— Den gräver jag ned igen, precis som gamle Figge. *Men i en helt annan källare*, där man kan hitta den om ett par hundra år. Svenska folket ska väl ha något roligt då med. Till dess kommer dom förmodligen att hålla på med det här.

— Ni tror väl inte, att ni är den enda, som gör anspråk på fyndet?

— Nej, tyvärr inte. Om ett år, ja, kanske bara några månader ska ni se att hela nationen, åtminstone så många som orkar och kan skriva sitt namn, kommer att ligga i process om det här. Det blir som att tippa, men mera spännande och dramatiskt. På alla föredragningslistor i alla rådhusrätter i riket kommer det att stå: Jonsson mot Lohe, Karlsson mot Lohe, Persson mot Lohe och så vidare ända upp i högsta adliga ätterna, ty Lohe hade ju släkt där med. Strängt taget äro ju alla svenskar släkt — och behandla varandra också som sådana. Och tänk på alla svenskamerikaner och svenskafrikaner och svenskasiater, de äro ju släkt de med. Alla äro vi släkt med den käre Lohe. Låt oss bilda en filial av Svenskhetens och släktskapens bevarande i in- och utlandet för tillvaratagandet av silverskatter i allmänhet. Och åt oss i synnerhet.

Här ska processas! Äntligen ha vi fått något att leva för de långa mörka vinterkvällarna. Hit med silvret, skedarna, knivarna, gafflarna, skå-

larna och slevarna, med kontrollstämplar och handtag! Alltihop i en kastrull. Arvet ä' mitt fesståru, lika mycket som ditt, fesståru! Och vi ska hålla ut allt intill målets slut! Den där skatten blir svenska folkets verkliga arvskatt. Men kom ihåg, att jag är den ende presumtive arvtagaren. *Presumtiv* betyder *närmast i tur*, och min mormors kusins dotterbror hade en svärdotter —

15. 2. 38.

PSYKOLOGI I VARDAGSLIVET.

Kunden har alltid rätt, är en sats, som jag trott på alltsedan mr Challis i Sörmans gamla affär en gång citerade den.

— Men är det verkligen så, sade jag artigt tvivlande.

— Absolut. Det är det enda riktiga. För en tid sedan sålde vi en dyrbar porslinsservis till en god kund. Vi packade in alltsammans mycket noga och sågo till, att, att varje pjäs var felfri. Efter en tid meddelade oss kunden, att servisen kommit fram, till stor del sönderslagen. Naturligtvis sände vi genast en ny servis. Vi förlorade på affären, men vi behöllo en kund.

En amerikansk affärsman har någon gång sagt, att hans affär vilar just på satsen om kundens rätt. Han har tjänat sina millioner på den

Och så i dessa dagar kommer en svensk köpman från Sunne, herr Nathan Hedin, som säger i ett föredrag under köpmannakursen, att satsen är grundfalsk och leder till en ohållbar situation. Sanningskravet är hörnstenen i all köpenskap, säger herr Hedin. Naturligtvis, sanningen bör vara hörnsten i allt handlande och vandlande,

men en sanning, skött med förstånd. Hur skulle herr Hedin förfara till exempel i ett fall som detta:

En ung fru kommer in i den speceriaffär, där hon är kund, och säger:

— Mjölet, som jag köpte här i förra veckan, var så segt, att min man kunde inte äta kakan, som jag bakade av det.

Säger herr Hedin:

— Det är inte sant. Fru Höglund har orätt. Mjölet är prima, men fru Höglund kan inte baka en kaka. Däri ligger det.

Säger herr Hedin så, får han säkert veta, vad både han och hans affär gå för. Varpå han förlorar en kund, som berättar för alla sina väninnor vad för slags mjöl herr Hedin har i påsen. Nej, så här skulle Challis hos Sörmans ha sagt, om han handlat med mjöl:

— Förfärligt förargligt. Jag ber *tusen* gånger om ursäkt. Vi ska *genast* skicka tillbaka hela partiet — det är bara ett par hundra ton — och så ska vi be att få lämna fru Höglund ett annat mjöl, det allra finaste i marknaden, och med det mjölet följer en liten bruksanvisning på, hur man bakar en alldeles underbar och delikat kaka på bara ett par minuter.

Då hade fru Höglund blivit förtjust, för att inte tala om hennes man. Och herr Hedin hade behållit en kund utan att köpenskapens hörnsten trillat omkull för det.

En försäljare ska vara psykolog, men alla äro det tyvärr inte. Framför allt inte de expediter, som alltjämt, trots mångåriga tillsägelser, tro att det går lättare att sälja en vara, därför att man påstår att den är omtyckt. Jag vill inte ha en halsduk, som är omtyckt. Jag vill tycka om halsduken själv. Jag vill inte heller ha en skjorta eller en desertost, som är omtyckt. Jag vill bli lurad på ett annat, kvickare sätt.

Dörrknackarna äro också dåliga psykologer, men man begär inte så mycket av dem. En av dem är dock rätt skicklig. Hon går för närvarande omkring och säljer spetsar på Östermalm. Hon vänder sig till frun i huset och meddelar diskret, innan affären kommit i gång, att hon när som helst väntar ett litet barn. I sådant fall blir varje kvinna en medsystem, och naturligtvis får hon sälja sina spetsar. Barnet har nu tyvärr låtit vänta på sig i två år, varför den blivande modern gör klokt i att antingen byta affärstaktik eller stadsdel. Det finns ömmande systrar även på Söder och Kungsholmen.

En slug dörrknackare har dock lurat även mig. En dag ringde det på dörren, och då jag öppnade, stacks där in en hand innehållande en klädesborste, varpå en röst sade:

— Här är klädesborsten!

— Tack, sade jag, tog borsten och stängde dörren. Det var en bra borste. Jag hade just borstat kavajen med den, då det ringde på nytt.

Jag öppnade och samma hand som nyss, nu tom, stacks in, och rösten sade:

— Två och femti.

Jag lade två kronor i handen och stängde dörren, ty jag är ingen dålig psykolog jag heller.

Efter en tid hittade jag samma slags borste i en billighetsbasar. Den kostade en krona. Och såldes ändå av en herre, som troligen var styvare psykolog än både jag och dörrknackaren.

Folk klagar på telefonförsäljarna. De ringa och störa i arbetet, i middagen, och överhuvudtaget då man inte vill bli störd. Men jag tycker om telefonknackarna. De skingra mitt svårmod. Nyss ringde en av dem och sade:

— Förlåt, men herrskapet har ju en hund.

— Det stämmer — vem är det nu som är biten?

— Inte alls, för all del! Jag ville bara tala om, att vi fått in ett nytt hundbröd, med vitaminer. Alldeles utmärkt närande och kraftigt. Kanske ni få skicka några kilo?

— Var god och dröj, så ska jag höra efter. Efter en stund bad jag få meddela:

— Nej, hunden hälsa och sa, att han är inte intresserad av vitaminer, men har ni något bröd med kalvstekssmak, helst med ben och brosk i, så ska han fundera på saken. Vi vänta ännu på det brödet.

I Amerika finns en köpenskapens psykolog. Han heter Elmer Wheeler, och han missar aldrig.

Han har gett ut en bok om slagord med principen: *Sälj inte bara steken, sälj så det fräser!* Och mr Wheelers elever sälja. 105-000 slagord har han prövat på 19,000,000 kunder. Hans psykologi räddade en gång en man från att hoppa ned från taket till ett 18-våningshus. Man gjorde allt för att hindra den olycklige. I över en timme bönföll man honom att inte hoppa. Mannen stod kvar lika envist. Då räddades situationen av en av Wheelers elever, en ung dam. Hon skrek till mannen på taket:

— Ni ser verkligen dum ut där uppe på kanten. Ge er i väg ner, innan er fru får se, att ni gör er löjlig! Mannen gick ned, träffad i sin sårbaraste punkt — fåfängan.

Hade denna händelse inträffat i Stockholm, och mannen på taket varit en dam, så hade man nog inte fått ned henne genom att skrämma med hennes man, men hade man skaffat en megafon eller regissören Skoglund, som ropat:

— *Kom ned! Greta Garbo gick nyss in på N. K.!* — så hade hon kommit bums, med tre trappsteg i taget, utan att ge sig tid att vänta på hissen. Träffad i sin sårbaraste punkt — kärleken till konsten.

ETT UTMÄRKT FÖRSLAG.

Här görs ofantligt mycket för ungdomens fysiska fostran. Idrotten har ryckt in på skolschemat. Gymnastiken har blivit roligare, och när man förr bara fick friluft tio minuter mellan var timme, får man nu en hel vecka. En del barn få mat gratis med vetenskapligt beräknat antal vitaminer per tugga, och en del få just de kläder de skola ha i dag utan att behöva växa i dem ett par år.

För de mindre barnen arbetar vetenskapen dag och natt. Hur skall man leka med ett barn? Hur skall man tala med ett barn? Inte skrämma ett barn! Bränt barn skyr elden, men skrämt barn skyr hela världen! Föräldrarna veta till slut varken ut eller in i alla dessa invecklade komplex- och hämningsfrågor. Måhända blir det inte ordning på det hela, förrän även barnen få sin litteratur. *Hur skall man behandla sina föräldrar? Vad skall man tala med sin mamma om? Viktiga saker, som man inte får skrämma pappa med. Vad skall man ge sina morföräldrar att leka med?*

De äldre barnen, upp till 25—30 år, äro som bekant förvildade. De ha aldrig varit värre än

nu, vilket beredvilligt kan intygas av alla personer, födda på 1870-talet och tidigare. Att dessa personer i sin ungdom voro lika förvildade eller ännu värre, intygades då av personer födda på 1840-talet och tidigare och så vidare.

Vad bör nu göras åt denna ungdomens alltmer tilltagande brist på moralitet och hyvsning? Kan man då aldrig hitta på något tillförlitligt medel? Jo, en lärarinna i Liverpool har upptäckt knepet. Lärarinnan heter Jessie Crosbie, och hon har i dagarna begärt, att parlamentet skall utfärda ett påbud, att alla barn under sexton år över hela England skola gå till sängs på en given signal. Vintertid skall sirenen ljuda klockan åtta men under sommaren inte förrän klockan nio. Man väntar att detta förslag skall antagas av underhuset, ty under de senaste månaderna har brottsligheten bland ungdomen börjat öka i oroväckande grad. Samtidigt med antagandet av miss Crosbies förslag kommer man att avskaffa den niosvansade katten, det gamla prygelredskapet, som blivit aktuellt i dagarna genom fyra bättre ynglingars diamantstöld. Man hoppas uppnå ett bättre resultat genom tidigt sänggående, som dels står humanitärt högre än katten och dels inte lämnar några ärr efter sig.

Miss Crosbie tror, att om alla barn skickades i säng på given signal, så skulle det betyda inte blott bättre folkhälsa utan även en minskning i kriminaliteten, ty det är just de sena

kvällarna i storstäderna, som äro en fara för ungdomen. Miss Crosbie tillägger, att om systemet skall vara effektivt, måste stadens polis då och då företaga stickprov för att verkligen se till att ungdomen befinner sig i sina sängar.

För min del finner jag miss Crosbies förslag utmärkt, och jag kan inte se något hinder för att det praktiseras även i vårt land, där ju ungdomens uppförande ger åtskilligt att önska. En sirén i varje stadsdel, samt på landet i varje församling, bör med lätthet kunna anskaffas genom K. Sjöverket och bör även med litet övning kunna skötas av person, som under dagen har annan sysselsättning. Vintertid bör dock tiden, för bibehållande av nöjesskatten, utsträckas till 21,30 (9,30) då ju första bioföreställningen inte slutar förrän klockan 9.

Har man efter en tid funnit, att det crosbieska systemet visat sig framgångsrikt, finns det intet skäl, varför man ej bör praktisera detsamma även på äldre personer, vilka ju egentligen äro de som mest syssla med brottsliga handlingar, och detta framför allt efter mörkrets inbrott. Med hänsyn till restaurangnäringen och gamla inrotade vanor bör tiden för dessa personers sänggående måhända utsträckas till klockan 23 (11). Kända nattklubbsgäster — se polisens matrikel, avdelning G. Azurra — få kanske den första tiden bindas i sängarna. Ansökan om extra uppsittning i och för högläsning eller syss-

lande med dominospel inlämnas 8 dagar i förväg till Allmänna Svenska Sängdagsbyråns Kontrollstyrelse och skola vara försedda med läkarintyg och rekommendationer från närmast boende grannar.

Personer, som ha för vana att gå i sömnen, få fortsätta med denna vana, utomhus dock i sällskap med specialutbildad vaktare. För att få även det svenska systemet effektivt, blir det måhända nödvändigt att engagera så kallade sovspioner, som, försedda med nattlyktor till alla våningar, tillse att lagen efterlevs. Till upprätthållande av denna verksamhet torde restaurangernas spritspioner, som ju äro lediga om nätterna, med fördel kunna användas.

Jag ber att på det livligaste få rekommendera miss Crosbys förslag. Att utöka detsamma med sirénväckning om morgnarna kan anses överflödigt, så länge mattpiskning och renhållning upprätthålles på traditionellt sätt.

N Å G O N A N N A N S T A N S .

Den moderna människan vantrivs. Hon kommer inte överens varken med tiden eller rummet. De kloka säga, att detta sorgliga förhållande beror djupast på, att hon inte kommer överens med sig själv. Hon vill ha det annorlunda och vara någon annanstans. Häromdagen berättade fastighetsägarnas advokat, att en tredjedel av vår stads invånare flytta av okynne. Vilket kostar husägarna flera millioner kronor — för att inte tala om, vad det kostar hyresgästerna.

Vi göra så mycket av okynne. Hur mycket köpa vi inte av okynne? Titta på våra vindar och förrådsrum. Många gånger äta och dricka vi av okynne, i synnerhet det senare. Vi gifta oss av okynne, och många gånger skilja vi oss av samma orsak, ty inte är det väl gärna för advokaternas skull? I Hollywood har en praktisk dam infört en särskild skilsmässoring, förmodligen för räkningens skull. Ja, varför inte? Bara fingrarna och tårna räcker till.

De amerikanska lyckoprofeterna säga: Lev här och nu! Andra uttrycka det så, att man skall leva i sin tid, hur dåraktig den än är — det är ju

ändå vi själva, som skapa denna tid — och om möjligt försöka göra det litet bättre.

För tio år sedan gav oss arkitekterna en ny stil att leva och bo i. Om man skulle översätta den stilen i ljud, så verkade den på de ömhörda mer som ett gallskrik än som ett ljuvt kvitter. Så ny var den stilen inte heller. Man hittade den här och där till och med i svenska bondstugor.

Enkelt, rakt och slätt. Acceptera! Och så hyvlade man av de gamla husen, om man inte rev ned dem och byggde nya, släta. Och nya möbler av stål satte man in i våningarna, och många blevo vanföra på dem. Mitt i all denna stål- och betongterror kom en längtan efter romantik, och då släppte man in gallergrindsarkitekten, som satte blyinfattade rutor i fönstren och ställde stora mörka skåp och kistor på golven tillsammans med tunga bänkar och bord, allt under en dämpad belysning från takkronor med konstgjorda bronsljus, som stearinet dröp av. Högst illusoriskt och konstnärligt fint.

Nu är den arkitekten utsläppt. Han har släppt ut sig själv och slängt gallergrindarna på skrothögen. Nu ska det vara ljusa, lätta, sommarglada rum med runda, mjuka, behagliga möbler, och mitt i rummet en pelare, som när man trycker på en knapp, plötsligt blir en bar, ty en bar *måste* man ju ha, om man är en modern människa.

Och så, tillsammans med detta, upptäcker man, att det utskrattade och förhånade 80-talet ändå inte var så dumt. Se så många vackra hus det finns på gamla Östermalm! Inte får man förstöra sådana konstverk. Sluta upp med slät-hyvligen! Det fanns vackra möbler på den tiden. Fort till antikaffärerna, innan de ta slut! Vilka lustiga, förtjusande fotogenlampor med underbara kristallprismor, vaser i skärt glas, vridna till blomkalkar, små åttkantiga plyschbord och stolar med tofsar, som man fastnade i, atenienner och gipskattor och underbara emmastolar, som man verkligen kunde vila i. *Var kan man få tag i en emmastol?!*

En tidning skriver, att krinolinen är på väg. Nå, den tillhörde inte 80-talet. Man får nöja sig med turnyren. Den håller en stund, i synnerhet som man nu kan göra den av rostfritt stål.

Det är inte bara vi enkla små människor, som vilja ha det annorlunda och leva någon annanstans. Även denna världens store lida av samma åkomma. I en utländsk tidning läser jag om en jaktlunch hos ministerpresidenten och riksjägmästaren Göring på hans jaktstolt Carinhalle. Gästerna hälsades med hornsignaler från tolv jägare i medeltida dräkter. Själv var värden klädd i en sportkostym av originellt slag. Den bestod av höga, gröna stövlar, som gingo upp över knät. Så ett par plus-fours av beigefärgat

ryssläder och en mörkgrön väst, där alla knap-
parna voro hörntänder av kronhjortar, som herr
riksjägmästaren själv nedlagt. Vidare en vit
skjorta med vita ärmar och stor krage. Kring
halsen en röd skotsk halsduk, sammanhållen av
en stor guldnål. I ett guldstickat bälte, som
bars om livet, satt i en gyllene slida en gyllene
jaktkniv, och som enda dekoration det tyska jakt-
sällskapets märke: en kronhjort med ett hakkors
mellan gevären. Kronhjorten var av guld, men
hakkorset av briljanter, som blixtrade och lyste
då presidenten rörde sig.

Så klär sig en man med fantasi i denna fadda
och färglöst gråa tid. Och rummen i Carin-
halle — en sal i byzantinsk stil med springbrunn
mitt på golvet, en nordisk sal i vikingastil och
så en matsal i Louis XV med en rad franska
fönster till en stor terrass. Bakom varje stol
vid bordet en betjänt i 1700-talets dräkt. Där
fattades bara perukerna. Dem lägger man av vid
jakt — de kunna ju så lätt fastna i träden.

Ett rum i Carinhalle tillhör dock vår tid.
Det ligger högt uppe på vinden, och på dess
golv är uppbyggt ett miniatyrlandskap, genom
vilket löper en elektrisk leksaksjärnväg, där små
lokomotiv och tågsätt susa fram. Över och under
järnvägen på en elegant autostrada rulla bilar
av olika stilar och modeller, och över hela land-
skapet svävar en flygmaskin av senaste typ.

Kanske kan den till och med släppa små bomber, som krevera.

Jag förstår Göring. När tiden blir för svår, till och med för hans jättekrafter, försöker han leka bort den. Det kan man ju försöka, eller också kan man, som amerikanerna, helt enkelt lämna den och i stället ägna sig åt Morgondagens värld, med bestämt antal kvadratfot för dem som vilja vara med. Bara nu inte den förhoppningsfulle åskådaren suckar, när den världen blir färdig:

— Morgondagens värld — äh, det var ju bara den gamla vanliga!

9. 3. 38.

E N A R T I S T.

»En festklädd, förväntansfull publik fyllde i går Statsteaterns salong vid dess avskedsföreställning, som gavs för en av teaterns sedan många år mest uppburna skådespelerskor. Litteraturens och konstens spetsar hade denna kväll tillsammans med en stor och tacksam publik stämt möte för att hylla en av sina käraste favoriter. I den kungliga logen märktes H. K. H. Kronprinsen med uppvaktning.

Redan vid sin första entré möttes kvällens festföremål av en minutlång applåd, som gav upptakten till ett bifall, som under aftonens lopp stegrades till ovationer. När ridån gick ned för sista akten, ville applåderna aldrig sluta. Lagerkransar och blomsterkorgar buros upp över rampen och bildade en praktfull ram till de personliga hyllningar, som framburos av teaterchefen och representanter för ensemblen och kamratkretsen.

När järnridån äntligen sänktes, stod publiken ännu kvar bland bänkarna, applåderande, hyljande. Man ville på allt sätt förlänga denna vackra och minnesrika afton i teaterns historia. — — —»

Nej, vad är det här för något? Vad är det jag läser? Var fick jag det ifrån? Det är ju alldeles fel. Vänta litet. Så här var det:

»Hon tog farväl stilla och blygsamt. Försynt som de anspråkslösa kvinnor hon i allmänhet fått spela de senaste säsongerna försvann hon ut i kulissen efter andra akten. Utan att någon alls i salongen anade, att där gjorde en utomordentlig artist sin sortie från en teater, som hon skänkt så många oförgätliga scenskapelser och tjänat trognare än de flesta.»

Hon ville ha det så. Inte någon uppståndelse kring hennes avsked. När kontraktet och rollen var slut, gick hon. Det stod ju i pjäsen. Så enkelt var det. Inte alls något märkvärdigt i hennes ögon.

Egentligen tyckte hon, att hon borde gått för tre år sedan, när hon först märkte, att där var mera ambition än inspiration i spelet. Men så bestämde hon sig för att vänta, att något skulle hända, något som blåste bort hennes ängslan. Hon visste inte riktigt, vad det skulle vara, som kunde hända. Kanske en ny roll —

En sån befängd idé! En ny roll — när man kan få dra sig tillbaka i lugn och ro med pension och en guldplakett.

— Ett högst besynnerligt och ovanligt fall. Jag har inte sett något i tidningarna om, att hon skulle sluta. Hur sköter hon sin reklam?

— Förmodligen inte alls. Hon kanske rentav är rädd för bara ordet. Gammalmodig människa. Inga intervjuer i förväg, med gamla teaterminnen och porträtt ur gamla roller. Inte ens någon artikel i Vecko-Trumpeten: »Vid hemmets härd», den där öppna spisen, som alla konstnärer så gärna sitta vid, när fotografen kommer. Och alla de trevliga rummen med sina små krypin och sina gamla, vackra möbler från farmors och morfars lyckliga tid. Och så den lilla stugan ute på landet, dit hon drar sig tillbaka med den ståtliga schäferhunden, på vilkens vackra och kloka huvud hon just lägger sin välformade hand, då fotografen knäpper av för sista gången. Inte ens den lilla glädjen har hon fått vara med om.

Hon har en stuga, men jag minns inte, att jag sett någon bild av den. Den är kanske inte så märkvärdig annat än för henne själv.

— För henne? Vem är hon då, denna besynnerliga dam, som trotsar tradition och konvens, som uppreser sig mot Reglementet för jubilarer och avskedstagare. Som går sin väg utan att ta adjö, så att det både hörs och syns. Utan bankett på stadens finaste hotell. Med hyllningstal av stans alla professionella festtalare.

Plockade kanske bara ihop sina grejor i lo- gen, tog en bil och åkte hem utan så mycket som en kopp te och en smörgås på ett enkelt ställe. Vem är den besynnerliga människan? Vad heter hon?

— Vem hon är och vad hon heter? Det trodde jag, ni hade begripit för länge sedan. Hon heter naturligtvis Hilda Borgström. Vad skulle hon annars heta?

13. 3. 38.

V Å R Å L D E R.

Anders de Wahl är en temperamentsfull herre både i livet och på scenen. Han är som han är, och jag tror inte att det tjänar något till att försöka få honom annorlunda. Många teaterchefer, regissörer och kritiker ha misslyckats i det vackra uppsåtet. Han är ett hopplöst fall. Man kan kalla honom en nyckfull diva, fylld av sina egna lustar och påhitt, och man kan skratta åt honom, vilket dock inte hindrar att han kan få oss att både skratta och gråta med honom, och det är väl också värt något.

Han är en stor skådespelare men litet bråkig att ha i umgänget, både för chefer och kritiker. Har han något att anmärka mot de herrarna, så kan han tala om det, offentligt, i öppna brev i pressen. Där sjunger han ut, obehärskat och litet obetänkt, men uppriktigt, vad han tycker. Sen gör det detsamma om, eller hur, man svarar. Huvudsaken är att han fått tala. Och låt honom för all del få göra det, med risk att han annars går sönder.

Nu senast är han arg på en kritiker, som tycker att han är för gammal för den roll han spelar i »Delila». Han för gammal! För honom

finns väl ingen ålder! I sitt öppna brev till den förmätne kritikern säger han:

Sverige är det enda land i världen, där det offentligen talas om skådespelares ålder — en oförsynthet, som inte förekommer i något annat kulturland. En skådespelare är endast *så gammal som han verkar på scenen* — icke en dag äldre — någon annan ålder angår varken press eller publik.

Det ligger en sanning i detta. En skådespelares eller ännu mer en skådespelerskas ålder är ett samtalsämne, som i pikanteri och intresse nästan kan tävla med våra sjukdomar och farliga operationer. Om en skådespelerska har fyllt 35, så säger man:

— Hon får snart bereda sig på gumrollerna. Hon är inte någon ingénue längre. Har en skådespelare nått de 50, så blir han strax »den ungdomlige» — som om det nu vore en förtjänst. Ja, kanske är det så. Vi lägga ju alla an på att vara så ungdomliga som möjligt, då det säkert vore både klokare och vackrare att förbli vid sin ålder. Allt annat är ju, framför allt för en Man, ett ovärdigt koketteri. Hjalmar Söderbergs ord: det ska bli skönt att bli gammal, det var för djävligt att vara ung, lever ännu på grund av sin oerhörda originalitet i detta ungdomsjäktande land.

Vilken roll spelar inte åldern hos oss. Slå upp dagspressen och läs rubrikerna:

*57-årig dam halkar.
23-årigt hembitråde försvunnet.
30-årig kvinna rånad.
46-årig skomakare säljer pund.*

Är åldern verkligen så intressant i dessa fall, att den behöver meddelas? Om en 6-årig gosse räddar en 4-årig flicka från drunkning, då är det duktigt gjort och kan vara roligt att få veta, åtminstone för föräldrarna. I synnerhet med fotografi. Om en 103-åring gifter sig med en 24-åring, så är det också intressant ur nyhetssynpunkt, framför allt för alla andra 103-åringar. Och om en 28-årig licentiat med $3\frac{2}{3}$ terminers tjänstgöring och bekantskap med herr statsministern blir adjunkt före en medsökande med 34 terminers tjänst, så kan det också vara intressant, till och med för herr ecklesiastikministern.

Det första en äldre person frågar ett nypresenterat litet barn är: Vad heter du? Hur gammal är du? Man förstår ganska väl de små barnens motvilja mot att träffa äldre personer. När de äntligen kommit över de banala namn- och åldersfrågorna, springa de också vanligen sin väg. Enda sättet att komma ur denna säkerligen komplexbildande, slentrianmässiga umgänget är att barnen behandla de äldre på samma sätt:

— Hur gammal är den här lilla tanten? Har tanten någon syster? Hur aldrig är hon? Har tanten någon bror? Hur lastgammal är han?

Skådespelare äro ofta yngre än vi andra. När Frippe var bortåt 90 år, sade han på tal om Dramaten:

— När de gamla herrarna där dö undan, så ska jag ta den där teatern. Med de gamla herrarna menade han Personne och kanske några till, som voro många år yngre.

Jag såg Ellen Hartman, då hon i »Madame Sans-Gêne» tog farväl av scenen. Mer än 20 år senare återsåg jag henne i samma pjäs. Hon var precis så gammal som hon skulle vara i rollen, inte en dag äldre. Därtill i samma kostymer som 20 år tidigare.

Anders de Wahl har rätt. En skådespelare har ingen annan ålder än rollens. Men den skall han ha. Sen gör det alldeles detsamma, vad det står i prästbetyget.

DET STORA SKÅDESPELET.

— Världen är upp- och nedvänd.

— Det förefaller som om jag hört den repliken någon gång förut. Egentligen är den väl rätt gammal, måhända jämnårig med människan, den underliga varelse, som själv ställt sin värld på huvudet, mera till fördärv än nöje. Det är bara underligt, att hon kan leva i en sådan värld och ha det här och där — mest här — rätt bra. Förmodligen är det anpassningens lag, som klarar henne. Människan är underbar i det fallet. Hon lär sig snabbt och lätt de svåraste läxor. Och drar nytta av dem. Hon är en förvandlingskonstnär av rang. En filosof har visserligen sagt, att man kan förändra sitt tillstånd men inte sitt väsen. Jag tror att man kan förändra bägge delarna och mer till, om det behövs. Österrikare i går och tysk i dag, i morgon kanske österrikare igen.

— Hm, säger herr Göbbels, som väl har hand om folkomröstningen 10 april.

En som inte förändrar sitt väsen är juden. Andra förändra tyvärr hans tillstånd, men det får han finna sig i. Det är han van vid allt från Faraos dagar.

En liten episod från en korrespondens från dagens Wien står i mitt minne:

»Plötsligt öppnades en dörr, och en jude-
yngling kastades ut på gatan med huvudet före.»

Intermezzot talar i all sin knapphet. Så har man kastat ut judar i alla tider i alla länder, till och med i hans eget. Med huvudet före, men ändå kommer han ned på fötterna, och ändå kommer han igen, genom stora porten eller den lilla, vilket som passar. Som ras ser han ut att överleva alla andra. Härdad, stärkt och vältrimmad av hårda strider och hatfulla förföljelser genom alla tidsåldrar. Han har sett babyloniers, egyptiers och persers makt och ära försvinna och dö bort. Likaså grekers och romares. Mark Twain, som just skrivit om den österrikiske juden och försvarat honom — för många Herrans år sedan — fortsätter:

Andra folk ha hållit sin fackla högt till en tid, men den brann ut, och de sitta i skymning nu eller ha försvunnit. Juden såg dem och övervann dem alla. Han är odödlig.

En skara ynglingar drar genom Wiens gator med en färgpyts emellan sig. *Juden* måla de över dörrar och fönster till semitiska affärer. De gå till och med in i butiken och lämna sina prov på arisk rättfärdighet. Judarna stå bakom disken, tysta, stilla, utan att ingripa eller störa inkräkterna. Vad skola de också göra? Kanske förstå de sanningen i ordet, som en gång kom från en

jude, den mest förföljde: Den motståndslöse är den starkaste. Men icke alla förstå. Många fly och många, många, ta i ensamhet sina stackars liv. Ingen hindrar dem.

Men utanför på gator och torg stiger glädjebublet ur tusen sinom tusen strupar:

— Äntligen *ett* rike, *ett* folk, *en* ledare! I dag är världen vår! Vem kan, vem vågar ta den ifrån oss?

Flygplan under en vårligt blå himmel, pansarbilar, soldater, som marschera, högtalare, som dundra, hota och lova — vår makt är vår rätt!

Världen i dag — vilket starkt och mäktigt skådespel från en säker och skyddad svensk parkett. Hela programmet rullas upp perfekt i press och radio. Vilka dramatiska effekter, vilken snabbhet och säkerhet i regien. Och vilka utmärkta skådespelare hos de där diktaturerna. Vilka mästare i konsten att ta sin publik, att fånga den — om det behövs. De förstå att röra om i brasan, så att den inte brinner ojämnt och slocknar. Håll elden i gång, även om där inte puttrar någon gryta över den.

Vad ger man på de demokratiska scenerna? Ingenting nytt och ingenting med färg och stil. Bara den gamla utslitna vådevillen om frihet på samförståndets grund. Där är ingen kraft i replikerna och ingen kläm på musiken. Artisterna äro också klena. Scenerna trassla in sig i

varandra, där är ingen ordning och reda, man har tappat rollerna eller kivas om dem.

En replik kommer från vår egen lilla scen, från mannen med huvudrollen hos oss:

— *Där diktatorn kan kommendera, måste demokratién förhandla.*

Ett vackert och mänskligt ord, men passar det en värld i dag? Bör det inte hellre låta:

När demokratién förhandlar, så handlar diktatorn. Det är mera världens ord i dag, och det är kanske på tiden att demokratién tar lärdom av det, för den kära gamla frihetens skull. I morgon är det kanske för sent.

20. 3. 38.

V Ä R L D S S A M V E T E T.

Sällskapet Fritt forum samlades häromaftonen för att debattera ett så intressant ämne som Det förlamade världssamvetet. Det vill säga först åt man en, som jag hoppas, god och bra middag, och så, vid kaffet och cigaretterna, tog man itu med världssamvetet. Det går till så numera, när man behandlar de stora och avgörande livsfrågorna. Och så, när diskussionen är slut, är allting som förut, utom att kaffet är urdrucket och cigaretterna slutrökta. Man har bara att besluta om tid och plats för nästa middag och debatt. Eller kanske man företroendefullt överlåter den saken åt styrelsen, som nog också kan hitta på ett bra och givande ämne.

Världssamvete — kan man tala om något sådant i en värld, som är så splittrad och trasig som vår? Och finns det ett sådant samvete, ett andligt och moraliskt kontrollverk, vilka äro då dess representanter? En gång i tidernas morgon voro profeterna de befullmäktigade ombuden för det verket. De talade med makt och myndighet, och ekot av deras ord ljuder ännu då och

då över världen. Vår tids profeter ha ingen makt och myndighet. Deras varnande och hotande ord nå sällan upp över bullret omkring dem.

Individens problem är också världens, men mitt och ditt samvete äro inte världens. I dag är samvetet nationellt, som så mycket annat. Staten har tagit hand om det och gjort det likriktat. Vad som är samvetsömt i Rom och Berlin är samvetslöst i Moskva och London.

Men religionen, duger inte den som världens samvete? Vi ha så många religioner. Och de skifta. Hos en del är staten både Gud och religion. Det får kyrkan veta. Det sägs att tyskarna på sistone ändrat den gyllene regeln. Den låter nu så här: Allt vad I viljen människorna skola göra eder, det gören I ock dem — förutsett att de äro tyskar. Nå ja, men så låter den kanske också i Frankrike, England och Italien och andra länder, utom möjligen i Spanien, där det ännu inte är riktigt avgjort vem som är I och dem.

Samveten äro svårhanterliga ting. De äro inte lätta att uppfostra och träna, att få robusta som Ibsen sade. Bäst går det med det politiska samvetet. Det är elastiskt och kan tänjas ut att passa för vilka otrevliga situationer som helst. Hur solkigt det än kan vara, får man det alltid tvättat, fint och nystärkt på partimötena. Det är ett välsittande samvete. Det tränger inte någonstans och det glider lätt av och på. Man

kan nästan vika ihop det och stoppa det i västfickan, innan man går upp i katedern eller talarstolen.

Är det något fel på det svenska samvetet? Vid debatten på Fritt forum riktade fru Gurli Hertzman-Ericson en flammande fråga till svenska folket om vad det egentligen har för sig. Det var en samvetsfråga, men man skulle ju ändå kunna svara:

— Vi diskutera och protestera, vi samla oss i resolutioner, en grupp här och en grupp där, ibland samma herrar och damer i olika grupper, och är det så att några vägra protestera, så protestera vi mot det. Världen ändras ju inte mycket av våra protester, men det är ju alltid skönt att få sjunga ut och rädda sin själ och samvete på ett så enkelt och bekvämt sätt. Med eller utan föregående middag.

Doktor Hans Ruin, som inledde forumdebatten, talade om världspessimismen. Den är säkrare än det universella samvetet. Den känns och märks. Den är som en dvala, som smugit sig över oss, en dvala, som kväver alla impulser. Den är Böjgen, som erövrat världsmakten.

Mot denna förlamande pessimism ställde Ruin upp tron på livet, den sega tron, trots allt. Han talade om blommans tusentals frön, av vilka kanske bara ett enda får gro i jorden, han talade om en fiskare i nyländska skärgården, som olyckor och motgångar isolerat, men som

ändå gick och ympade äppelkvistar på vildaplarna i den så mödosamt röjda täppan.

Den sega tron på livet, trots allt — här föll mig i minnet en anekdot, som Ivar Harrie en gång berättade. Den handlade om en tysk professor, som förlorat bägge sina söner i kriget. Budet om den sistes död fick han en föreläsningdag. Studenterna, som visste vad som hänt, hälsade honom stående då han kom. Han gick litet böjd och såg frånvarande ut och märkte inte den tysta hyllningen, förrän han kom upp i katedern. Då, säger berättaren, sken han upp ett ögonblick och log, vilket ingen hade sett honom göra förr. Men det varade bara ett ögonblick. Sen tog han ett tag i katedern med sina knotiga händer och sade: *Wir aber arbeiten*. Och så höll han sin föreläsning i vanlig ordning.

Den tyske professorn är släkt med den nyländske fiskaren, och båda ha de bröder och systrar i alla världens länder. Finns det ett världssamvete så äro dessa människor dess främsta representanter.

Det är nu en gång så och har alltid varit så, att livets hjältar diskutera inte, de handla, de arbeta.

E N D E L E G A T I O N .

— Nå, den 17 juni far vi med »Kungsholm» till Wilmington.

— Är det någon ny sällskapsresa? Var ligger Wilmington?

— Min herre följer inte med rörelserna inom det högre kulturlivet. Wilmington är en stad i Delaware, och där avtäckes den 27 juni det monument svenska folket som jubileumsgåva överlämnat till Förenta staterna.

— Delaware — då är jag med något litet. Det är inte så lätt att få upp intresse för en sak som man haft 300 år på sig att glömma. Det var ju väl, att Milles gjorde det där monumentet, och att det blev litet bråk om vågen, annars hade alltsammans legat odammat kvar i glömskans rymliga museum. Det är inte så lätt att intressera sig för Nya Sverige, när man har så mycket att dras med i det gamla. Nå, vidare:

— I Wilmington börja festligheterna. Kronprinsen avtäcker monumentet och president Roosevelt tar emot det å amerikanska folkets vägnar. Samt överlämnar detsamma i staten Delawares vård. Och så är världen och tiden av med det.

— Reser kronprinsen ensam över med monumentet? Det vill säga, Milles är väl med och ser till, att vågen inte tar någon skada? För säkerhetens skull har man kanske satt *Denna sida upp* på våglådan, så att man ser, hur det skall vara, när alltsammans sätts ihop.

— Kronprinsen reser med kronprinsessan, prins Bertil samt en svit på fem personer samt åtföljes dessutom av en delegation, som av presidenten officiellt inbjudits att övervara högtidligheterna.

— En delegation — genast litet intressantare. En utvald samling svenska män och kvinnor, representanter för det kulturella Sverige av i dag, det beundrade avundade Kultur-Sverige. Säkert en fin och förnäm delegation, spetsarna ur vetenskapens, konstens och litteraturens värld, samt naturligtvis även handelns och industriens. Allt det bästa vi ha att bjuda —

— Ja, både ecklesiastikministern och försvarsministern äro med och utrikesministern representeras av sin fru. Där äro dessutom generaldirektörer och vanliga direktörer, grosshandlare, en biskop, två generalkonsuler och en vanlig, två generaler, en fröken, två professorer, en fabriksarbetare och herr G. H. Nordquist.

— Är det specerihandlarn?

— Nej, han är död. Förargligt, att man glömmet sätta ut titeln i ett land, där det inte finns några herrar utan bara titlar. Nu är herr Nord-

quist anonym. Han reser inkognito. Liksom herr H. Hjort. De kunna ta hytt tillsammans och ha riktigt trevligt ihop. Culbertson har hittat på ett nytt spel för två.

— Nå, litteraturen och konsten? Vad ha de för representanter? Svenska akademien, Konstakademien eller kanske Författarföreningen eller Nationalmuseum med herr Gauffin äro väl med?

— Nej, den svenska litteraturen är inte med. Om inte möjligen Johan-Olov Johansson räknas dit, men han är väl mera ordförande i stadsfullmäktige. I det här fallet. Någon konstnär kan jag inte heller hitta i samlingen. Varken målare eller skulptörer. Hur duktiga de än äro, så räknas de ändå inte till kulturen.

— Nå, men musiken? Vi ha ju framstående tonsättare och musiker. P.-B., Hugo Alfvén —

— De företrädas måhända av ecklesiastikministern. Han är ju en varm visvän.

— Och teatern? Där hade väl Pauline Brunius passat. Hon hade muntrat upp hela sällskapet, och så hade hon fått en välbehöflig vila från alla enquêter, intervjuer och programförklaringar.

— Och konsthantverket, det berömda svenska konsthantverket har väl sina representanter? Erik Wettergren är väl med, inte bara som lyckosparkare. Eller Gregor Paulsson, kanske Elsa Gullberg?

— Ingendera. Varken teater eller annat konsthantverk äro bjudna. Arkitekterna får man också

leta efter. Och ändå äro de så berömda långt utom landets gränser. Då och då resa de till London och hämta de finaste medaljer och få porträtt i London Illustrated News. Nu få de vara hemma.

— Det låter som min herre ogillade den här delegationen?

— Tvärtom. Jag tycker den är bra. Den illustrerar på ett förträffligt sätt vår egenskap av Den gyllene medelvägens land — just så som Amerika vill ha oss. O. K.

20. 4. 38.

FÖROLÄMPADE DÖTTRAR.

Fredagen den 22 april kl. 7,30 e. m. (gammal tid) inträffade något högst märkvärdigt i familjen Lennmanson vid Grevturegatan i Stockholm. Direktör Lennmanson satt i salongen läsande en detektivroman av Agatha Christie, skildrande så kallade seriemord, vilket numera är högst modernt och läsvärt. Fru Lennmanson sydde saktmodigt på den korsstygnsmatta hon påbörjade 1934. Till förhöjande av den fridfulla stämningen var radion avstängd.

Plötsligt öppnades dörren till salongen och på tröskeln, som är obefintlig i en modern våning även på Grevturegatan, stod fröken Ingrid Lennmanson hållande en tidning i handen. Fröken L. var blek i ansiktet, åtminstone till läpparna, och med skarp men skälvande stämma sade hon:

— *Föräldrar! Ni har förolämpat mig!*

Direktör Lennmanson satte tummen mittför ett ljudlöst revolverskott, såg upp och sade:

— Vad menar du? Är det en dödlig förolämpning eller bara en tillfällig, för vilken upprätelse kan erhållas?

— Kära Ingrid, så du talar, sade fru Lennmanson och gjorde ett rakstygn i stället för ett i kors. Är det balen, som vi inte ha råd till?

Fröken Ingrid höll upp sin tidning och fortsatte:

— Författarinnan fru Alice Lyttkyns skriver i Idun, att ni har förolämpat mig. Alla föräldrar, som inte tänker på sina döttrars framtid och yrkesutbildning, förolämpar dem.

— Har du inte gått igenom en kurs i maskinskrivning och stenografi? Och går du inte på Borgarskolan och läser engelska? Så småningom får du väl en plats på kontor. Och så bor du ju hemma. Detta sade fröken Ingrids moder, som sydde en korsstygnsmatta, påbörjad 1934.

Ingrid skrattade till ett skratt, som rymde mera hån än glädje och svarade:

— Just vad fru Lyttkens säger! Därmed anser ni, att ni sörjt för min framtid! Ni gör vad ni kan för att möjligen skaffa mig en *tillfällig inkomst*, men vad har ni gjort för mina bröder? Carl-Gustaf ska bli jurist och om honom drömer ni, att han ska bli president i Kungliga Svea Hovrätt, allra minst. Einar ska bli läkare och drömd generaldirektör i Medicinalstyrelsen. Vad har ni drömt om mig? Ni drömmer, att jag ska bli gift och försörjd. Så drömmer de flesta föräldrar om sina döttrar, men det är en romantisk dröm, från förra århundradet, en dröm ur vilken det är på tiden att ni vaknar. Vi

vill inte längre gifta oss för att bli försörjda. Vi vill försörja oss själva. Vi vill göra rätt för oss i samhället. Vi vill inte vara några parasiter på en karl hur stilig och trevlig han än är.

— Även en gift kvinna kan göra nytta i samhället, sade Ingrid's moder. Förakta inte hemarbetet.

— Mycket sant, om det är säkert, att man blir gift och vill bli det. Men äktenskapet är ett lotteri, där skilsmässan ofta är den högsta vinsten. Föräldrarna skola tänka på sina döttrars yrkesutbildning lika mycket som sönerns. Nu gäller det inte *vem* man är, utan *vad* man är och vad man *kan*. Ni ställer kraven på vår förmåga alltför låga. Kontorsplats — vad är det? Hundrafemtio kronor i månaden och inga framtidsmöjligheter.

Inga föräldrar, hur rika de än äro, ha numera råd att inte tänka på sina döttrars yrkesutbildning. Det är ovärdigt att leva på arbetsfri inkomst.

— Vad vill då fru Lyttkens att vi skola göra?

— Hon och Yrkeskvinnors klubb i Stockholm vill ha en modern yrkesrådgivningsbyrå av officiell karaktär och nära ansluten till de flickskolor, som sakna dylik rådgivning. Är det inte förnuftigt och riktigt. Både för oss och samhället?

Direktör Lennmanson satt tyst, och så sade han:

— När jag tänker på saken, så tycker jag också att det är mycket förnuftigt. Vad tycker du Ebba?

Fru Ebba, som gifte sig 1902 och alltså vet vad man ska tycka, svarade:

— Jag tycker naturligtvis som du.

Men när föräldrarna, som så djupt förolämpat sin dotter, gingo till sängs den aftonen, sade fadern:

— I natt kommer jag att drömma, att Ingrid blir domprost och möjligen ärkebiskop. Kvinnorna ska ju bli präster nu. Eller, vänta, jag tror jag tar landshövding. Det är också aktuellt och liksom litet finare. Vad kommer du att drömma?

— Jag, sade fru Ebba, jag tror jag nöjer mig med prostinna eller landshövdingenska. Jag tycker det passar bättre.

— Hu, så gammalmodigt, sade herr Lennmanson och drog sig tillbaka med Agatha Christie under armen.

F Ö R S T A M A J M. M.

I dag är det 1 maj och enligt socialministerns vänliga löfte får ni använda dagen hur ni behagar. Ni behöver sålunda inte gå med i demonstrationståget, om ni inte vill — och inte fackföreningen befallt det. Ni får stå på trottoaren och njuta av att den blågula fanan för första gången kommit med bland de röda.

Tågets administratör säger i en intervju att det flera gånger varit på tal, att den blågula skulle med, »men det har inte blivit av förrän nu».

Det har inte blivit av — det är ett bra uttryck som betyder: vi ha bara varit litet glömska av oss. Rena slarvet. Visst ha vi alltid varit goda svenskar vi med, det har bara inte kommit fram så att det märkts. Men nu är det där. Leve Sverige! Och naturligtvis Internationalen. Ännu så länge.

Demonstrationståget får i år ett extra pikant tillskott: herr ecklesiastikministern väntas då fram under eget standar. Han demonstrerar för rätten att ge ministermiddagar för 41 kronor kuvertet, för rätten att med tjänsteman få

resa till Paris på 6 dagar för 2,150 kronor samt för rätten att få medföra egen spritlåda. Utan grönköpingsmässiga anmärkningar. Dessutom håller han styvt på rätten att få utnämna vilka adjunkter, lektorer och teaterchefer han behagar.

Intet ont om vår goda regering. Den arbetar och står i för vårt bästa. Den lilla utskottsanmärkningen att av 52 konseljer endast 11 varit fulltaligt besökta, förklaras helt naturligt av den stora arbetsbördan inom departementen. Man har helt enkelt inte tid att gå ifrån.

En vacker dag händer det, att Hans Majestät sitter där mol ensam och mediterar för sig själv över världens föränderlighet. När han så suttit en stund, kan det hända, att han längtar efter litet sällskap, vilket som helst, och diskret frågar vaktmästaren:

— Har Johansson händelsevis hört om någon av herrarna får tid att titta upp ett tag i dag?

— Hm, säger Johansson, herr kommunikationsministern sa, att han kanske skulle komma, men det var inte säkert, för han har ett sammanträde med L. O. också.

Häromdagen fick vi veta, att 11 herrar på offentligt uppdrag varit ute och studerat flygfält. De flesta av herrarna hade ingen aning om flygfält. En av dem bekände det till och med offentligt. Då sade någon: Nog bör man väl ha liten smula kännedom om vad man skall studera, innan man på stats- eller stadspengar ger sig

ut. Resultatet blir annars lätt litet vacklande och osäkert.

Ett underligt tal. Det finns ju en hel del befattningar och uppdrag, som inte kräva förkunskaper. En del ärver man. På den vägen kan man bli både kung och kejsare eller bara verkställande direktör i ett bolag. En del blir man utnämnd till. Och då händer det, att man vaknar en morgon som statsråd, landshövding eller generaldirektör. Sen gäller det att lära sig yrket, medan man har det. Det lyckas ibland, dock med risk att man blir uppsagd eller pensionerad innan lärotiden är slut.

Kvinnan, som nyligen blivit både professor, undervisningsråd och teaterchef har dock litet svårt att bli landshövding och präst. Naturligtvis kommer hon en gång att blå båda delarna. Vilken karl vågar hindra henne? Då det gäller prästämbetet anse motståndarna, att kvinnans möjlighet att få ett litet barn, som ju ännu förekommer någon gång, skulle vålla avbrott i pliktuppfyllelsen.

— Pastorn kan inte predika i dag för pastorn har åkt till B. B.

Kanhända det. Men barn komma inte så plötsligt, att man inte hinner skaffa vikarie för mamman. Dessutom: en kvinnlig pastor, som fått barn, har säkert lättare att även i andliga ting förstå och förstås av andra mödrar. Där äro de manliga prästerna handikapade.

Häromdagen blev en dam fängelsedirektör. Kommer det att öka brottsligheten? Det skulle ju kunna tänkas, att direktören vore så skön och charmfull att karlarna förföllo till brott bara för att komma i hennes närhet. Till skydd för denna eventualitet vore det kanske lämpligast att besluta minimiålder för kvinnlig fängelsechef.

Nå, men de kvinnliga prästerna — komma de att locka folk till kyrkan? Inte omöjligt. Den syndfulla människan är också nyfiken. I alla händelser komma de säkert inte att skrämma någon därifrån.

Första maj — måtte den bli lugn och fridfull. Och framför allt nykter. Tänk på hur det var förr i tiden under den stora vårsupningens glada århundrade. Då gick Djurgården i vågor den dagen, och en gång rev man ned hela polisstationen innan stormen bedarrade.

Apropå nykterhet, så hörde jag häromdagen talas om en nykterhetsvän, som gav den alltför törstige herr Andersson fem kronor för att han skulle skriva in sig i en nykterhetsförening. Andersson gjorde också så, men på eftermiddagen överraskades han drickande pilsner på ett kafé. Förebrådd härför försvarade sig Andersson med att det blev pengar över.

Låt det inte bli några pengar över till sprit första maj! Lägg av slantarna till den kommande skatten. Tänk på statens väl och herr ecklesiastikministerns representationsplikter.

S K Å D E S P E L E T.

— Du arma, missnöjda människa, som klagar över din enkla lott, ditt sorgliga öde i livet, vem vill du hellre vara i dag? Vill du vara Hitler? Hyllad, firad, beheild av millioner människor. En huvudman i världens mest glänsande skådespel sedan de romerska kejsarnas tid. Högst upp på ärans och maktens tinne. 20:e århundradets största män mötas —

— Ja, eller de kanske mest betydande, vilket är värre. Just nu. Nej, jag vill inte vara Hitler, trots all glansen, allt jublet kring hans okrönte hjässa. För resten tror jag inte, att han njuter så mycket av vinet och de helstekta oxarna. Där sitter han, en stackars vegetarian med sin morot och sitt vattenglas, eller kopp choklad, om det ska vara riktigt festligt, bland alla lukulliteterna. Och så: övervakad, infamt påpassad av tusentals civila och uniformerade poliser. Inte en rörelse kan han göra utan att bävande polishjärtan hoppa upp och ned i halsgroparna. Stackars lycklige Hitler!

— Vill ni kanske vara Mussolini? Den starke, mäktige Mussolini, som betvingar till och med

det stolta Britannien. Mannen med järnviljan, järnmodet och järnhakan.

— Jag tror vi akta oss. Ett spännande och äventyrligt liv, men högst riskabelt och osäkert, trots alla poliser och livvakter. Jag vill inte vara Mussolini. I längden tror jag det vore säkrare att dra på sig Hitlers stövlar och lilla mustasch.

— Nå, men Stalin? Alla ryssars store självhärskare.

— Utan självbehärskning härskar man inte över andra, inte ens ryssar. En fånge hos sig själv. Som inte ens vågar ta in väderleken i radio av fruktan för att få höra sin egen dödsdom — den georgiske hunden. Stackars Stalin, han har det värst av alla diktatorer och får det kanske värst.

— Men Rom i dag och i natt. En stad i färger av eld och ljus. Ett strålande sceneri av konst och teknik. Fackelbärare i ständig rörelse kring den höge gästens bostad på Quirinalen. På Capitolium ett grönt ljus över Marcus Aurelius' staty. Det skimrar och lyser kring den allvarliga gestalten. Marcus Aurelius, människa mer än kejsare, vad tänker han om detta skådespel? Filosofen, med sin lilla tänkebok till sig själv, i vecken av sin toga. Där står så mycket i den boken, som passar lika bra i dag som för 2000 år sedan. Du kan läsa det i dag eller kanske hellre i morgon, då festen är över och alla ljusen släckts:

Låt föreställningen om den gränslösa tiden och det gränslösa världsalltet verka på dig. Och betänk att alla jordiska enskildheter sammanliknade därmed äro: i storlek — ett sädeskorn och i varaktighet — en vridning på en skruv.

Och vidare:

En jests meningslösa anstalter, uppträden på en förhöjning, massuppvisning av små och stora djur, köttben kastade i en flock hundar, myrors besvärliga arbete med tunga bördor, förskräckta råttor, som springa fram och tillbaka, marionetter som dansa. Och så vidare. Sådant är livet. Och det ska man stå mitt i med gudsnåddlig min och utan att göra revolt!

Men var lugn, min vän, föga dig efter förhållandena. Ty en människa är värd precis så mycket som de ting hon kastar sitt intresse på.

Om uppträden på en förhöjning och mycket annat fåfängligt i livet. Så tänkte och skrev Marcus Aurelius. Passa hans ord i dag att kastas ut genom megafoner över hoppfullt bidande människomassor? Knappast. De ha inte passat för massorna i någon tid. De passa inte ihop med mäktiga strålkastare — de lysa ju bara som enkla stjärnor mot en mörk himmel.

En gång vid kungajubileer stod där över äreporten:

Gud skydde konungen!

Det lät enkelt och troskyldigt, även om det

vållade den småroliga frågan: *Varför gjorde han det?*

Nu litar man mera på bombplan och sig själv än på Vår Herre. Man tror, att det är säkrare.

Ett ord av Marcus Aurelius är dock värt att minnas även av denna tidens mäktige:

Det som skadar bisvärmen, skadar även bien.

Tänk på oss, små stackars bin, o, Hitler, o, Mussolini och även något Per Albin! Utan oss blir det ändå ingen honung. Den kejsrerlige filosofen tillade också:

Kungligt är det: godhet att så, otack att skörda.

Den risken få herrarna ta.

Jag tror jag ville vara Marcus Aurelius. Det är lugnast, ty han är död. Och levde han, vore han på sin höjd en liten professor vid ett litet universitet, dock inte i Rom, Berlin eller Wien, möjligen i Uppsala. Ännu så länge.

UTAN BEVAKNING.

För många år sedan brukade en skådespelare vid namn Wilhelm Tunelli, som var rolig även i privatlivet, med stor framgång imitera ett amatörsällskap, som i Norrköping framförde det historiska skådespelet *Gustaf III*. När Hans Majestät gjorde sin entré i första akten, framträdde en härold, som, vänd till publiken, högt utropade:

— Hans Majestät konung Gustaf den tredje och hele hans vite sarkofag.¹

Här vinkade konungen nådigt med sin högra hand en hälsning åt det trogna folket, varpå en kammarherre plötsligt framträdde och talade:

— Gå inte på maskeraden i afton, ers majestät! En fare hoter!

Konungen: Vilken fare hoter?

— Man stemplar!

— Vem stemplar?

— Anjalaförbundet stemplar! Gå inte på maskeraden i afton, ers majestät!

Här log konungen ett så kallat sardoniskt leende och svarade stolt:

¹ Översättning vittra areopag.

— Jag går på maskeraden i afton, foi de jentillhämme enfin!

Och så gick kungen på maskeraden, och den historiskt kunnige vet vad som hände. Men Gustaf III:s fall tillhör undantagen i svensk historia. Både före och efter honom ha de svenska kungarna och hela deras hus säkert och fritt rört sig bland folket. Utan maskering eller livvakt.

Kungen köper sina julklappar i stans största varuhus. Han går från disk till disk utan svärm av oroliga detektiver. Han går på teatern, när det faller honom in. Vi stå bugande på gatan och i vestibulen, då han passerar. Ingenting händer, annat än vad som är förenligt med aktning och vördnad.

Kronprinsen promenerar ensam på Strandvägen. En svensk gentleman bland oss andra. Vi hälsa, om vi anse oss bekanta, annars får det vara. Varför besvära ett kungligt huvud med hattens ideliga av- och påtagande?

Prins Bernadotte åker spårvagn. Står tåligt och väntar på 5:an, liksom vi andra terroriserad av ett tyranniskt bolag. Prins Wilhelm, som är kungahusets flanör, sneddar Gustav Adolfs torg mellan bilar och bussar. Man skulle lägga märke till honom, även om han inte vore prins utan bara journalist och författare.

Hur är det ute i världen? Bland diktatorerna? Hitler och Mussolini, med ständigt vakande och

övervakande livvakter och poliser, med och utan uniform. Var lugn för att de titta under sängen om kvällarna — för att se efter att favoritdetektiven ligger där med sin skarpladdade revolver.

Och Stalin. Han går aldrig ut. Man är inte ens säker på om det verkligen är han eller en dubbelgångare, som uppträder vid paraderingar och demonstrationer. Själv lär han sitta i ett bombfritt rum i Kreml med en visselpipa mellan tänderna och en pistol i vardera handen. Så fort han hör ett misstänkt ljud, blåser han i pipan och skjuter med pistolerna, samtidigt som han hoppar 2 meter från golvet av fruktan för att det var någon annan som sköt. Han kan säga som mannen som hade ryggskott: det knallar och går.

Försök att få tala med en diktator. Det tar tid och många instanser innan ni hinner fram. Och innan dess har man kanske funnit er en smula misstänkt eller hittat en halv eller en kvarts semit i er stamtavla, och då blir det skyddsarrest i stället för audiens.

Amerikas president kan ni få träffa på offentlig mottagning, men har ni handen i fickan, får ni strax en direkt vink om det olämpliga i den ställningen. Fickor kunna rymma så många underliga ting, utom pengar och brösttabletter.

Men svenska kungen kan ni träffa utan ceremonier. Ni behöver bara uppge namn och ärende, så släpps ni in. Det vill säga, är ni herre,

bör ni vara frackklädd, trots att det är förmiddag — chapeauclaquen kan ni dock lämna hemma för karnevalsbruk. Om ni inte händelsevis är ett frigjort socialdemokratiskt statsråd. Då passar den bra alla tider på dygnet.

På det sättet går svenska folket fritt och naturligt ut och in hos sin konung. Tackar för ordnar och utmärkelser, men tigger aldrig om att få några. Begär och får också råd i viktiga och oviktiga ärenden. Och blir snällt och vänligt behandlat, med handtryckning och kanske klapp på axeln.

Frånsett det lilla besväret med förmiddagsfracken måste det erkännas, att chefen för konungariket Sverige är betydligt tillgängligare och lättare att träffa än mången verkställande direktör i mindre omfattande affärsföretag. Även utom lunchtid.

8. 5. 38.

CIGARRETTEN.

Den moderna kvinnan röker för mycket. Det gör hon. Hon super också för mycket, åtminstone enligt gammalmodig sur uppfattning. Förr i tiden ansågs det opassande för en dam att nyttja starkt. Offentligt och inte bara som medicin. Och hon röker inte heller. För 25 år sedan satt jag en afton i sällskap med en dam på Diplomatläktaren i Berns. Damen, som kom från Paris, tog upp en cigarrett och var färdig att tända den, då en hovmästare kom rusande och bestört och ängsligt meddelade, att tobaksrökning var förbjuden för damer på den lokalen. För någon tid sedan satt jag på samma läktare med en annan dam, som bara kommit från Borås. Hon tog också upp en cigarrett, men hon behövde inte tända den. Det gjorde snabbt och behändigt en artig hovmästare. Tiderna förändras och inte blott hovmästarna med dem.

Sedan århundraden ha vi en säker och massivt uppbyggd brännvinskult med glas, flaskor, ljuva smeknamn och underbara sånger. Nu ha vi även fått en cocktailkult, även den med full rekvisita

och tidsenlig ritual. Särskilda flaskor, barer, bord, glas, ja, klänningar, hattar och mössor.

Så långt som till toaletten ha vi karlar inte gått med vårt brännvin och vår konjak. Vi klä inte om oss för att ta en sup. Vi kan ta den i vilken enkel dräkt som helst. »Kom så lortig som du är!» Pilsnern tas till och med av visst folk redan i pyjamas. Vi äro inte så strikt korrekta och konventionella som damerna.

Någon ritual för rökning följer dock inte kvinnan. Hon tänder sin virginia när, var och hur litet det passar omgivningen. Hänsyn för bordsgrannar vid lunch- eller middagsbord existerar inte. Den unga kvinnan mellan 18 och 76 år röker mitt i egen och andras mat och sticker då och då mitt i omeletten och sandwichen emellan med en liten make up av näsa, läppar och övrigt förtjusande ansikte. Det hela är mycket käckt och chic.

Nu säger en dam förtrytsamt: det är bara en viss grupp kvinnor, som uppföra sig så där. Cocktail- och cigarettkvinnan är inte i majoritet i Sverige. Nej, det är hon inte, men hon är i för stor minoritet. Hon syns och förekommer för ofta.

Cigaretten är brukad till övermått, ett farligt sällskap. Fråga er läkare, som det brukar stå i annonserna om livselixiren. Ja, fråga och ni skall få höra att rätt många plötsliga dödsfall kunna skrivas på cigarettkontot.

Cigarrettens charm ligger ju i den nästa. Det är med den som med groggen: först tar kvinnan en cigarrett, så tar cigarretten en cigarrett och så ta cigarretterna kvinnan. Till slut är det inte ni som röker utan cigarretten som röker er.

Det är inte lätt att sluta upp. Det vet alla som försökt och fallit på nytt. Det finns många sätt och metoder. Man kan försöka med tugggummi och karameller, man kan gurgla sig med lapislösning, och man kan säga till sitt sämre jag: nu vänta vi en stund! Det kan gå med ett eller flera sådana små uppskov, men till slut måste nikotindjävulen ha sitt. Det berättas om en engelsk läkare, som var en inbiten piprökare, att han en dag plötsligt sade till sig själv:

— Nej, tobak är inte för mig! Varpå han lade bort pipan. Nu kan man fråga: varför sa han inte det där avgörande ordet långt förut? Och hur länge höll han ut? Säkert satté sig en dag högmodets ande på hans knä och sade:

— Duktig gosse, som visat, att du har karaktär och kan behärska dina begär. Du är säker på dig själv. Du kan ta en pipa utan att gå till överdrift. Det är i alla fall gott med ett bloss ibland. Vilket sällskap är inte en pipa! Var har du lagt den? Och så är doktorn och pipan där igen.

Cigarrettmarknaden bjuder på nikotinsvaga cigarretter, cigarretter med filter, och munstyc-

ken med nikotinbehållare, som ta upp ända till 82,5 procent av alla gifterna. Allt för att hjälpa den stackars förfallne nikotinisten, som inför all denna vänlighet småler och frågar:

— Kommer det inte också snart ett alkoholfritt brännvin? Som smakar som O. P. och ger samma underbara effekt utan att vara det? Och utan kopparslagare, böter och andra tråkigheter.

Mycket kan härmas och imiteras här i världen, men sprit och tobak förbli nog orubbade. Vi få dras med dem eller njuta av dem allt efter tycke och smak.

Monopolet bygger en ny fabrik i Södertälje. Den fabriken beräknas kunna lämna en milliard cigaretter årligen. Måtte det räcka åt den rök-hungriga svenska kvinnan. Mannen får i nödfall nöja sig med cigarren och pipan. Eller tugga, vilket understundom förekommer i de bästa kretsar. Dock mera sällan snus.

Med anledning av kungajubiléet ha vi fått en cigarett, Kung Gustaf, vars försäljning går till den stora insamlingen. Cigaretterns uppfinnare, major Killander, som själv är ickerökare, säger: Rökning har ju i och för sig intet gott med sig, men när nu folk i alla fall skall röka, så kan man ju lika gärna röka för ett gott syfte.

Detta är uppoffrande och ädelt sagt. Nu fattas det bara att herr finansministern kommer med ett brännvin eller en cocktail för välgörande än-

damål. Nå ja, han har säkert redan mutat sitt absolutistsamvete med att alla statens alkoholvaror säljas i välgörande syfte. Ändamålet helgar nubben.

11. 5. 38.

VI KAN, VI MED!

Norrmännen kan. I dagarna ha de till och med visat, att de kunna öppna en utställning, som är färdig redan från början. De herrar, som ännu inte fått förra årets parisutställning klar, äro på väg till Oslo för att lära sig knepet.

Mitt i utställningen har man satt upp en jättestor kniv som symbol för vad man kan. Hemskt. Om det inte möjligen med tanke på exporten från Gudbrandsdalen är en ostkniv. När det gäller knivar ligger vi svenskar i lä just nu. Vi ha bara den lilla pennkniv, som docenten Oxenstierna ideligen, ideligen sitter och tappar under professor Karitz' föreläsningar. Det kallas filosofisk knivkastning.

Men annars kan vi en hel del vi med. Professor Asplund, som nästan ensam kunde utställningen 1930, har kommit hem från Amerika och berättat, att amerikanerna voro synnerligen förtjust i hans göteborgska rådhus. Med anledning av denna upplysning ha göteborgarna erbrudit sig att kostnadsfritt och fortast möjligt flytta huset till New York eller vilken amerikansk stad som behagas.

Asplund berättade vidare, att Sverige fortfarande står mycket högt i Amerika. Bara på en middag hade minst femton personer uttalat sin stora belåtenhet med oss. Sverige är för närvarande jordens förnämsta land. Själva äro vi inte riktigt säkra på den saken, men vi äro ju så blygsamma, framför allt då det gäller varandras förtjänster.

Dock: Vi kan vi med, och tänk så länge! Vad kan vi inte politiskt! Där äro vi verkliga trollkarlar. Om 30 stadsfullmäktige avsäga sig sina mandat, så stoppar man bara ned lapparna i en auditoriumhatt, skakar ett par dar och så, hokus pokus, sitta herrarna där igen på sina platser. Skulle en eller annan komma bort under vägen, är det inte så betydande att det märks i borgarbyråkratien.

Vi kan mycket annat som är duktigt och bra, men gifta oss på den trettonde dagen i månaden, det kan vi inte. Vi är litet för vidskepliga på den punkten. Det kan betyda otur. Ha vi gift oss med fel person, är det däremot tur att bli skild på hur många fredagar den 13:e som helst.

Mycket kan vi, men göra Stockholm sommarroligare kan vi tyvärr inte. 1935 bestämde vi oss allvarligt för saken och tillsatte en kommitté för att det skulle bli riktigt roligt. Denna kommitté har nu uppskjutit sommarglädjen på obestämd tid, det vill säga tills kommittén kommit

på en bra idé. Till dess få vi ha det som vanligt. Det kan vara rätt svalt och skönt i Livrustkammaren och på Biologiska museet fram i juli. Vill man ha riktigt roligt kan man åka i Skansens rulltrappa utan att hålla sig i ledstängerna.

Är Stockholm en tråkig stad, så har den goda medtävlare ute i världen. Hur är det i London? Herr Henlein har nyss kommit dit på order av Hitler för att få lite ombyte på luft, och han har inte väl fått mark under fötterna, förrän alla ministrarna springer och gömmer sig för honom. Att försöka klara upp centraleuropeiska knutar i London är inte något nöje. Mr Chamberlain svär sig fri. Trots att han börjat komma underfund med Edens vikt och betydelse. (Hu!)

Det är inte roligare i Genève. När den spanske representanten del Vayo häromdagen uttalade sin kritik över noninterventionspolitiken, halvsov lord Halifax, och när anförandet var slut, gäspade han med all den kraft en engelsk lord förmår åstadkomma. Detta enligt autentiskt referat. Ja, det är skönt för lorder att få gäspa, och varför skulle inte en rådsmedlem få slumra till, när Rätten och Rättvisan fått göra det ett par år. Söta små prinsessor i ett sovande förbundsslott. Negus ska inte tro, att han kan väcka dem. När han med böjt huvud och som den skugga han är, gled ut ur salen, hade han nog ett intryck att allesammans snarkade. Fin och ädel

gick han säkert på tå för att inte väcka dem. Det behövdes inte heller. Abessiniens erövring är redan godkänd av herr Sandler. Och sen ska vi inte tala om den snö som föll i fjol eller de små bomber, som råkade hamna i svenska Röda korset. Vad tiden går!

I Berlin är det också fröjd och gamman. Hitler har kommit hem med livet, Viveka Linder har gjort stor succé, Ingrid Bergman har fått en ny roll och Zarah ska också få en. Kanske blir det någon över åt Wally.

Här hemma göra vi oss i ordning för sommarfisket. Vi ta lektioner i kast och spinn. Arma gäddor. För att titta på ett flöte, som ingen abborre rycker ned, behövs det kanske inga lektioner. Detta var inledningen till en fiskhistoria. För en tid sedan sutto två herrar, en tysk och en fransman, och metade på var sin sida om Rhen. Fransmannen fick mycket fisk, men tysken fick inte ens napp. Han blev arg, och så ropade han till fransmannen:

— Hur kommer det sig, att det nappar hos er och inte hos mig?!

— Det är mycket enkelt, svarade fransmannen. Det beror på, att på den här sidan få fiskarna öppna mun.

Här går det an att skratta, om man inte svarar som den nazist, som jag berättade historien för. Han sade:

— Hur utmärkt för de tyska fiskarna! De slippa bli fångade. Stackars franska fiskar, som löpa omkring med öppet gap, som vem som helst kan sätta kroken i.

Det är inte riktigt säkert, att humorn är död i Tyskland. Man kan där med!

15. 5. 38.

TELEFONVETT.

Nu läser jag i en tidning att det är högst opassande att i telefon fråga: vem får jag hälsa ifrån? Det är förolämpande mot bägge parterna. Allra mest förolämpande är det, om man, sedan man fått veta, vem man får hälsa ifrån, upplyser att fru Karlsson inte är hemma. Det är som om fru Karlsson sagt till, att hon inte är hemma, om fru Jonsson ringer.

Mycket opassande är det också att låta annan person, sekreterare eller biträde, ringa upp och meddela:

— Var god och dröj, generalkonsul Grönstrand önskar tala. Varpå man får vänta en god stund tills herr generalkonsuln behagar tala.

Det är möjligt att frågan *vem får jag hälsa ifrån* är förarglig. Den skulle lätt kunna undvikas om den uppringande nämnde sitt namn:

— Fru Jonsson önskar tala med fru Karlsson. Om då den svarande säger:

— Jag skall höra om fru Karlsson tar emot, och sedan meddelar: nej, fru Karlsson önskar inte tala med fru Jonsson, då vet man, hur det står till och ringer inte vidare till fru Karlsson.

När jag ringer upp någon och får svaret: vem får jag hälsa ifrån? genmäler jag (genmäler är ett bra ord):

— Det är riksmarskalken, som talar. Då kommer det ängsligt uppskrämt: var god och dröj! Och så kommer Svensson själv, snabb som en pil och ovanligt len i mun.

Svarar ni med namn eller nummer, eller säger ni bara hallå? Enligt anvisningarna i katalogen skall det svaras med namn eller nummer. Jag har försökt med båda delarna, men det blir lika trassligt. Har den uppringande kommit fel, så frågar han (hon) ändå om det är Jansson & Wallgren. Jag har återgått till hallå eller bara jaha, så att man förstår, att jag är där. En nyårsdag svarade jag *gott nytt år!* Det gick inte alls, ty jag befann mig i Sverige, och där får man inte vara alltför rolig. En herre svarade också mycket riktigt:

— Vem fan har bett att få veta det av er?!

Är ni lång- eller korttalare på telefon? Anser ni uppfinningen till för korta, koncisa meddelanden eller anser ni den vara en konversationsapparat per timma? Är ni en telefonhyena, som inte kan se en apparat utan att kasta er över den? Jag känner en sådan dam. När hon kommer in i ett främmande rum, dansa hennes ögon runt väggarna allt under det de ivrigt fråga: var har ni apparaten? Var är den nånstans? När hon äntligen får tag i den, bryter anfallet ut och

hon faller i telefoni under de närmaste 30 minuterna. Det är henne likgiltigt vart hon ringer och vem hon talar med. Huvudsaken är att hon har en mikrofon för örat och en trätt att prata i. En gång kopplade jag oförmärkt av apparaten, medan hon var i högsta fart. Det gick utmärkt ändå, och när hon slutat sade hon:

— Det var en riktigt trevlig människa jag talade med.

Om hon någon gång, vilket jag hoppas, hamnar på en obebodd ö, tror jag hon klarar sig med bara en mikrofon som sällskap.

Är ni anonym telefonsmädare, som ringer upp edra ovänner och fiender och säger dem sanningen, helst om nätterna, så att de bli riktigt skrämde? Ett behagligt tidsfördriv, ehuru något riskabelt, om man inte vill ha besväret att ringa från en kiosk.

En sådan herre ringde en afton till mig. Han sade bara ett ord:

— Knöl!

— Angenämt att göra er bekantskap, svarade jag glatt och så presenterade jag mig själv. Det fordrade ju artigheten. Och så lade jag på luren. Efter en stund ringde det på nytt och samma angenäma röst sade:

— Det är ni, som är en knöl och inte jag!

— Å, sade jag, då hörde jag fel, men det är ju lätt gjort. Jag får be så mycket om ursäkt.

Jag ska försöka höra upp bättre en annan gång.
Sen blev det tyst.

Telefonen är en uppfinning full av överraskningar. Den ger oss de smärtsammaste nyheter men även de gladaste. Vi kan inte undvara den. Och vi vill inte heller.

Nu ringer det!

— Vem får jag lov att hälsa ifrån?

17. 5. 38.

ANEKDOTER PÅ MARSCH.

En gammal smålandsstudent vid namn Albert Engström har i dagarna blivit beträdd med att ha berättat en rolig historia om fel lärare. Historien har långt tidigare presenterats av N. P. Ödman och då om rätt person. Hur har nu detta förargliga gått till? Har det funnits två herrar, som med 30 års mellanrum älskat den goda repliken:

— *Stopp nu pojkar — spangdang säger jag själv!*

Å nej, det vore att gå litet för långt i artighet. Gåtans lösning är enklare.

Hur många historier och anekdoter tror ni Albert Engström illustrerat i sitt liv? Om vi säga bortåt 10,000 närma vi oss sanningen. Engström är ett levande anekdotlexikon men det är ingen ordning och reda i det lexikonet. Det kan inte vara det. Han har intet kortsystem — anekdoter på A, B, C och så vidare. Men han har dem lagrade i sitt medvetna och sitt omedvetna, och så plockar han fram dem, när det passar. Att de sedan inte passa in på rätta lektorer får man förlåta. Huvudsaken är ju att en

historia är rolig. Det är sedan inte så viktigt, om den hänt adjunkten Persson eller kandidat Olsson. I dag eller för 50 år sedan.

Det var på sin tid likadant med porträtten i Jörgens Figaro. Det hände någon gång, att det kom in fel kliché, och klagade prenumeranten, så svarade redaktören:

— Jag har präster i en kista och bondtjuvar och riksdagsmän i en annan kista. Om jag tar i den kistan och får upp en bondtjuv i stället för en riksdagsman, så är det väl detsamma.

Det hände andra mänskliga ting på Figaro under 90-talet. Sålunda berättar F. Nycander i sitt minnehäfte att Jörgen och han brukade intaga sina middagar på Blå Porten vid Djurgårdsbron. Det utmärkta näringsstället brann tyvärr ned 1869, då minnestecknaren var något mer än 1 år.

Anekdoter och historier äro ständigt på marsch och vem äger vilken? Mark Twains Hoppande groda var inte hans, då den första gången trycktes i Saturday Press och tog livet av den tidningen med en raskhet som står över allt beröm. Historien var över 2,000 år gammal och utspelades första gången mellan en atenare och en beotier. Men den blev ändå original i Mark Twains hand i slutet av 1865.

Albert Engström brukar som ett slags försvar säga, att en god historia kan inte berättas nog ofta. På den punkten skilja sig våra meningar. Man skall vara rädd om en god historia. Den

får inte förevisas för ofta. Den skall ha sin lagrings- och vilotid. Fråga de professionella anekdotberättarnas olyckliga hustrur. Har ni sett dem, när deras män höja rösten och börja:

— Apropå — — — Sakta smyga de sig ut i köket, och där stanna de i stum förtvivlan tills den goda historien, som inte kan berättas nog ofta, beräknas vara över.

Sverige är anekdoternas land. Två svenskar var förr flera halva punsch och en knippa historier. Nu är det möjligen ett par lättgroggar men lika många historier. Vad som med åren börjat sina är anekdoterna om kända personer, dagens heroer. Beror det på att originalen äro på väg att försvinna? Hur många historier har det inte berättats om professorerna Fahlcrantz och Svedelius, om Daniel Hvasser, om Kalle Scharp och många andra. Och var äro tidens bevingade ord? Äro våra ord inte värda vingar? Säger aldrig Per Albin, Arthur Engberg, Sandler eller professor Karitz något, som är värt att leva några år på folkets läppar? — Man får vara nöjd, sa Mothander, när manegen brann. — Gott, sa Uddman. — Kör i vind, sa Blomster. — Slutad bal, sa Friestedt. — Skönt, sade Gustava om kyssten — vilken Gustava? Och vem kysste henne?

Om en katt har 9 liv, så har en anekdot 109. Det händer att den föds i Sverige, utvandrar till England, Tyskland, Amerika, för att efter en tid åter gästa sitt gamla fädernesland. För

några år sedan kreerade vi denna lilla berättelse ur levande livet:

Grosshandlare Svensson till sin svartsjuka hustru: — Nu är jag trött på det här! Jag säger dig en gång för alla: *det är absolut ingenting mellan mej och Greta Garbo!*

Häromveckan lyste denna historia i tre dagliga tidningar så gott som på en gång. Naturligtvis förvandlad och förvanskad — man får inte begära för mycket av en stackars anekdot, som gått igenom så många in- och utländska tryckpressar.

Liksom det finns eviga sanningar så finns det också eviga historier. Känner ni igen de här:

Frun på torget till gubben, som säljer frukt: — Är det greve Moltke?

— Nej, det är Persson från Kråkebo. Eller den här:

— Spelar fröken piano?

— Nej, det är i rummet bredvid.

Den historien roade kejsar Nero på sin tid. Då var det en flöjt.

Eller den här? — Nu reste sig en arm och olycklig hustru och fick plötsligt något att syssla med ute i trädgården.

UDDA OCH JÄMNT.

Häromdagen klagade konsthandlare Gummeson på överproduktionen inom konsten. För många utställare och för många konstlokaler. Man ställer ut till och med i varuhusen, bland damunderkläder, sybehör och livsmedel. Till slut, menade förmodligen herr Gummeson, ser man inte konsten för bara tavlor. Detta är riktigt, om man ens ser tavlorna. Förr i tiden var ett bra konstverk en händelse, ofta en sensation, som man talade om och diskuterade i flera månader. Nu är en bra tavla bra över vernissagen, om den inte hängt i vägen för fru Landebergs nya vårcreation.

Så är det, käre Gummeson, men var är det annorlunda i denna tid av epavaror och massproduktion? Här görs för många böcker och för litet litteratur, här fabriceras för många filmer, medan vi vänta på Filmen, och inom socialdemokratiska partiet, som ju också hör till kulturen, är det sådan överproduktion på stadsfullmäktigekandidater, att man måste vraka riktiga borgarråd och sätta Lindhagen på undantag.

Dock ingen oro på parnasstaket eller i det politiska folkköket! Den goda litteraturen och

konsten kommer alltid att leva trots alla halvfabrikat. Man måste ju ha jämförelsepunkter. Och naturligtvis få vi även i fortsättningen utmärkta stadsfullmäktige, åtminstone i programförklaringarna.

Inom ett kulturområde ser det dock ut att råda en viss missväxt: fältet för herrarnas helkostymer. En elegant herre skall nu vara udda klädd. Han får inte ha kavaj, byxor och väst i samma tyg och färg. Han skall vara udda. Brun kavaj och grå byxor. Grå kavaj och blå byxor, eller vilka byxor som helst, huller om buller i färgskalan. Herrarnas udda kläder mjuka upp den svenska stelheten, säger en annonsör. Om det gick så lätt. I själen är den svenske herrn nog fortfarande klädd i värdighetens grå helkostym med noga tillknäppt kavaj. En standardiserad fodralherre.

Annat var det förr. Nyss läste jag den förnämde Bernhard von Beskows memoarer. Från uppsalaitiden, i början av 1800-talet, berättar han hur de unga studenterna under professor Aurivillius' föreläsningar föllo i sömn. De generade sig inte för att sträcka ut sig på bänkarna och breda kapprockarna över sig. Professorn antingen inte såg eller låtsades inte se, att hans auditorium var förvandlat till en stor italiensk siesta. Och nu, vilket väsen blir det inte över hela riket, bara en docent råkar tappa en pennkniv i golvet! Då är han udda.

Dock, är människan udda, så är det bara i stil med den gudomliga våren och naturen, som gör allt för att inte verka likriktad och jämnstruken. Inte ett blad, inte en blomma, är lik den andra. Och människorna äro också, trots allt, rätt olika, även om de tro att det är fint att försöka dölja det. Det är bara tvillingar, som äro lika varandra. Jag har sett i pressen att bröderna Taube lära vara så lika, att inte ens Carl Scheven kan se skillnad på dem. Enda sättet att få dem isär lär vara att man stämmer möte med Evert. Kommer han på utsatt tid, så är det brodern.

Apropå, här kan ni få en liten historia från Skottland, som kanske inte är bekant:

MacPherson var lycklig fader till ett par tvillingar, gossar. Hade dessutom en förmögen tant, som aldrig sett gossarna. Hon bjöd dem till sig och sände fem pund i respengar. Efter några dagar anlände en guldlockig liten gosse, som medförde ett brev, i vilket stod att läsa:

Kära Tant!

Detta är James, den ena av tvillingarna. Den andra ser precis likadan ut.

Mac.

Det är roligt, så länge det inte är överproduktion på tvillingar. Det har sina risker att ta fel, i synnerhet om det är två systrar och man är

gift med den ena. Då går det inte att låta udda vara jämnt.

Den lilla teckning, som pryder dessa uttalanden, är tagen ur New Yorker. Det är en för-tjusande bild av våren över hela världen just nu — och så kanske det är tvillingar.

29. 5. 38.

DOKTORN SÄGER:

Varje daglig tidning med självaktning skall nu ha en doktor, inte för egen räkning, vilket kanske skulle kunna behövas, utan för läsekretsen. Denna doktor, som heter Doktor X eller Doktor R. eller bara Medicus, ger varje dag små råd hur vi skola förhålla oss för att kroppsligen bli så friska, hurtiga och pigga som den hårda och rastlösa tiden kräver. Vad vi behöva för själen, få vi som bekant i veckopressen och söndagsbilagorna.

Så här skriver Doktor X:

»Nu när det blir varmare, behöver ni inte så mycket kläder. Men tag inte av er alltsammans på en gång utan litet i taget. Det går lätt att förkyla sig på våren. Försök också att ta ett bad då och då. Det härdar, och tar man det varmt med tvål till, kan man dessutom bli ren.

Kom ihåg, att ni bör äta sju gånger så mycket grönsaker och frukt som kött och fläsk. Om ni inte äter varken kött eller fisk, behöver ni inte räkna hur mycket grönsaker och frukt ni skall ha, men ät inte för mycket. Om ni vill sova på natten, bör ni inte glömma att gå och lägga

er på kvällen. Men stig ändå tidigt upp så att ni inte försover er.»

I dag läser jag dock något förnuftigt av en tidningsdoktor. Han skriver om damernas pudervippor, som de ibland tappa i golvet, skaka av och sedan pudra lilla näsan med. Man skakar inte av bakterier, säger doktorn, som vill att damerna i stället ska använda små vaddvippor, som finnas att köpa i läckra färger. Dessa vaddvippor kan man lägga i kaffekoppen efter begagnandet. Det sa inte doktorn, men det förstå damerna. Inte de fina och bättre damerna naturligtvis. De pudra sig inte alls vid matbordet.

Häromdagen åt jag lunch på K. A. K. Där satt en dam med tre herrar. Hon var förtjusande. Hon pudrade sin näsa, en kalvbrässa med ärter, en ägg i låda med bacon samt en sparrisomelett. Allt i samma svep. Varpå hon tappade vippan. Herrarna sa ingenting, men de hostade. K. A. K., som är en praktisk klubb, bör införa puderskärmar för damer eller också dela ut små vaddvippor vid varje damkuvert. I läckra färger.

Vidare:

I en söndagstidning skriver en doktor: tyska vetenskapsmän ha upptäckt att myror i badkar är mycket bra mot reumatism. De äro lika välgörande som bistick. Man tar en myrstack i en påse av tunt tyg och doppar den i ett badkar med hett vatten. Det heta vattnet extraherar

den skarpa syran i myrorna och denna irriterar huden och verkar välgörande mot reumatism. Utmärkt! Och så trevligt för myrorna sen! Då är det nästan roligare att få vara reumatismbi och flyga omkring och stinga elaka människor så att de bli friska. Tänk er de stackars myrorna: de arbeta och gno i sin stack, släpa och dra på stickor och barr. Så höra de steg av en människa och strax går ett ångestrop genom hela kollektivkomplexet:

— Det är kanske en reumatiker som haltar hit med en skovel och en gammal hattask för att bära hem oss till ett hett badkar! Fort upp i tallen om ni hinner!

Det finns doktorer för allt. Även språket har sina mer eller mindre legitimerade herrar och damer, som ordinaera och operera, helst med insändare. Vi ha för många utländska ord och uttryck. De böra bort. Nu senast är det *weekend*, som bör heta *helg*. Ja, det är enkelt men inte riktigt. Helg är mer än söndag. Det är jul, påsk och midsommar. Första maj blir det aldrig, käre Per Albin. Weekend är ofta tre dagar, men söndag bara en, tyvärr eller gudskelov, alltefter tycke och smak. Låt weekend vara. Åtminstone tills man får något bättre än veckända och veckslut.

För många år sedan försökte vi döpa om refuge. Man enade sig efter långvarig strid om *spårvänta*. Det var så roligt, att en av våra bättre

skalder tog det som signatur — *Herr Spårvänta* — när han ville vara elak anonymt.

Gå in för har blivit ett kärt uttryck de senare åren. Det har gått in. Det är nästan lika fint som *stoppa upp* och i *det långa loppet*. Hjalmar Bergman, den utmärkte stilisten, hatade *gå in för*. Jag hade hört talas om det, och en vacker somrardag, då vi intogo vår middag på ångfartyget Saltsjön, frågade jag utan förberedelse:

— Hur ska det bli i sommar? Ska du gå in för en roman eller ska du gå in för ett drama eller går du kanske in för en film?

Hjalmar Bergman kastade serviett, kniv, gaffel och sig själv ut på däck, sannolikt för att gå över bord. Han återfördes med våld, och det blev så småningom lugnt ombord. Men då han gick av i Dalarö, stod han kvar på bryggan och knöt näven åt mig.

Gå in för — uttrycket passar, om det gäller tårna eller fötterna. Men då kan man lika gärna säga *gå in med*. Jag håller med Hjalmar Bergman. Han var ingen språkdoktor, men han visste ändå, hur han skulle skriva.

E N L Y C K A D K U R.

Följande händelser inträffade helt nyligen i Café de Paris i London. En dag mitt under brådaste lunchtid steg en ung, elegant herre in i matsalen. Stolt och högdragen såg han sig omkring i lokalen, vinkade nådigt till en hovmästare och begärde ett bord. Hovmästaren beklagade artigt bugande att alla lediga bord voro reserverade. Den elegante gästen smålog överlägset och slog sig lugnt ned vid ett av de beställda borden. Hovmästaren, som såg en hotfull blick i den unge mannens ögon, lämnade för fridens skull en matsedel. Gästen gick noggrant igenom både matsedeln och vinlistan, slängde dem därpå föraktfullt på bordet och sade med hög röst:

— *På det här stället finns ju ingenting som man kan äta!* Därpå avlägsnade han sig lika stolt och kavat som han kommit. Händelsen gjorde naturligtvis ett pinsamt intryck både bland gäster och betjäning. Café de Paris åtnjuter ett gott anseende. Dock, man fick anledning att bli ännu mer förvånad och förargad. Efter några dagar inträdde i matsalen en ny ung herre, som gick

igenom samma program med hovmästare, reserverat bord, matsedel och vinlista som den förre gästen. Ingenting passade honom och med hög röst gav han sin missbelåtenhet till känna.

Inom loppet av en vecka mottog Café de Paris besök av tre unga herrar, som uppförde sig precis som de två första, och man började inom ledningen fundera över åtgärder att stävja ofogget. Så en middag dök plötsligt den förste gästen åter upp. Under andlös tystnad och spänning beställde han sherry, soppa och en omelett, vilket alltsammans tycktes bekomma honom väl. När han hade betalt notan, vågade sig hovmästaren fram med en liten replik:

— Det förefaller som om min herre ändrat mening om vår restaurang, varpå den unge mannen svarade:

— Det är kanske så, att jag är skyldig er en ursäkt sen förra gången. Ser ni saken är den att min läkare, en psykoanalytiker, ordinerade mig att uppföra mig som jag gjorde. Han skickar alla sina patienter till två eller tre av de bättre restaurangerna med order att ställa till en scen. Han säger, att det höjer och stärker deras självförtroende. Och för egen del, sade den unge mannen med ett lyckligt leende, måste jag säga, att jag känt mig betydligt bättre på sista tiden.

Den engelske läkaren är ingen dum psykolog, men han har inte hittat på kuren själv. Han har lärt av livet och historien. Och han har inte

behövt gå långt för att få goda och säkra exempel. Han kan ta tidens store. Mussolini marscherade till Rom och ställde till scener. Det stärkte hans självförtroende kolossalt. Han kände sig strax litet bättre. Och ännu mer: han stärkte självförtroendet hos sina anhängare. När han så en dag misstänkte ett litet mindervärdeskomplex hos sig själv eller nationen, steg han resolut in i Abessinien och ställde till en ny scen, och sedan känner hans självförtroende inga gränser — utom möjligen de vid Brenner.

Och Hitler, har han inte gått från scen till scen och stärkt både sig själv och hela tyska riket i förtroende till sig själv. Ja, en dag steg han in i Österrike och stärkte till och med hela dess befolkning. Det är inte omöjligt, att han i framtiden kommer att stärka ännu flera länder.

— Ja väl, säger den lille tvivlaren, kuren förefaller lyckad, men har den inte sina risker? Det hade ju kunnat hända att den oförskämde gästen blivit utkastad från Café de Paris.

Absolut inte! Sådant kan inte hända på en bättre restaurang, som håller på sin och sina gästers värdighet. Där finns helt enkelt inte plats för en skandal. Luften är ren och fin, och gästen har alltid rätt, hur han än uppför sig. Läkaren, som ordinerade scenkuren, är en god psykolog. Han känner inte bara sina pa-

tienter utan även den miljö, dit han skickar dem.

Erfarenheten har visat att politiskt är kuren lika tillförlitlig — så länge den riktar sig mot demokratiska länder och stater. Dessa länders regeringar och statsmän äro lika mjukt artiga som hovmästaren på Café de Paris. Det förefaller som de höllo mera på förtroende än självförtroende. Besynnerliga kurrar.

5. 6. 38.

F O R T.

Häromdagen såg jag ett fotografi av herrskapet Windsor. Minns ni dem? De ha nu varit gifta ett år och sitta nu bredvid varandra och se rätt ut i luften. För ett år sedan höllo de varann i hand och sågo ingenting annat än varandras ögon med alla dess underbara himlar och planeter. Kanske går det dem som de flesta andra gifta par. Första året gå de bredvid varandra. Efter några år går han ett par meter före, ett avstånd som kan hålla sig, tills de en gång mötas för att stödja varann, sida vid sida. Om de hinner så långt med samme man och samma hustru.

Herrskapet Windsor — hur fort rider inte tiden? Han var hela världens leende prins av Wales och hon en amerikansk frånskild fru — var hon gift en eller två gånger? — och han offrade krona och land för hennes skull. Där var en liten herre med pipa, en minister, som gjorde slag i saken — vad hette han? Baldwin — det namnet minns vi ännu en tid. Och så var det en ärkebiskop, som också sa ifrån. Canterbury. —

Minns ni hur pressen jagade dem genom Eu-

ropa. Ljligt, va? Och nu är det tyst om dem. Man kan fira deras ettåriga bröllop med ett porträtt, men mer är det inte värt.

Häromdagen såg jag också ett porträtt av en herr Stokowski. Han satt i en kupé och höll händerna för ansiktet ett beklagligt offer för press- och fotografskräck. Det var inte länge sedan han och miss Garbo också jagades av press och kameror. Ljligt, va? Låt oss glömma även den historien så fort som möjligt. Vad det är skönt att tiden rider fort.

När var det Hitler tog Österrike? Kan ni säga dag och månad? Ni minns det ej. Vad hette han med den misslyckade folkomröstningen? Schuschnigg — mycket riktigt. Vart har han tagit vägen? Ingen intresserar sig för hans öde. En avsigkommen furste, diktator eller president är inte mycket värd. Om en månad ha vi glömt hans namn.

Men negus minnas vi. Och komma att minnas. Varför? Därför att hans öde var gripande, det tog i våra hjärtan. Vi kunna gråta med honom, strida, bittra tårar, och sucka med honom över denna världens fasor och elände, men göra något för honom förmå vi inte. Han har vår sympati och får vara nöjd med att vi minnas honom.

Fort går tiden. Lev här och nu. Inte rida baklänges på hästen. Vi leva i ögonblicket. Det som varit, är borta, och det som kommer — om det kommer — veta vi intet om. Huru lyckligt.

9. — *H a z z e Z., Det stolta Vi.*

En dam såg en gång på en hatt. När hon fick höra, att den kostade 75 kr., sade hon häpen:

— Men det är ju ingenting på den!

— Det är det ni betalar för, sade modisten.

Kan vi hålla vårt liv som en vacker hatt utan för mycket påhäng är det värt en extra slant.

Finns det då ingen plats där tiden står stilla? Res till er barndoms stad. Kanske är den sig lik som den såg ut, när ni ännu drömde och längtade. Gatan är densamma, och kyrkan och parken, där ni hade ert första möte. Varför stannar ni inte? Det lilla hotellet med sina vackra rum ligger ju kvar. Går tåget? Väntar chauffören? Måste ni resa? Någon väntar er. Men varför väntar ni aldrig på er själv?

En upptäcktsresande var en gång ute på en ansträngande marsch. Det gick bra de första dagarna, men då han tredje dagens morgon var klar för start, fann han infödingarna sittande på huk i gräset utan lust att fortsätta.

— De vänta, sade någon, tills deras själar hunnit i kapp deras kroppar.

Är inte den moderna människan i samma belägenhet? Borde vi inte sätta oss ned och vänta tills våra stackars själar, som vi sprungit ifrån, hunnit upp oss? Det vore kanske både roligt och intressant att träffas någon gång.

K U N G E N.

— Skriv om kungen!

— — —

— — —

När Anders Zorn fyllde 50 år, möttes vi en dag utanför Hotell Rydberg, saligt i åminnelse för dem som levde före Bratt och 1914.

— Nå, hur gick det? sade jag.

Zorn satt tyst en stund och så svarade han:

— Det blev så mycket skrivet.

Ja, det blev mycket skrivet om Zorn, då han fyllde år och då han inte gjorde det, men huru litet är inte det mot vad som skrivs om kungen. Stora böcker, praktfulla album, artiklar, dikter, kåserier, telegram och vykort. Man går igenom honom ordentligt, som kung, som landsfader, som människa, som tennisspelare, som jägare och så vidare. Ingen är som han utlämnad till offentligheten. Och med vilket outtröttligt tålamod bär han inte alltsammans. Fröken Garbo har mycket att lära av honom.

Naturligtvis orkar han inte läsa alltsammans som skrivs om honom. Troligen har han inte heller lust till den lilla förströelsen. Och så

har han ju så mycket annat att sköta. Att han hinner med! Vi andra ha aldrig tid, men kungen har tid, till och med med oss. Ibland tror jag, att det är som en gammal fiskargumma sa för några år sedan:

— Jag tror inte det är han — jag tror det är en som dom klär ut. När en tänker på, vad en ann har att göra, så är det ju rent omänskligt vad han har att stå i.

Vari ligger då hemligheten med hans vitalitet, hans vigör. Fråga hans vänner, hans närmaste:

— Hans måttlighet i mat och dryck och så tennis, hans regelbundna vanor — och så tennis.

— Men han röker. Cigarretter och rätt många.

— Ja, någon liten last ska vi väl unna honom. Det är säkert fina cigarretter och det betyder väl något.

Hans tennis — varje kung har sina nöjen och sin hobby. Måste kanske ha det för att stå ut med oss och herrarna vid konseljbordet. Karl XII jagade björn med tjuga, Adolf Fredrik svarvade, Karl XV målade och Oscar II skrev vers, ibland till och med dikter. Kung Gustaf broderar och spelar tennis.

Karl XII var en kung i stövlar, Karl XIII en kung i nattrock och Karl XV var en monark i skjortärmarna, den glammande glade Calle Wallin. Kung Gustaf är en kung i sportskjorta och vita tennisbyxor — den kungarollen är kanske den svåraste av allesammans.

Att vara en kung i krona och mantel på en tron är inte märkvärdigt, om man har en figur som passar något så när för utstyrseln. Men vara kung på en tennisplan och sköta både racket och bollar rätt, försök det, I herrar kolleger ute i världen!

Mr G. — vad säger den signaturen? Rätt mycket. Den ger både mannen och tiden. Skulle Oscar II kunnat kalla sig Mr O.? Aldrig i livet. Inte ens Monsieur O.

En kung skapar numera inte den tid i vilken han lever, men ändå händer det, att han sätter sin prägel på den. Han hjälper åtminstone till. Liksom man nu talar om den oscariska eran, ibland utan att känna den, kommer man också att en gång tala om Gustav V:s tid. För världen en svår och orolig tid, men Sverige som det lugna, förmögna lilla hörnet. Vems är förtjäns-ten? Naturligtvis vår utmärkta regerings, som inte heller glömmer att då och då tacka sig själv. Men ändå, kanske betyder det också något, att vi ha en kung, och en kung, som förstår att med klokhets och takt förvalta sitt ämbete. Kanske är det hans närvaro, som gör att vi stå så enigt samlade som sällan förr. Ur hans hand tog en svensk arbetare häromdagen en svensk flagga. Skulle det ha hänt för 40 eller 50 år sedan? Omöjligt.

Den lilla händelsen säger rätt mycket både om riket och kungen just nu.

Vi stå färdiga att fira hans 80-årsdag. För några dagar sedan sade han själv till en fransk kommunalman, att han inte kände någon oro för den dagen. Nej, säkert inte. Men vilken oro känna inte vi andra för alla dem, som ha det stora programmet om hand. Måtte allt gå väl i lås! Kungen äro vi inte oroliga för. Han klarar sig nog. Han har gått igenom värre prövningar.

Det var en gång en liten flicka, som fyllde tio år. På kvällen när alla festligheterna voro över suckade hon stilla:

— Ja, och i morgon är man en vanlig människa igen!

Kungen kan tyvärr inte säga detsamma, när han äntligen får gå till ro någon gång den 16 eller den 17. Han har aldrig varit någon vanlig människa och inte vanlig kung heller. Det är den lilla hemligheten med honom.

S O M M A R S T A D.

Vi sitta i en liten stuga i yttersta havsbandet, mitt i en liten trädgård, där fruktträden nyss fällt sin vita dräkt, där syrenerna blomma och guldregnet och rosorna gått i knopp. Tulpanerna gå mot sitt slut, men vallmon prunkar röd bland aklejer och hundloka. Vi höra havsvindens sus genom almar och björkar, och genom de små fönstren skymta vi mäsarna, som ta sin första rond över kartfyllda bigarråträd — en kommande månads lockande menu.

— Sommarland och sommaröar, vackrare för varje år som livet ger.

Min gäst, som nyss kommit, ler och svarar:

— Ja visst — och ändå, ändå hade jag så svårt att resa hit. Vårens och försommarens Stockholm, hur det binder, hur det drar. — Vet ni en kväll satt jag ensam uppe på Fåfängan. Ni har sett det, ni vet hur det är, men ändå är det alltid nytt, den bilden, den synen — man lämnar den inte så gärna.

Det är Hanna Pauli, som talar, och hon fortsätter:

— Gamla stockholmare säga: staden är för-

störd. Det finns intet kvar av allt det gamla, vackra och pittoreska. Jag brukar svara: ju mera man förstör Stockholm, desto vackrare blir det. Det är som en högre makt skyddade och bevarade den staden trots allt.

Slussen blev ny. Vi fruktade det värsta. Vi fick en maskin, en apparat, allt det gamla kom bort, det blev nya linjer och nya mått, men ändå lika vackert som förut, på annat sätt.

Se staden en sommardag från luften eller bara från kungstornets tinnar, och man upptäcker plötsligt att alltsammans ligger på landet, i en vildmark. Res in en tidig morgon landvägen från Dalarö, Södertälje eller Uppsala. Ni märker inte, när landet slutar och staden tar vid. Inga sotiga, rökiga fabriksamhällen, inga storstadens fattiga förgårdar. Ni åker genom blommande trädgårdar, mellan vackra hus och villor, ansade och vårdade av vänliga händer.

— Och så vill man, att man skall lämna alltsammans och sätta sig på en ö i skärgården för två eller tre månader — det är förvisning.

— Nå, det gör man inte. Man är ju stockholmare, och då lämnar man aldrig helt sin stad. Man återvänder alltid, om man så kommer från Yokohama, Paris eller bara Hedemora.

Stockholm är en erövrade stad, intagen av det övriga rikets goda, energiska och driftiga människor, men ändå är det vår stad, med högre och starkare rätt än de vänliga inkräktarnas, som

styra och regera oss med kraftiga, välmenande händer, från höga nämnder, kollegier och verk.

Den infödde stockholmare är liksom sin släkting, skärkarlen, i utdöende. Han är inte heller så särpräglad som förr, det är inte så lätt att skilja honom ur mängden av landsmän — han är ju också så blygsamt tillbakadragen — men hittar man honom, finner man snart, att han rätt väl förvaltats det stora och vackra arv han en gång fått från herrar Bellman, Blanche och Strindberg. Han har inte vansläktats, även om han på sistone förlorat sin barnatro på Cederlunds söta och torra.

Svenska folket firade nyss sin konungs födelsedag. Stockholmare kunde, om han hade vågat, även firat honom som den förste stockholmare. Ty det är han, till väsen, lynne och karaktär.

— Kanske, säger göteborgaren, men med gott paubrå!

Naturligtvis, skrapar man på oss andra stockholmare, så kommer det snart fram en vestgöte, en dalkarl eller en smålänning, men det blir mest Stockholm ändå. Och så är det också med kungen, hans bröder och hans söner. I det fallet kunna de likaväl vara födda på Katarina Bangata som i K. Slottet. Äran av att räkna dem som stockholmare är för oss lika stor.

Allt detta sade vi inte i den lilla stugan ute i havsbandet, men när vi druckit vår vermouthe,

gingo vi ut på berget mot fjärden. Vi stodo tysta, tills någon sade:

— Hjalmar Söderberg kallade en gång skärgården en kallops.

— Till straff för det blev han förvisad till Köpenhamn, på livstid kanhända.

— Det här är *också* mycket vackert, sade Hanna Pauli — men det *går* väl en båt i morgon bitti?

JORDEN RUNT.

Howard Hughes flög jorden runt på 91 timmar och 16 minuter. Det är rekord, hittills. Om en månad, eller ett år, flyger en ny herre samma sträcka på 58 timmar och 11 minuter och då är Hughes glömd, om man minns honom så länge. Minns ni vad han hette, som hade rekordet före Hughes?

— Post!

— Båg. Ni såg det i referaten om Hughes. Till dess hade ni glömt det.

Hughes flög med fem personer i maskinen, och alla voro skäggiga, när de kommo fram. De borde väl hunnit raka sig, åtminstone i skift, på fyra dygn.

Charles Lindbergh flög ensam över Atlanten, med en katt och ett par smörgåsar. Honom minns man ännu. Han var den förste, och det låg äventyrets glans över hans färd. Och så var han så förfärligt blyg och tillbakadragen. Hjältar, som springa undan, springer man gärna efter.

Hughes är dock dagens hjälte. Kan ni tänka er något mera *up to date* än han? Jag kan det ej, med bästa vilja.

1) *Filmmagnat*. Tänk på det. Inte bara magnat, vilket i och för sig är märkvärdigt nog, utan magnat i film! Kan man tänka sig något förmögnare och finare. Det är så att det dråsar av guld omkring honom.

2) *Jordenruntflygare*, visserligen på smalaste stället av kulan, men ändå rätt märkvärdigt i dag.

3) *God vän med direktör Axel Wenner-Gren*, till vilken han sålt den förnäma lustjakten Southern Cross. Är det inte så att vi också känna oss litet stolta över bekantskapen?

4) *Förlovad med Katherine Hepburn*. Det är det finaste och bästa till sist. Det är russinet i pölsan. Mary Pickford var en gång hela världens lilla fästmö, vems lilla fru i ordningen hon är nu, har världen glömt. Men i dag är Howard Hughes hela världens stora fästman, och det kanske säkrar hans ära, rätt länge, skola vi hoppas.

Många stjärnor ha lyst och slocknat före Hepburn och en gång slocknar även hon, men ändå är hennes ära stadigare byggd än Hughes. Varför? Konsten, till och med på film, är mera värd än teknik, hur utvecklad den än är. Hepburn talar till våra hjärtan. Hughes får oss bara att se på klockan.

En gång, kanhända rätt snart, tröttnar man på att åka karusell runt jorden, även om man makar sig ned till det fetaste stället eller kommer

på idén att fortast flyga de flesta varven utan mellanlandning. När det inte behövs några poliser för att tygla massorna, när världsflygaren kommer hem, då kan den sista jordenruntmaskinen saklöst rulla in i hangaren. Så går det. I vår ungdom var Mälarenrunt på cykel ett jätteevenemang, nu är det en liten traditionstripp mellan en lördag och en söndag.

»Flygningens huvuddrag har varit den händelselösa regelbundenhet, varmed maskinen slukat kilometer jorden runt», står det i telegrammen.

Händelselösa regelbundenhet — det är väl dit man strävar. Det gäller ju ett tidsrekord, och då är det ju lyckligast om allt går så händelseöst och regelbundet som möjligt. Det är villkoret för rekordet. Hughes är säkert glad åt det.

Men för 400 år sedan for en herre, en portugis vid namn Magelhaens, jorden runt. Hans resa tog något längre tid. Han hade inte så bråttom. Och han fick ett sund uppkallat efter sig. Vad får Hughes? Hugheshattar, Hugheskarameller och kanske en Hughesskjorta — omodern till nästa säsong. Vad upplevde inte Magelhaens på sin färd? Vilka underbara sagolika äventyr! Han blev till och med dödad innan han kom fram. Det var annat än händelseös regelbundenhet.

Minns ni mr Phileas Fog, hans rutiga ulster, den grå solhjälm och de långa polisongerna? Så såg en engelsk turist ut på teatern på den

tiden. Det stod i kontraktet, att han skulle se ut så. Och som han kunde säga *yes* och *no!* Något mera melankoliskt spleenfyllt kan ej tänkas. Det var samma tonfall som i Stanleys:

— Mr Livingstone, I suppose?

Mr Phileas Fog for jorden runt på 80 dagar. Vad allt av spänning och faror upplevde inte han och vi på den färden. Vi som lågo på scengolvet och sparkade böljor, när fartyget förliste på den stormiga Atlanten, känna ännu en ömhet i knäveckan vid minnet av orkanen.

Vad upplevde Hughes under sin hänselselöst regelbundna resa? Man har inte hört något annat än, att han tappat en radioantenn, och det kan man göra utan att flyga jorden runt. Kanske är det så, att hans äventyr inte började, förrän han kom och gifte sig med Katherine. Må det äventyret sluta lyckligt. Och om möjligt räcka längre än 91 timmar och 16 minuter.

17. 7. 38.

ONÖDIGT.

Ny Tid i Göteborg anser den grafiska konflikten onödig. Hur kan man säga något så barnsligt och naivt? Alla strejker och lockouter äro väl nödvändiga, om inte för annat så för att visa hur långt människorna nått i vänligt och behagfullt umgänge med varandra. Strejker och lockouter ha också andra trevliga fördelar: parterna få en säkert välbehöflig semester, och om årstiden är vacker, och aborrarna nappa, är sådan att sätta värde på. När sedan allt är över, få de strejkande högre löner och andra förmåner, varpå arbetsgivaren kan höja priserna och möjligen lägga av en slant till nästa konflikt. Kunden får betala kalaset, men äro vi inte alla kunder hos varandra? Och ju mera vi få upp priserna, desto trevligare är det. En och annan gör ju konkurs medan karusellen är i gång, men vad spelar det för roll i den stora bankrutten? Advokater, utredningsmän och auktionsförrättare ska ju också leva.

Nu menar kanske Ny Tid att konflikten kunde ordnats i godo med en landshövding, som sitter dag och natt och försöker medla och kompro-

missa, som om han inte hade något annat göra, måhända i själva länet. Men det sättet är för enkelt och föga spännande. En strejk, en lockout, har fortfarande sensationens glans över sig. Den är värd sina pengar — eller helst andras.

Onödigt — vad är onödigt i världen? Sannolikt det mesta, alltifrån dubbla knapprader på kavajen till socker på melon, som ju är söt själv. Det är det onödiga, som ger livet färg och stil. Hur tråkigt skulle inte allting bli, om vi bara ägnade oss åt det nödvändiga? Livets behag ligger i dess onödigheter. Det onödiga är nödvändigt.

Men almanackan, säger man, kan ju inte komma ut, om konflikten fortsätter en tid. Och almanackan är väl nödvändig! Är den det? Det var en gång en gammal herre, som sa:

— Den som lever utan klocka, almanacka och religion, lever änna på en slump.

Det var kanske rätt på den tiden. Numera förefaller det, som om världen levde på en slump även med de mest inventiösa almanackor, klockor och religioner. Vad beträffar almanackan, så kan vi mycket väl reda oss med årets. Namns- och födelsedagar ändras inte och växlarnas förfalldagar håller Justitia reda på. Och det trevliga organet får ju fortfarande komma ut, för att inte den ekonomiska balansen i riket ska äventyras. Om det är söndag eller vardag, märker man på tidningen. Är det vardag, räcker den för spisen,

och är det söndag, räcker den för golvet med och ibland även väggarna.

Radiotjänst, som just nu brinner av reform-iver, kommer dessutom säkert att ge en liten plats på programmet för Tidens kvart. Den kan med fördel och tacksamhet bytas ut mot alla in- och utländska olyckor som ju inte ha någon som helst förnuftig mening samt hållas i en glad och vänlig ton:

— I dag är det den 19 juli. Namnsdag Sara — gratulerar fru Leander! Hoppas att det inte blir regn, fast det är den veckan. Solen går upp 3.6 och ned 8.40 — glöm inte att hala ned flaggan före den tiden! Månen går upp 9.57 e. m. och ned 11.38 f. m. Det låter litet konstigt, men månen är ju en originell planet. Några skatter behöver ni inte tänka på den här månaden, men har ni fått den vanliga lilla anmärkningslappen från taxeringsnämnden, som skrivs med blyerts och oläslig namnteckning av avsändaren, bara för att verka så diskret som möjligt, så behöver ni inte klaga i prövningsnämnden förrän 10 augusti, varpå ni med samma resultat under fem år kan fortsätta i kammarrätten och regeringsrätten. Tag det bara lugnt, allt går nog bra! I går var det 18 juli. Namnsdag: Fredrik — gratulerar professor Böök!

Almanackan är absolut onödig. Den är bara ett knep av K. Vetenskapsakademien och Almqvist & Wiksell att plocka svenska folket på pengar.

10. — *H a z z e Z.*, *Det stolta Vi.*

Som litteratur är den sorgligt torr och tråkig och ingenting gör man för att få den njut- och läsbarare. Inga kåserier av kända märken och inga trevliga amerikanska serier. Man kunde åtminstone försöka smugga in några komiska tryckfel här och där för att lätta upp intrycket. Liksom klockan kretsar den lektyren bara till brådska, som är verkligt onödig.

Nå, men religionen, är den nödvändig? Säkert, om den användes på rätt sätt. Här är ett som jag dock är litet tveksam om:

Häromdagen gästades vi av en amerikansk storredare, som är oxfordman och som berättade, att sedan han ställt sina rederier under högre ledning hade han inte haft någon strejk, varjämte besättningarna fått förstklassigt smör till brödet —.

Om Vår Herre är den store humorist, som det påstås, och som inte är absolut otroligt, har han inte bara sorger och bekymmer av sina barn. Han har säkert också då och då rätt roligt åt dem.

S V E N D S E N.

I de dagar, då världen jublar åt en jordenrunt-flygning på rekordtid, dyker plötsligt upp ett namn från flygningens tidiga morgon — Robert Svendsen. Vem är han? Å, bara en dansk, som en vacker sommarmorgon 1910 tog sig för att flyga över Öresund. Nu är han borta, på årsdagen av sin bragd. Var det en bragd? Det var det och skulle vara det än i dag med den maskinen och den motorn. Mer ett akrobatnummer än en flygning.

Världen jublade inte åt Svendsen, men Norden gjorde det. Världen hade redan för ett år sedan sett Blériot, den lille franske lyktmakaren, flyga från Calais till Dover. Men här uppe hade vi vår egen Kanal, som skulle besegras, och där gingo i Köpenhamn två herrar eller kanske tre och väntade på god vind och vackert väder för att ge sig i väg.

Svendsen, Carl Cederström och Nervö. Naturligtvis höllo vi på Cederström. Han var vår man, och så hade han den bästa maskinen. Svendsen, den lille chauffören med sin lustiga galoschhylla — nej, han fick nog vänta.

Cederström bodde på det vackra och eleganta Hotel Bristol — det passade honom, och där hade han sina vänner, svenskar, norrmän, danskar och alla andra nationer, om de behagade. Det var ett högkvarter. Dit löpte rapporterna från Amager. Där diskuterades och pratades, och där dracks kanske också något litet, och så blev det som vanligt på den tiden rätt sent. Svendsen tänkte man inte så mycket på. Han fick väl komma när han kunde, men först Calle Cederström.

Men en morgon rätt tidigt, innan herr Fan och herrarna på Bristol fått tofflorna på sig, flög Svendsen över Sundet. Helt tyst och stilla utan väsen och bråk, utan avskedsintervjuer och filmning — det brukades inte på den tiden. När Bristol vaknade, var Svendsen i Limhamn på svenska sidan. Med galoschhyllan, vars möjligheter för sidostabilisering inskränkte sig till sidorodret och fyra stycken vertikalkväggar mellan planen.

Svendsen gick då på en höjd av 200 meter. Tänk på det, fem gånger så högt som själva Katarinahissen — akrobat o!

Hur tog Cederström nederlaget? Som en man? Naturligtvis, men inte tvärt. Han måste samla sig, och det gjorde han genom att bums flytta från Bristol. Denna atmosfär var inte rolig längre. Han tog in på ett litet missionshotell, och därifrån kom en dag ett brevkort: han

bad mig resa ned och se på hur han satt i ett fönster på en bakgård och sköt råttor med salongsgevär. En ovärdig sysselsättning för en jägare och flygbaron.

Dock Cederström flög över Sundet, han med. Han gav sig inte, det visste vi. Den 24 augusti bar det i väg med Bil-Bol, en maskin av samma typ som Blériots. Kanske kan det intressera männen av facket, att motorn var en vattenkyld båtmotor på 40—50 hästkrafter, som man gjort så lätt som möjligt. Svendsens Voisinbiplan gick i ännu ålderdomligare stil.

Cederströms start från Amager var typisk för tiden och honom: han gjorde två svängar över flygplatsen, varvid han passerade en viss överenskommen punkt för att höjden skulle kunna fastställas med sextant. Den visade sig vid noggrant utförda observationer vara 60 meter. Under färden gick han upp till 250 meter — 50 mer än Svendsen.

Därmed var Sundet klarat och svenska äran räddad, åtminstone till hälften.

Så kom den första svenska flygveckan i Stockholm i september. Det väckte ett oerhört intresse. Skådespelet var nytt. En flygmaskin över våra huvuden, en stor vit fågel, som kunde hålla sig uppe i luften i flera minuter — kanske en halvtimme, och som kunde gå ned på samma plats där den gick upp — om turen var god.

Vilken spänning, vilken sensation! Vi måste ut till Gärdet!

Flygveckan hade sitt huvudkvarter hos Aero-nautiska sällskapet på Anglais med filial i min lilla våning på Jungfrugatan åt Gärdet. Där bodde Cederström i alla fem rummen. Med sina koffertar och kappsäckar, sin flygkostym och även sina vänner. Vilken trängsel av flyg-intresserade herrar och damer i de trapporna och de små rummen. Kaba Amundsson, som då ännu varken var general eller chef för flygvapnet — det fanns intet sådant, och ingen mer än major Linder trodde, att det skulle komma något — unga officerare, journalister, fotografer och eleganta unga damer ur societeten och mitt bland dem alla den elegante flygbaronen, pratande, berättande, trollande och diskuterande på hemmfranska med sin montör Ragunau. Genom det öppna fönstret trängde sorlet från människorna på Gärdet. Flaggorna vajade, musiken spelade. Luften var laddad av spänning och nervositet.

Mitt i detta förvirrade sällskap sitter en liten man i brun sportkostym med höga snörkängor. Han har stora mörka mustascher, och han sitter litet för sig själv och ser bara snäll och vänlig ut. Jag undrar vem han är. Kanske en utländsk journalist — nej, han har inte den typen. Flygare — ännu mindre. Svendsen, säger han och småler stilla, då jag slår mig ned hos honom.

— Som flög över Sundet?

— Ja, men det är ingenting att tala om. Det kommer många att göra. Cederström har ju också gjort det.

— Men ni var den förste. Däri ligger det.

— Ja, men någon skulle väl vara det. — Ni bor trevligt här, men har ni alltid så mycket folk hemma?

Han smålog med en road glimt i ögat:
— Dom går väl hem om nätterna?

En stund senare stod jag vid fönstret och såg honom flyga. Han och hans dubbla galoschhylla. Sedan dess har jag sett tusentals flygmaskiner men ingen som Svendsens. Han flög inte. Han svävade fram i luften över Gärdet och staden. Det var som en saga av H. C. Andersen — en flygande koffert eller ett kullvräkt skjul med cykelhjul under. Finge jag i dag efter tjuguaåttio år, då människor till tidsfördriv flyga över Atlanten och runt jorden, se Svendsens underliga maskin i luften, skulle jag bli lika förvånad och lika tvivlande som då jag såg den första gången. Det *var* en bragd och ett konststycke att flyga den lådan. Och jag är inte säker på att Howard Hughes gör om det.

N Y A A M E R I K A.

Nya Sverigedlegationen har kommit hem följd av ett rungande löpsedelsjubel: *Vi ha erövrat Amerika!*

Högste befälhavaren är dock litet tveksam om erövringen. Man måste ju vara tacksam och glad över vår framgång, men tyvärr stå sig inte press- och bankettblommor så länge. Ibland äro de litet vissna redan då de överlämnas.

Det är inte vi som erövrat Amerika. Det är Amerika som erövrat oss. Vi hade en gång ett Nya Sverige, nu är gamla Sverige på väg att bli ett nytt Amerika. Det är inte alls förvånande att amerikaner, som komma hit, glatt förvånade hälsa oss:

— Ert land påminner så mycket om vårt. Vi känna oss alldeles som hemma. Och det har man skäl att göra. Den svenska stilen just nu är american style.

På 1870-talet voro vi franska, framför allt under kriget mot Tyskland. Det var bara Handelstidningen i Göteborg, som var tysk. Den har hunnit ändra sig sen dess.

På 90-talet blevo vi tyska, hemmapreussare, som Jörgeu kallade oss. Det var es ist-erreicht-

mustascher, noggrann marsch och pickelhuvor på poliskonstaplarna. Stockholm höll på att bli Lilla Berlin. Men ändå var svensken svensk: en fetlagd herre i blå cheviotkostym, drickande punsch — min skål, din skål, alla vackra flickors skål! Den herrn talade litet trött om fin de siècle, men hans typ, när han skulle vara elegant, var tysk och kallades gigerl i sitt hemland.

Samma tid gav en annan typ, kväsargrabben, som också ville vara snobbig, men som var det på svenskt och stockholmskt maner. Hans son blev en söderamerikan och sonsonen kallar sig kisen och grabben med greppet direkt. Han är en hundraprocentsamerikan, åtminstone till byxvidden och det djärva tungomålet.

Sverige av i dag är amerikaniserat. De unga herrarna klä sig amerikanskt, i skor, i skjortor och kostymer. De säga inte längre hej, när de träffas, utan hällåå maj bøj! De försöka gå som Clark Gable, och när de stå stilla, röra de på armar och ben som Fred Astaire, i step- och swingspasmer. Den amerikanska filmen har gett oss vår nya och vackra form. Hendrik van Loon, som efter G. B. Shaw övertagit rollen som världsgisslare, sade helt nyligen i en norsk tidning:

— Jag kommer direkt från Sverige, och jag var bedrövad över att se hur människorna voro härjade av filmen.

van Loon, har tyvärr rätt, men det är inte bara filmen som härjar oss. Pressen, litteraturen göra sitt. Häromdagen kom jag in i en cigarraffär på eleganta Strandvägen. Där hängde på väggarna och låg på disken minst 30 amerikanska tidskrifter, de allra nyaste och senaste. De dränkte fullkomligt de stackars svenska, som försökte vara amerikanska de med så gott de kunde. Den amerikanska litteraturen har trängt ut den tyska och franska, och ska vi ha riktigt roligt så går det bara med amerikanska skämtserier. Mark Twain och Bret Harte slog aldrig igenom i Sverige, men Karl Alfred och Musse Pigg ha gjort det.

All heder åt nya frisksportarrörelsen, den har sina goda och vackra sidor, men när förbundsledaren talar om skivstänger, hantlar, expandrar, tricks och tablåbyggande som redskap för kroppsbyggnaden, tänker man: det där är nog mera MacFaddens physical culture än pappa Ling.

Och språket, vår andes stämma i världen — hur låter det? Det har gått så långt, att man ordnar pristävlingar för att få det översatt från engelska till svenska igen. Man kan få en femma för en bra översättning av all right och gardenparty. Och den som upptäckte att shorts är det samma som kortbyxor, fick visst en tia. Och annonserna. — *Gentlemen prefer Tonic water* — and gin kunde man tillägga. Kunde någon hitta

på ett amerikanskt namn på Dubbel Lätt, så skulle den drycken bli ännu mer populär.

Sverige åt svenskarna hette det förr. Finns det några kvar av den varan? Jag tror att Karl XII var den näst siste svensken och att Gunnar Hallström på Björkö är den siste. Han tror på Oden och blotar när ingen ser det. Han går litet för långt, men han är i alla fall roligare och bättre i stammen än den fiskargubbe ute i havsbandet, som jag häromdagen såg ätande corn flakes med mjölk och skivade bananer. Jag smet ut, innan han hann bjuda på en martini eller en sherry flip. Man kan vänta sig vad som helst av en sådan jolly good fellow.

Sverige har inte erövrat Amerika, men det är på tiden att Sverige erövrar Sverige medan det finns något kvar.

7. 8. 38.

EN DAG I VÄRLDEN.

Den store chefredaktören satt i tankar. När en redaktör tänker, tänker han på sin tidning, den och ingenting annat. Någon gång tänker han ju också på de andras tidningar. Då leker ett spotskt och föraktfullt leende på hans vackra läppar.

— Död säsong. Då händer ingenting utom det gamla vanliga. Men när händer annat? Evtigt detsamma, det är bara nya skådespelare i rollerna. Men uppsättningen är gammal som gatan.

Det är inte händelser en redaktör vill ha. Han vill ha sensation i händelserna, och det är något annat. Hur mycket händer det inte på en dag i världen, och ändå räcker det inte alltid till en enda liten sensation.

— En dag i världen — det knäppte till i redaktörens sommartrötta hjärna. En dag i världen — han såg de fyra orden som en jätterubrik och med dem sprang han ut på redaktionen:

— Vill ni ha ett storreportage, det största just nu? Kan ni göra en dag i världen, hela världen i ett nötskal. Inte en dag i London, Paris, Stockholm eller Grönköping. Det är för

lätt fångat — bosch. Nej, ge mig hela världen i dag! Spänningen, jakten, den stora tävlingen, rikedomerna, nöden, eländet, kriget, olyckorna, farsorna. Alltihop för full orkester. Ett jättereportage, som ingen gjort. Vem tar uppdraget? Tusen skärvor plockade samman till en enda hel spegelbild. Vem vill leka ihop det puzzlet?

Redaktionssekreteraren smålog:

— Vi ha bara tjuguåtta sidor i morgon. Vi behöva tjuguåttatusen för att ge det reportaget. Hela världens press ger en dag i världen och ändå är utrymmet för knappt. Men herr Stokowski är i stan — den karln i närbild med intervju vore mera dagens sensation. Ska vi försöka?

Redaktören stod tyst, då yngste medarbetaren sade:

— En dag i världen — det reportaget är redan gjort. Har ni inte sett det? Ni följer inte med. En herre vid namn Maxim Gorki satte i gång det verket för flera år sedan.

— Maxim Gorki är ju död, sade redaktören. Han var ingen journalist, bara författare.

— Men en författare av gamla skolan, med en och annan idé. På författarkongressen i Moskva 1934 gav han uppslaget till sina kamrater:

Skulle ni inte ha lust att skapa en bok, som skildrade en dag i den borgerliga världen? Jag menar en dag, den tjugufemte september eller den femtonde december, det spelar ingen roll

vilken. En vanlig dag sådan som den träder fram på världspressens sidor. Det gäller att ge en bild av det moderna livets brokiga kaos i Paris och Grenoble, i London och Shanghai, i San Francisco, Genève, Rom och så vidare, i stad och på land, till lands och till sjöss — en vanlig dag i all dess fantastiska motsättningsfullhet. Det är ett arbete mera för saxen än för pennan.

Gorkis plan väckte intresse, men de västerländska författarna sågo sig ej mäktiga att realisera den. Apparaten var för stor för enskilda författare. Ett världsförlag skulle möjligen kunna föra verket i hamn.

På författarkongressen i Paris 1935 kom planen upp igen, och nu gick det bättre. Den ryska författarföreningen tog initiativet och åtog sig att lösa alla praktiska frågor. Varje enskilt land skulle lämna sitt bidrag. I dessa dagar ligger verket färdigt, en stor och rikt illustrerad bok. Man förstår vilket mäktigt material, som stått till redaktörernas förfogande, när man hör att Englands första sändning vägde tvåhundraelva pund och att Sydamerika sände tre tusen tidningar och tidskrifter.

Vad hände då den 27 september 1935, den dag i världen man bestämt sig för. Ett referat ger några korta utdrag:

Temperaturen i Colombo på Ceylon var 89 gr. Fahrenheit. I Kanada föll den första snön. Italien

befann sig i fullt krigstillstånd mot Abessinien. En tjeckoslovakisk tidning publicerade en karikatyr: fredsduvan nedskjuten av en tysk jägare. I England var det väntade kriget och arbetslösheten stundens ämnen. Den dagen spelades i England mest kärleks- och detektivfilmer. I Ungern jagade Gömbös och en arbetslös man slog sönder en fönsterruta för att få fängelse och mat. I Polen tog en 33-årig kvinna sitt liv i fruktan för att förlora sitt arbete. I Hamburg avskedades två professorer för att de köpt kött av en jude. De spanska tidningarna lyste med vita fläckar till tecken på en nitisk censur, i Japan rasade en tyfon och Romain Rolland började läsa ryska —

Detta är ett koncentrerat referat av En dag i världen, redigerad av sovjet. — — —

Redaktören med den lysande reportageidén hade försvunnit, redaktionssekreteraren gäspade och den unge medarbetaren tog sin hatt och gick ut. Som en fri ung man av i dag flanerade han genom gatorna. Han mötte människor, män och kvinnor. Allvarliga, bekymrade ansikten, men också leende och vänliga. Han hörde det aldrig tystnande sorlet och bruset från en stad i liv och arbete. Han kände brådskan och hetsen i sina nerver, men han kände också, att han var ett med alltsammans. Stadens hjärta slog mot hans.

På middagen tog han ett tåg och for ut till landet. Han for genom ett grönskande sommar-

landskap under sol och blå himmel. Sädesfälten lyste gula mellan stugor och gårdar. Han såg män och kvinnor i arbete på åkrar och fält.

En sval vind drog fram över en låg slätt. Han var vid havet. Han såg små vita segel och stora ångare mot blått vatten. I en vik sköt en kull fåglar pilsnabbt genom vågorna. Nakna barn lekte i sanden på stränderna. Solen lyste —

Han såg alltsammans som i ett panorama, blad för blad i en vacker bilderbok, och han tänkte: det här är också en dag i världen, och plötsligt förstod han, vad den store naturforskaren menat, då han sade, att han en gång sett själve Gud Fader på ryggen, då han gick genom sitt rike — var dag i världen.

Men därom stod inte ett ord i den stora boken, som sovjet gett ut. Åtminstone inte enligt referatet. Så glömsk och slarvig man kan vara.

ANDLIGT OCH KROPPSLIGT.

Varje tid har sina rörelser — andliga, religiösa, politiska och kroppsliga. De just nu aktuella heta Oxford och Frisksport. Frank Buchman, som är en herre med humor och sålunda fri från fördomar, blir nog inte förargad över sammanställningen. Det är inte omöjligt, att han till och med anser, att rörelserna kunna ha ett gemensamt arbetsfält.

Frisksporten har just nu ett av sina läger vid Nockeby,. Det heter Kanaan, och man kommer dit på Kruskavägen och Nyponstigen. Där leva i tält ett femtiotal människor efter programmet: enkla vanor, järnhälsa, framåtanda, gott humör. Frisksport är sport utan sikte på tävling och prestation. Man predikar dock inte endast kroppens evangelium, man håller också på en själens och sinnets fria anda. Syftet är att ge landet både nu och för framtiden ett ungt och friskt släkte. När det gäller den andliga gymnastiken, är man dock inte fullt så hemma som med hantlarna och skivstängerna. I en av friluftstidningarna hittar mitt elaka öga denna lilla dikt:

11. — *H a z z e Z., Det stolta Vi.*

SÄTT I GANG TRÄNINGEN!

Du klemiga yngling, som går där så blek,
 nu lyssna till skogarnas rop.
 Ryck upp dej, ditt darrande, fetlagda kräk,
 och bliv som en ung antilop.

Ja, slit dej från kvinnornas bindande band
 och badlivets vekliga dalt.
 Gå ut i det vilda och okända land
 och väx till en kämpagestalt.

Där i skogarnas hägn och i mossornas famn
 bor en lycka, som aldrig du sett,
 ty en morgon i höst står i bladet ditt namn:
 Kalle Glänta har vunnit klass I.

Det är vi, som inte äro med i rörelsen, som äro darrande, fetlagda kräk. Det är vi, som ska ryckas upp och bli till unga antiloper. En av ledarna säger om den arma svensken, att han äter för mycket, super för mycket, röker för mycket och rör sig för litet. Ja, vad gör inte en svensk för mycket och för litet. Det är egentligen bara när det gäller landsmäns förtjänster, som man visar en korrekt måttfullhet.

Frisksporten har också sin Buchman. Han heter Are Wærland. I motsats till Frank har han skrivit en hel del böcker om sin religion. Han har uppfunnit Kruskan och avskyr vitt socker, som han anser vara en mänsklighetens värsta förbannelse. Doktor Iwan Bolin har tyvärr en något avvikande mening, men han är rätt fet.

Frisksportens absoluter äro Kruskan, mjölken, frisksportarbrödet, som inte bakas av bark och småsten men som känns så på vecka tänder, och så Kruskan igen.

Frisksporten har sin stora och goda uppgift bara man inte glömmer, att verket bör gå före lekamen. Med verket menas inte precis att vinna klass I och naturligtvis ännu mindre klass II.

Oxfordrörelsen har just nu sitt sommarläger i Visby. Dit leder ingen Kruskaväg och ingen Nyponstig utan snarare den hårda och steniga Självuppgivelsens väg. Kommer man från den in på Ledningens vackra stig, går det genast litet lättare att komma fram.

I Oxfordlägret ha män och kvinnor, mest från Nordens länder, samlats för att göra upp strategiska linjer för en kamp under parollen: Norden-folkförsonaren.

Världens politiker ha ännu inte yttrat sig om den parollen. Man är just nu litet upptagen med viktigare göromål, egna rustningar och andras krig. Men när man med tjänliga medel fått bukt med de där svårigheterna, kanske man kan få en stund över att lyssna på ordet från Visby. Om det lever så länge.

I Visby är också en norsk präst. Han sade häromdagen i en intervju, att kristendomen är sönderpredikad. Kanhända. Och inte minst för dem som aldrig höra en predikan. Man har börjat förstå, att det är lättare att förvandla en

människa än en hel församling. Skall man fylla 12 flaskor, så är det mera praktiskt att klara en i taget än att hålla en hel så över allihop.

Oxford lär vara en gärningens vardagsreligion. Kristendomen skall levas och inte predikas. Faran med Oxford ligger bara i, att den kan bli sönderreklamerad. Det skadar inte, att skalder och författare bli förvandlade, till gagn för sig själva och möjligen litteraturen, men förvandlingen behöver inte nödvändigt göras till ett effektivt tribunnummer med regi och dekorationer från rotations- och djuptryckspress. Det händer att andakten störes.

Vi andra syndare, som äro för blyga för den andliga gemensamheten, få försöka förvandla oss själva i våra kamrars tysta stillhet. Den akten har lyckats för många tusen före oss och Oxford. De förlorade sina liv, och vunno dem. De blevo inga antiloper eller kämpar, varken andligen eller kroppsligen, men det gick bra ändå.

Men hur går det då med Norden som folkförsonare? Man får ta den parollen som man gör med de fyra absoluterna: som ett mål, en sporre till arbete och kamp. Det duger det med.

EN BESYNNERLIG HOBBY.

Skaffa er en hobby, säger den kloke och erfarna läkaren till sin patient, som är trött och nedstämd och har svårt att reda upp det besvärliga livet. Något som intresserar er och roar er.

Att leva är att utfylla stunden, säger Emerson. Och så utfyller den oroliga och trötta människan sina svåra stunder med trädgårdsodling, bridge, korsstygnbroderier eller golf. Eller också blir hon samlare, av frimärken, etiketter, matsedlar, korkskruvar, säkerhetsnålar, lergökar och gamla mynt. En del samla också nya mynt, men den hobbyn ger inte ro och avspänning, bara oro, bekymmer och fruktan, ju större samlingen blir. Och ofta slutar hela hobbyn med att helt obekanta personer överta samlingen, med noggrant förda kataloger från banker och aktiebolag.

Häromdagen läste jag om en dam i England, som lade ned sin förmögenhet på att samla anti-mascots-föremål, som på ett eller annat sätt bringat olycka över sina bärare och ägare: rep och stegar, som brustit och kostat arbetare livet, lampor och kök, som exploderat, revolverar, som

tyvärr inte klickat, biljetter till tåg, som sparat ur och kolliderat, takgesimser, som fallit ned, och mattor, som glidit undan, då man stigit på dem. Den människovänliga damen trodde, att om hon plockade ihop alla olycksting i världen, skulle hon också komma åt själva Olyckan. Tyvärr var hon inte nog förutseende att spåra upp de farliga föremålen innan något hände. Hon tänkte inte heller på att utsträcka samlarprogrammet till människor. Hade hon tagit med en och annan statsman, diplomat och vapenleverantör, hade resultatet kanske blivit bättre.

I Amerika lever en man, som roar sig med en om möjligt ännu originellare hobby. Han berättar själv i en tidskrift om sin underliga mani. Han samlar goda och vänliga gärningar. Han plockar inte ihop dem från andra, som de flesta av oss göra, ibland utan att ens tacka för besväret. Huvudsaken för honom är inte att ta emot, utan ge. Han ger ut sig själv. Hans hobby bereder inte glädje bara åt andra, den ger också lycka och sinnesro åt honom själv. Den är också högst praktisk — den är ju amerikansk — i sina verkningar. Ingen människa kan ge något, säger han, utan att hon får något tillbaka — förutsatt att hon ger med varm hand och utan tanke på gengäva. Det kan dröja innan ersättningen kommer, men den kommer. Lagen är orubblig på den punkten. Den indiske vise, som sade: hjälp din nästas båt över floden, och

se, din egen har även nått stranden, var inne på samma väg.

Det är med de osjälviska gåvorna som med vissa blommor — ju mer man bryter av dem desto rikare blomma de.

Den största gåvan är en del av dig själv. Det gäller alltså inte pengar, men det kan gälla vänliga ord, ett tack, en idé. En människa, som ger sig själv, ger sin intelligens, sin energi, sitt arbete, sitt hjärta.

Mannen med den underliga hobbyn ger några exempel på sin mani. En kväll sitter han på en restaurang och hör en orkester spela. Musiken tilltalar honom. Den skänker honom både glädje och förströelse. Varför skulle han inte tacka för de gåvorna. I en paus går han fram till kapellet och säger:

— Mina herrar, jag tackar er hjärtligt för den njutning och det nöje er vackra musik skänkt mig.

Musikanterna bli först konfunderade men så le de, tacksamma och glada över den ovanliga hyllningen. Mannen, som gett den, känner sig också glad och nöjd.

Han ser en pjäs. Där är en skådespelerska, som är bra. Dagen därpå tackar han henne med ett litet kort för en god och njutningsrik afton. Har han råd, följer det kanske en blomma med kortet. Han läser en väl skriven roman. Författaren får sitt kort och sitt tack. Likaså kanske

någon gång en kåsör för ett bra och roligt kåseri. Han vet att alla konstnärer och författare — även de största av dem — ständigt hungra efter beröm och uppmuntran. Kanske de mest, som ivrigast förneka denna hunger.

Han får en reklamidé för en firma. Han ger bort den utan tanke på ersättning. Man tackar honom, och han blir glad, då han ser att man använder hans uppslag.

Han ger sig själv åt andra, och han får själv den största glädjen av sina gåvor. Han ger utan beräkning, väl vetande, att goda gärningar göra inte en god man, men att en god man gör goda gärningar.

En besynnerlig hobby. Han är sin egen Oxford — utan team och houseparties och reklamtrumma. Skulle det i alla fall bli en rörelse i grupper, ju flera desto bättre, så tror jag inte han har något emot det. Så god och ädel är han.

— — —

— Det var en liten söt och nätt historia ni hittat på. Men är det inte vanvördnad att göra godheten till en hobby?

— Varför det? När religionen har blivit ett förhållningssätt, så kan väl godheten få bli en hobby. Huvudsaken är ju att den praktiseras.

A T T S T J Ä L A .

Svenska folket är tjuvaktigt. När vi inte stjäla i stort, så snattar vi i smått. Vi äro framför allt långfingriga, när det gäller offentliga föremål: handdukar, servietter, tändstickor, pennor, ja, till och med hela bläckhorn. Ibland vakna våra samveten, och då skicka vi tillbaka vad vi knyckt — framför allt om det är handdukar som äro märkta.

Det finns en gammal historia om en liten gosse, som sade:

— Min pappa har en kniv, som det står Solingen på, varpå den andre gossen svarade:

— De va väl ingenting. Min mamma har en sked, som det står Grand Hotell på.

I min ungdom kände jag en herre, som hade kleptomani på restaurangporcelain, men endast sådant med monogram. När man åt middag hos honom, hade man, vad det gällde servisen, en känsla av att man uppehöll sig på alla stans restauranger på en gång. Så småningom utvidgade han klientelet till andra lokaler. Det kändes litet kusligt att äta sparris på tallrikar, som

bar inskriptionen *S:t Görans ligghall*. Trots att sparrisen var god.

Vi ha alla stulit. En del ha slutat stjåla på grund av besvärliga samveten eller fruktan för lagen.

Jag skulle vilja se den biskop eller bankdirektör i ögonen som försökte förneka att han som pojke stulit äpplen eller åtminstone plommon, förutsatt att det växte sådana inom två mils omkrets. Jag höll mig till päron från det träd, som ännu lär stå kvar på gården till Van der Nootska huset i Stockholm. Mätte herr Axel Wenner-Gren för söderpojknas skull inte sätta taggtråd omkring det.

Förr i tiden hade vi goda och ädla tjuvar, som stulo från de rika för att ge åt de fattiga. Sådana utmärkta herrar hör man aldrig talas om numera. Till och med tjuvarna ha blivit egoistiska och krassa. Vad kan man då vänta av de goda och hederliga människorna?

Från ungdomen minns jag en skolkamrat, som efter avlagda studier i andra ämnen blev bondfångare. Han var en av de mera kända och satt då och då i ensamt rum för att sona sina brott. Vi träffades en kväll ute på Djurgården, då han händelsevis var ledig, och jag tog mig då för att försöka föra honom in på ett bättre liv. Jag förmanade honom allvarligt och lade mina ord så vackert och bra jag kunde. När min predikan var slut, stod han tyst, och så sade han:

— Ja, men jag har en liten gård på landet, med oxar och kor och tre grisar —

Jag lämnade honom djupt bedrövad. Han var oförbätterlig, och inte fanns det någon oxfordrörelse på den tiden —

Vi stjäla inte bara materiellt utan även ideellt. Konstnärer och författare stjäla varandras idéer, stil, uppslag och melodier. En del medvetet och en del i sömnen. De förstå inte alls, hur det gått till. Man stöder sig på att ingen människa hittar på något av sig själv. Allt vad vi skapa är ett arv från andra. Ja visst, men något bör man kanske hitta på själv. Det går ibland, om man anstränger sig.

För övrigt är svenska nationen inte den enda snattande i världen. Det är inte ens säkert, att den ligger med någon hög poängsiffra i den sporten. Även en så högt stående nation som den engelska kan någon gång brista i ärlighet. Exempel: jag har en liten eka liggande vid en brygga. En dag glömmet jag låsa den. Ett sällskap engelska damer och herrar, som längta efter ett bad i friskt och rent vatten, finna det lämpligt att i min eka och utan ägarens tillstånd förpassa sig till en holme ute i fjärden. Jag ser alltsammans från mitt utsiktsberg, men jag låter händelsen passera, åtminstone tills sällskapet kommit i land på kobben. Jag låter dem till och med klä av sig och göra allt i ordning för det uppfriskande badet. När de så

ligga ordentligt utlagda på klipporna, gör jag i ordning min båt med aktersnurra och hämtar ekan, som jag lugnt bogserar tillbaka till dess rätta förtöjningsplats. Hade jag haft en filmkamera skulle jag även kunnat hemföra lyckade bilder av en grupp engelska ladies and gentlemen i vilda förbannelser springande fram och tillbaka på den hårda och klippiga stranden.

Sällskapet blev räddat litet längre fram på dagen av en barmhärtig abborrmetare, för vilken man förgäves försökte förklara, hur man lyckats komma ut till holmen utan båt.

Ja, här är ett stjälande på alla håll och kanter. Alla äro vi tjuvar. En del sitta inne och en del gå lösa. Jag är inte riktigt säker på vilka som är farligast.

FÖRSUMMAD PROPAGANDA.

Det är en ung äkta man som talar:

— Vad man än må tycka om oxfordrörelsen, på en punkt måste man ge den sin honnör: den arbetar för äktenskapet och familjen, för dess lycka och harmoni. Man förstår att lyckliga äktenskap äro ett huvudvillkor för en lycklig mänsklighet. Med den goda familjen som säker grund bygger man upp nationer i fred och samförstånd.

Men för övrigt: vad gör man för äktenskapet och familjen? Vad gör staten, myndigheterna? Där skulle behövas en energisk propaganda.

— Men ha vi inte en befolkningskommission?

— Jo visst, med arbete för ökad nativitet och fri skolfrukost, bland annat. Det är mycket bra, men människan lever inte av frukostar bara, knappast ens av roterande smörgåsbord. Och vad tjänar det till om det föds flera barn, om de inte få växa upp och fostras i en god och lycklig miljö.

Hur har äktenskapet sedan långa tider behandlats i konsten och litteraturen? Och hur behandlas det än i dag? Den unga generationen läser inte

Strindberg och ser inte hans pjäser. Man förstår, att han var en stor författare, men till oss och våra hjärtan talar han inte.

Hur många olyckliga äktenskap ha inte skildrats i roman och novell och hur många triangel-dramer ha inte gråtits och skrattats fram på scenen. Just skrattats — hur många lustigheter och kvickheter har inte äktenskapet gett stoff till. Karikatyrtecknare och skämtare av alla grader ha levat högt och glatt på det ämnet. Man kan se de sista 50 årens galleri i munter parad: mannen, den svage stackaren, inför den viljekraftiga hustrun, svingande brödkavlen i högsta hugg. Mannen, nattsuddaren, som feg och darande smyger sig genom våningen i strumplästen med skorna i hand. För att göra situationen ännu lustigare händer det, att han möter en inbrottstjuv på sin ensliga promenad, och då kommer repliken: — Schss — gå tyst, annars vaknar hon!

Den vettskrämde äkta mannen i strumplästen tillhör en lyckligt förgången tid. Kommer en gift karl hem litet sent numera, så kommer han i sällskap med sin hustru. Ibland skulle det till och med kunna hända, att hon kommer hem senare än han och det till och med med smäl-lande klackar i parkettgolvet.

Det är slut med krogstittandet för de äkta männen. I kaféerna, där man förr satt och drack punsch från klockan sex till över tolv, serveras

nu en lätt biosupé, med eller utan dans. Med egna fruar.

Skämtet med äktenskapet är för sent ute. Det borde gått hem och lagt sig för längesen. Det har inte längre någon resonans, och då träffar det inte heller. Se på vår tids svärmor, är hon den hemska satkärningstyp, som anekdoterna och teckningarna göra henne till? Är hon inte tvärtom en förtjusande dam, något äldre än sina svärsoner och -döttrar, en god mor och mormor, som förstår att vår tid även kan vara hennes.

— Men skämtet med svärmodern är väl slut eller åtminstone på upphällningen?

— Det har sackat något. De flesta historierna ha väl fått sin välförtjänta plats på anekdoternas Höstsol, men i en färsk engelsk tidning hittar jag ändå den här: ett ungt äkta par går i ett menageri förbi en bur med en gorilla. Mannen rycker till, och så kommer den roliga repliken:

— Apropå, du har väl inte glömt att skriva till din mor?

Vad ha vi skrattat åt genom tiderna? På 80-talet var det gardisten i köket, det okynniga barnet, landsbon i stan, läkaren, som tog både livet och pengarna av sin patient och så den grymma hustrun, som kallades Xantippa. Det mesta av det där är borta, framför allt gardisten, för vilken det moderna köket är för litet, och skarpt i kanterna, men Xantippan är kvar. Man behöver

bara slå upp en dagstidnings skämtavdelning för att hitta henne. I dag låter det så här:

— Har du inte haft någon semester i år?

— Jo, min hustru var borta i tre veckor.

För 30 år sedan lät det så här:

— Tror du att vi någonsin få allmän fred?

— Nej, då. Min hustru skulle aldrig gå in på det.

Och återigen i dag:

— Hur har ni det med äktenskapet?

— Olika. Innan vi gifte oss, lyssnade hon när jag talade, under smekmånaden lyssnade jag på henne, nu tala vi båda och nu lyssna granarna.

Den okunniga husmodern får också sitt, under alla tider:

Han: — Potatisen är återigen bara halvkokt.

Hon: — Ät då den halvan, som är kokt.

Nu frågar jag vördsamt: börjar inte det där skämtet bli litet ålderstiget? Speglar det verkligen vår tid och det moderna äktenskapet? Bör det inte sättas in på humorns livrustkammare?

— Jag känner så litet till de moderna äktenskapen och hur dom vill ha det med potatisen, men jag har hört, att skilsmässor äro rätt moderna. Höra de till tiden?

— Tyvärr. Häromdagen läste en liten gosse sin aftonbön och den slutade så här: Gud bevare mamma och pappa och mammas man

och pappas fästmö. — Den historien hör till tiden.

Skilsmässorna behöva ingen propaganda. De klara sig gott ändå, men säkert skulle de bli färre, om man observerade de goda och lyckliga äktenskapen. Och lärde av dem.

28. 8. 38.

K V I N N O R.

Veckan har varit kvinnornas. Samt i någon mån general Bernadottes. Inte Carl Johan med marskalkstaven, utan Lennart med fönstervimpeln. Tiderna förändras och generalerna med dem.

Men kvinnorna — först fick vi en ny landshövdingska, som, för korthetens och kanske även demokratiens skull, vill kallas fru, och så fick vi en ny stadsrådinna, som måhända på grund av kortare användningstid, behåller sin titel.

Fru Edén, som lämnade sin post efter välförtjänta hyllningar, var en utmärkt kunnig och duktig dam. Hennes efterträderska får det inte lätt, då hon skall upptaga den fallna — ska man säga manteln eller spiran eller kanske spiskroken, då nu allt ska vara så hem- och hushållsaktigt. Enligt gratulationsintervjuerna kan den nya hövdingsfrun tillverka handarbeten och nyttoföremål, som bli färdiga. Bara det. Hur många halvfärdiga strumpor, jumpers och korsstygnskuddar ligga inte utströdda över landet i denna tid av oro, hets och splittring. Världen är full av halvfabrikat, även på mansidan.

Vår nyutnämnda är dessutom en utmärkt bridgespelerska, varjämte hon målar på porslin, inte amatörmässigt, vilket är föraktligt, utan helt konstnärligt, efter studier hos riktig målarpfessor. Och så, det allra bästa: »Hon besitter ännu möjligheter att bli en storsimmerska.» Vilken landshövdingenska har förut innehått dessa möjligheter? Ingen, inte ens fru Edén. För de damerna har både Öresund och Bottniska viken legat orörda. Men nu blir det kanske annat av, med länet på stranden och hövdingen vid årorna i båten bredvid.

Så kom Kvinnorna på Dramaten, en kvick satir, en festlig och rolig pjäs, säger fru chefen. Kritiken säger tyvärr något annat, men vad begriper den, annat än när den är en förstående vän. Pjäsen är en varning, säger fru Pauline vidare. För vad? För omoral och lösa seder? Det finns kattor, och till dem ropar författarinnan ett fränt: schas, katta! Nu undrar man bara helt vördsamt varför ett så nobelt och fint djur som katten skall kastas in i ett så blandat dam- och människosällskap som det på Dramaten. Är pjäsen en förolämpning mot Kvinnan, så är direktisens uttalande lika mycket ett kränkande av ett ädelt husdjur.

En pjäs som varnar är också något nytt. Herr Roeck Hansen, vilken, som bekant, är ytterst mån och rädd om ungdomens moral, brukar

varna för sina pjäser, åtminstone till en ålder av 18 år, men han har aldrig kommit på idén att utropa:

— Kom ned till min lilla trevliga teater och tag en sedlighetsvarning för 8:50 på parkett och 3 kronor på raden, eller vad det nu kostar, utan rabatt med nitlott från Barnens dag.

Förr i tiden brukade Jörgen i Figaro tala om de 800 äldre sedliga damerna, som sutto på Dramatens premiärer och njöto av den sataniske sidenkrämaren herr Fredriksson från Västerlånggatan. Numera finns det inga äldre damer — alla äro yngre än sig själva — och kanske inga sedliga och osedliga heller, utan bara sådana, som behöva en varning från den galanta världen i New York: se opp att ni inte bli likadana själva! Klockan kan slå och tuppen kan gala.

I ett fall tror jag dock, att den svenska kvinnan, även om hon anstränger sig, aldrig kan nå upp till den amerikanska. I Dramatens festliga och roliga pjäs säger en öm moder till sin dotter:

— En fördel med att vara skild är att man kan breda ut sig i sin säng som ett hakkors om man vill.

Det festliga akrobatnumret tror jag ingen svensk kvinna kan utföra. Men lyckas fru Pauline få det inlagt, gärna som en varning, i någon

av de mindre festliga scenerna, så är framgången tryggad ända till Mayerlingdramat.

I Amerika finns också en karl. Han heter Douglas Fairbanks efter sin pappa, som tyvärr slutat hoppa över små hus och spårvagnar. Denna Douglas har i dagarna enligt telegram till världspresen korat — ett bra ord — världens förnämsta tio kvinnor. Jag har tyvärr glömt de nio — man har ju så mycket annat att tänka på — men jag minns att prinsessan Ingrid är med i den utvalda samlingen. Vilken ära och vilken lycka för Sverige och naturligtvis även för Danmark. Tänk er det, en nordisk prinsessa rentav lika märkvärdig som en filmdiva från Hollywood, kanske inte en Joan Crawford, men möjligen en Deanna Durbin — det får vara måtta med pretentionerna. Det går framåt i Amerika, inte bara för nordiska prinsar utan även för prinsessor.

Till tack för mr Douglas' artighet har en svensk tidning inbjudit sin läsekrets att utnämna de tio mest charmfulla och dådkraftiga svenska kvinnorna, nu levande. Visst ha vi charmfulla kvinnor, men dådkraftiga? Är Sickan Carlsson dådkraftig? Eller Selma, eller Elin eller Marika? Möjligen Delsbo-Stintan och hon är också charmfull. Nej, Kristina Gyllenstierna och Barbro Stigsdotter och Heliga Birgitta, det var dådkraftiga kvinnor med krut och ruter i. Nu är det mera

charm, uppkamning, röda naglar och shorts än dåd. Om man inte möjligen menar att det är ett dåd att bara vara kvinna och förstå vad det innebär, men det dådet brukar inte särskilt uppmärksammas, varken i pressen eller på scenen.

4. 9. 38.

M A N U R H U S E.

Mänsklighetens livsföring dikteras av tre fundamentala drifter: hunger, kön och fruktan. Gäller det stockholmare tillkommer ytterligare två: nyfikenhet och nöjeslystnad. Kan nöjet avverkas utan avgift, stegras nyfikenheten och lystnaden till feberaktig hets.

Mörkläggningen blev en stor och minnesrik natt för stockholmaren. Vi komma att minnas den och tala om den för barn och barnbarn på samma sätt som våra far- och morföräldrar en gång talade om när Eldkvarn och Pallinska huset brunno.

Mörkläggningen var nu något särskilt minnesvärt. Man fick inte bara stå på en trottoarkant och se och höra, man fick själv vara med och spela en roll i det stora skådespelet. Och på natten till! Vilken tjusning, vilken spänning! Men så uppförde vi oss också fint och korrekt, till egen och polisens glädje och tillfredsställelse. När det gäller offentligt nöjesvett ha vi kommit långt. Det var annat förr i tiden, under de stora kröningarna och likvisningarna. Festligheterna vid drottning Kristinas kröning varade

i många dagar. Festtåget var så långt, att det räckte från Jakobsdal till slottet och »varade marschen från halv tre på middagen, då skjutningen började, så att krutröken stod som en tjock dimba över staden». Efter ett av gästabuden hittades tio människor ihjälslagna på gatan. Natten till den 9 september 300 år senare, då människomassorna voro mångdubbelt större, inträffade ingenting störande, utom ett litet rån i Kungsträdgården, men sådant kan ju, om viljan är ond, även inträffa mitt på dagen i de större världsstäderna.

När Karl XIV Johans lik visades, uppstodo sådana oordningar, att en vaktmästaränka blev ihjältrampad, vilket föranledde en högre myndighetsperson att beklaga, att det vore så otacksamt att bereda stockholmarna ett litet nöje. De följande dagarna visades även ankans lik, vilket gav folket ett dubbelt gratisnöje. Hur ha inte vi och mänskligheten i allmänhet gått framåt i kultur och civilisation sedan den tiden? Var det någon som skrattade i kulissen Barcelona?

Men fredliga nöjen i en fredlig stad. Kung Gustaf lurade oss på kröningsfesten. Till hämnd togo vi skadan igen, då han fyllde 70 och 80 år. Stockholmarens älskar sina gator och torg. En utländsk prinsessas intåg, ett kungligt bröllop, en populär skådespelares begavning — Rolf, Ekman — kan få oss att intaga våra platser på trottoarkanten många timmar i förväg.

Från Brantings begravning minns jag en replik:

— Skall du gå i kyrkan?

— Ja, vi gör nog det. Min hustru behöver komma ut.

Stockholmaren behöver alltid komma ut, det må vara bröllop, begravning eller bara kungligt barndop. Demonstrationståget 1 maj lär krympa år från år. Kommer det en gång alldeles bort, så komma vi ändå att stå där på trottoarerna tåligt väntande tills man hittar på något nytt. I denna ordningens stad borde varje medborgare, som betalt sin skatt, ha sin märkta och bestämda trottoarplats, dit han kunde gå och ställa sig, när ett festtåg väntas. Den gatudirektör, som genomför den reformen, får sitt namn i stadens ärorika historia. Samt gärna egen livstidsplatta i bra hörna.

Naturligtvis finns det litet av hyena i vår nyfikenhet och vårt nöjesbegär. Amerikanen O'Henry berättade en gång en liten historia om en herre och en dam, hos vilka sensationsbegäret var så starkt, att det utvecklade ett sjätte sinne: de kunde instinktivt känna, när en olycka, en eldsvåda eller en sammanstötning skulle inträffa. De voro alltid på platsen i rätta ögonblicket, njutande och frossande i alla spännande och makabra detaljer. Till slut blevo de bekanta och drivna av samma livsintresse förälskade i varandra. De förlovade sig och bestämde sig i

sinom tid för bröllop med kyrklig vigsel. Den bestämda dagen kom, kyrkan fylldes av släkt och vänner och prästen stod färdig i sakristian, men brudparet hördes inte av. Man blev orolig, och efter en halvtimmes väntan bestämde man sig slutligen för att söka reda på kontrahenterna. Man fann dem, var för sig, i den nyfikna folkmassan utanför kyrkan. Av gammal vana hade de ställt sig där.

Skulle den händelsen kunna inträffa i Stockholm? Knappast. Här ha vi ju mest borgerlig vigsel och den förrättningen vållar inga hyenesamlingar utanför Rådhuset.

11. 9. 38.

FARBOR DOKTORN.

Farbor börjar bli en omtyckt titel i landet. Om man donerar 1,500 kronor till Aeroklubben, blir man flygarfarbor, är man älskare av studentsång, kan man bli hedersfarbor i O. D. och håller man sig väl med det rätta välfärdspartiet, kan man kanske bli riksdagsfarbor. Bor med partichefen blir man så fort man betält avgiften.

Bland alla dessa bröder och farbröder är det dock en som tyvärr kommit bort: farbor Doktorn. Minns ni honom, den gamle, snälle herrn, som kom hem, när ni var litet krasslig, som satt vid er säng, tog er på pulsen, knackade er i bröstet och lyssnade på ryggen. Som bredde täcket över er, med varsam, vänlig hand, smålog gott och stilla och sade:

— Så där ja, det här är ingenting farligt. Nu ska vi bara vara lugna så blir det snart bra. Och så ska jag skriva ut ett litet recept på en riktigt god medicin.

Det var den gamle husläkaren, en hjälpare, en tröstare, som kände hela familjen och visste, hur den skulle behandlas, en herre, som man tryggt lätade och trodde på. Han var vår vän för kropp

och själ. Han är borta nu och i stället ha vi fått många och skickliga vänner: en för näsan, en för magen, en för hjärtat, en för halsen och öronen och många för socker, gikt och fettstöt och allt annat ont. De äro mycket styva allesammans, men ibland undrar man, om de inte glömt bort människan för sjukdomarna.

Professor Israel Holmgren lutade något åt det hållet, då han på läkarmötet varnade för specialiseringen, som han gav skulden för det tilltagande kvacksalveriet. Det kan rentav hända, sade Holmgren, att kvacksalvaren med sitt sunda bondförstånd upptäcker och ser mer än specialläkaren. Omöjligt är det inte, i enstaka fall. Det händer, att kvacksalvaren är en bättre psykolog än läkaren, och det betyder en hel del, inte bara för hans egen kassa utan även för patientens hälsa. Den självgjorda doktorn vet också av erfarenhet, att flertalet sjukdomar gå till hälsa utan och trots hans åtgörande. Det är det lilla knepet av naturen, som både han och patienten leva på. Man skulle med en liten ändring av en gammal sanning kunna säga, att kvacksalvaren ordinerar men naturen botar ändå.

Vilken makt ligger dessutom inte i den suggestiva tron på läkaren och läkemedlet. I det ögonblick patienten förlorar den tron, förlorar han också möjlighet till hälsa.

Överläkaren, doktor Giertz, säger i ett av sina föredrag:

»Vad vi läkare i kanske 60—70 procent av fallen på vår mottagning utöva är, när allting nämns vid dess rätta namn, ingenting annat än psykoterapi. Denna behandling av psykisk-andlig-själslig väg förmår enligt vår erfarenhet påverka och bota både organiska och funktionella sjukdomar. Läkekonsten är i våra dagar endast till ringa del naturvetenskaplig.»

En gång i tiden ägde vi här i landet en riktig riksfarbror till doktor. Det var Westerlund i Enköping. Han var mera specialist på sjuka människor än på sjukdomar. Till honom reste man och blev bra, var man än hade ont. Och kunde inte Westerlund bota, så kunde ingen annan doktor heller. Då fick man självdö.

Om Westerlund berättades många roliga och typiska anekdoter. En dam, som led av en mångårig magåkomma, ordinerades att tugga råa havregryn. Hon blev bra. En herre med svår huvudvärk kom också till Enköping och klagade sin nöd. Westerlund såg på honom med sin allvarliga blick och sade:

— Ni har för trång krage. Skaffa er ett nummer större. Patienten gjorde så och blev tvärt fri från huvudvärken.

När Westerlund gick bort, skrev en patient i en daglig tidning:

— För tjugu år sedan for jag till enköpingsdoktorn. Han undersökte mig noga och så sade han: tar ni supen till middag? — Aldrig, sade

jag. — Gör det då, sade doktorn. Sedan dess har jag följt hans råd och varit fullt frisk. Jag är nu 80 år.

Nå, det var nog inte bara den ordinationen, som gav Westerlund hans stora namn och rykte. Hans popularitet hade andra och säkrare grunder.

En gång var det en herre vid namn Tacitus som sade: Varje man, som uppnått 30 år, är antingen idiot eller sin egen läkare. Det var på den tiden. Numera äro vi i det fallet mest idioter allesammans. Och så springa vi i vår nöd till specialisterna för öron-, näs- och hals-, mage-, nerv- och hjärt-, allt under det vi stilla längta efter vår barndoms kära, snälla farbror doktor, som höll sin svala hand på vår heta panna, som gav oss lugn och ro genom sitt kärleksfulla, trygga väsen. På honom och hans oläsliga recept trodde och litade vi — och så blevo vi bra. Det var en riktig doktor det!

T V Å S M Å O R D.

Världen stod stilla ett ögonblick då budet om Chamberlains besök hos Hitler gick ut. Något nytt och ovanligt hade hänt. Något högst överraskande och djärvt.

Uppför man sig på det sättet, höga statsmän emellan? Får man tala vid varandra direkt, man mot man och kanske hjärta mot hjärta? Skall inte samtal mellan de herrarna föras den diplomatiska vägen, genom ministrar och ambassadörer? Har inte mr Chamberlain på ett betänkligt sätt brutit mot den högre politiska etiketten?

Skulle lord Grey uppfört sig på det underliga sättet 1914? Flygtrafiken hade visserligen inte uppnått den utveckling som nu, men han hade inte gjort det ändå. Han förstod att hålla på sin värdighet. Värdighet — skulle ni kunna tänka er kaiser Wilhelm vid samma tid flygande till England? Han hade ingen flygmaskin han heller, men det gick båtar och tåg. Kaisern med det stora slagsvärdet mellan knäna och den pansrade näven i särskilt armstöd på väg till Grey och Lloyd George — nej, så långt får man inte driva ett skämt.

Å nej, på den tiden visste man, hur det skulle gå till i krig. Man skickade depescher med kurirer, om det var särskilt bråttom. Ibland hände det, att man behöll kuriren som gisslan, om han var värd det. Man kastade honom helt enkelt i tornet, där han fick försväktas, till hans herre möjligen kom och befriade honom.

De där tornen äro raserade för länge sedan. Man behöver dem inte vare sig för kurirerna eller för utsiktens skull. Man får ändå veta, hur det står till i världen. Radioantennen är tillräcklig. Den tar tjänstvilligt upp mycket mer än man vill veta.

Chamberlain har givit ett gott uppslag till ordnandet av världskriserna. Man flyger till varandra. För att talas vid i lugn och ro, vid en pipa eller en cigarr, eller kanske bara en kopp choklad.

Adjutanten anmäler:

— Mr Chamberlain från London.

— Å, bed honom stiga in. Han är hjärtligt välkommen.

Och så trycka de höga herrarna varandras händer, varmt och uppriktigt. Kanske le de också vänligt och förbindligt som civiliserade människor bruka då de mötas.

— Roligt att se er. Resan har väl gått bra? Sitt ned — nej inte på den hårda stolen — tag soffan, den är mjukare. Vad kan vi nu göra för varandra, våra riken och mänskligheten?

Kan det bli krig efter ett sådant möte? Knap-past. Men det kan bli en öppen klarhet över dunkla och trånga frågor. Det kan kanske så småningom bli både samförstånd, fred och vän-skap.

De öppna händerna ha mötts. Den knutna pansrade näven har inte längre någon talan gentlemän emellan. Den näven har slagit sönder tillräckligt många förhandlingsbord och krossat alltför många vackra drömmar om fred och för-soning. Sätt den i en monter på ett museum för fornlämningar. — —

Mr Chamberlain kommer hem.

— Nå, säger hans nyfikna ministrar. Hur gick det?

— Det gick bra. Utmärkt. Alltsammans skall ordnas i godo.

I godo — två små ord, som stå i alla världens lexikon, men som tyvärr användas så sällan. Stackars små ord, som så sällan få komma ut i världen bland människorna.

Chamberlain har med öppen hand, utan fruk-tan eller feghet, berett plats för de orden. En värld i spänning väntar att deras innebörd blir verklighet.

16. 9. 38.

DET BESVÄRLIGA TÄNKANDET.

Den amerikanske författaren Willem van Loon, som gjort oss äran av ett längre besök, uttalade sig en dag om sitt arbete:

— Att skriva är ingen konst. Det är tänkandet som är arbetsamt.

Ja, det där tänkandet, det är då för besvärligt och tid tar det. Hur ska man i nuvarande brådska hinna med att både tänka och skriva? Därför nöjer man sig ofta med att skriva. Man skriver med fingrarna, som Huxley säger. På maskin, eller om man är gammalmodig, med reservoarpenna, vilket dock är bekvämare än det gamla doppsättet, vilket dels tog tid och dels gav anledning till en och annan farlig tankepaus.

Hemligheten med filmens makt i världen ligger ju i att den inte inbjuder eller tvingar till tänkande. Ett förtjusande tidsfördriv, där man bara behöver se och höra. Kameran regerar världen. Våra mormödrars små dagböcker ha ersatts av smalfilmkameran, som nu tillhör varje städad familjs utrustning. Hur underbart är det inte att en gång i framtiden få se hur Elsas shorts sågo

ut 1938. Begagnar man färgfilm, kan man också, på ett ungefär, få veta kulören på hennes läppsmink.

Men folk går ju på teatern. Ja visst, men mest för att få se de älskade, beundrade skådespelerskornas senaste toaletter. Är det en pjäs också, så tar man den som en förevändning, vilket väl är riktigt.

Det är inte så längesedan tidningarna saknade bilder. Nu äro de, framför allt i Amerika, på väg att sakna text. Bildtidningen är det senaste skriket. Rätt som det är ha vi den här. Text skall vara rubrik men inte mer. Bilden får ge situationen. Man läser inte en tidning, man bläddrar den.

Den engelske författaren Stephen Leacock skrev helt nyligen:

Amerikanerna äro ett besynnerligt folk. De kunna inte läsa. De ha flera och bättre skolor än hela Europa, men de kunna inte läsa. De trycka flera böcker på ett år än fransmännen på tio, men de kunna inte läsa. De köpa tusentals nya romaner, men de läsa bara första sidan. Den siste amerikanen, som satte sig ned för att verkligen läsa, dog på Henry Clays tid.

Är det mycket bättre hos oss, i Nya Amerika? Hyr en vägg vid en gata och kasta dit filmbilder och ni får folk att stanna hur brått de än ha. Försök att på samma duk fästa Tio Guds bud, och man rusar förbi, misstänkande någon in-

smugglad reklam för patentmedicin — om inte möjligen texten kan förhöjas och illustreras av säsongens senaste filmstjärnor.

Man talade förr om ordets makt. Visst har ordet alltjämt makt, i synnerhet om det finns en megafon i närheten. Då kan den rentav bli skrämmande. Tanken är också en makt, framför allt om den kan tänka ut en bild som slår.

Ord utan tanke aldrig himlen når, sade Hamlets fader. Och för övrigt: varför nå himlen, när jorden, även i sin osäkerhet, är betydligt säkrare.

Men tänker då inte den moderna människan? Hon kallar det så, men i själva verket planerar hon mera än hon tänker. Lever hon i en totalitär stat, behöver hon dessutom inte tänka. Där är det så vist ordnat, att diktatorn tänker för henne. Och han tänker alltid rätt. I en demokratisk stat får hon tänka vad och hur mycket hon vill, och hon får till och med tala om, vad hon tänker, om det nu kan ha någon verkan.

När vi tänka, tänka vi vanligen i bilder, som i hundra- och tusental jaga genom vår själ. Läser ni om en vän, som råkat ut för en bilolycka, så ser ni strax hela händelsen för er. Ser ni en annons om ett högfjällspensionat, ser ni också hela huset och möjligen även notan från senaste vistelsen framför er.

För verkligt fantasibegåvade människor kan detta bildtänkande ha en praktisk nytta. Balzac

levde många år i en kall och ödslig vindsvåning. Där brann ingen eld i den öppna spisen, där hängde inga tavlor, men på en vägg hade han skrivit med kol: *Byrå i rosenträ*. På en annan hade han textat: *Gobeläng med venetiansk spegel* och på hedersplatsen över det kalla spisgallret lästes: *Tavla av Raphael*.

Balzac var en stor författare. Han kunde tänka i starkare bilder än vi andra. Och hur bekvämt. I synnerhet vid flyttningar.

En gång talade jag vid en ung dam om den moderna tankelättjan. Hon sade:

— Ja, vad tjänar det egentligen till att tänka. Det blir ju i alla fall aldrig som man tänker.

Det kunde hon ju ha rätt i. Men det var ju inte precis det det var fråga om.

M A R S C H E R A.

— Nå, det blev fred till slut!

— Fred. Det har väl inte varit något krig. Bara litet tal om det i de ovederhäftiga tidningarna.

— Ni låter säker nu. Men i onsdags var ni inte så säker, när ni sprang och köpte kaffe och socker och havregryn allt vad påsarna höll. Och tog ut era sista slantar från banken och gömde dom under nattskjortan i nedersta byrålådan. Då var ni inte så säker i fredskorke. Men nu, då ni tror att allt är över, då bröstas ni er och återgår till gamla vanliga vanor. Blev ni inte glad, när ni i radio fick höra de kära hemlandstonerna om att anmäla flyttning och betala licens för att inte tala om mul- och klövsjukan, som inte är att glädjas åt men som ju dock är lindrigare än ett världskrig — framför allt för den som inte har varken gård eller kreatur.

— Tror ni att det var Mussolini som klarade biffen?

— Det vet jag inte. Jag tror, att det var världsförnuftet.

— Äh. Tror ni på något sådant?

— Ja, ibland. Man måste ju vara optimist. Både ni och jag äro ju i allmänhet rätt förnuftiga, varför skulle då inte världen, som bara är en massa ni och jag, vara det?

— Det förefaller inte så ibland.

— Nej, inte med oss heller. Men så tar vi vårt förnuft till fånga och så går det bra. Förnuftet är en svårhanterlig yngling. Man får ta honom i kragen då och då, men det är ju roligt att man kan. Även då det gäller andra.

Nej, jag tror inte att det var Mussolinis förtjänst att det blev upptoning i världsbilden. Jag är inte heller säker på, att det var de svenska författarnas vackra hälsning till de tjeckiska kulturbröderna som gjorde susen, ehuru den naturligtvis hade sin stora effekt. Hur det gick till gör detsamma. Huvudsaken är att det nu blir lugnt, både i den civiliserade världen och på en och annan löpsedelsredaktion. Hela världen jublar också av glädje och tacksamhet. I Prag är man inte fullt så glad, kanske mera bittert undrande, men vilken glädjebägare har inte sin malörtsdroppe? Den får man tåla.

— Vet ni var grunden till all oredan ligger?

— Jag har tyvärr inte listat ut det. Man har ju så mycket annat att syssla med i kvartalsskiftet.

— Jag tror, att alltsammans beror på de snälla tyskarnas obetvingliga begär att marschera. De ha alltid haft denna säregna lust, men sedan de blevo nazister, har den slagit ut i full blom.

Har ni de senare åren sett dem annat än marscherande, för sig själva eller förbi der Führer? På alla bilder, levande och döda, i alla tidningar med bok- och djuptryck marschera de, stela och strama, med benen högt i vädret. Noggrann marsch, som redan Kaiser Wilhelm var så förtjust i och som förvandlar en samling individer till en levande maskin med tusentals benkrafter. Det där marscherandet är farligt för humöret och humorn. Det går inte att marschera och skratta på en gång. Ätminstone är det inte tillåtet.

Jag tror att stövlarna göra sitt till. Människor, som gå i stövlar, måste marschera. Det kan inte undvikas. Man promenerar inte i stövlar. Nå, nu måste man marschera någonstans. Man måste ha ett mål för marschen. Att marschera på egna vägar och kaserngårdar blir enformigt i längden. Man vill ut och se nya människor, som vifta och hurra när man kommer, eller om det är absolut nödvändigt, förskrämda ge sig i väg in i småskogen. Så marscherade man in i Rhenlandet och så marscherade man in i Österrike.

När bråket med sudeterna började, tänkte jag genast: nu vill dom marschera igen! Mycket riktigt. 1 oktober skulle marschen börja, i ny terräng, där man inte varit på mycket länge. Underbar natur men litet besvärlig.

Mr Chamberlain, som aldrig marscherar —

jag tror inte ens att man skulle kunna få på honom ett par stövlar, inte bara för giktens skull —, han bara promenerar eller rent av spatserar, om den hulda maken är med, han förstod genast var stöveln klämde och han tänkte:

— Nu vill Adolf ut och marschera! Nu gäller det att lugna honom. Roosevelt och Daladier, som inte heller äro några marschgossar, voro av samma mening. De rent av misstänkte, att tjeckerna kunde bli trampade på tårna av Adolfs stövlar.

— Och så fingo de hjälp av Mussolini, som också tycker om att marschera —

— Ja, det är litet märkvärdigt, men det är kanske så att han tröttnat på marscherna i Abessinien och Spanien. Terrängen är svår på båda ställena. Och så har han kanske upptäckt, att det har sitt behag att sitta stilla och tänka ibland också. Det är liksom en vila, även om man som skåningen bara sidder. Och så kostar det ju ingenting.

Men naturligtvis *måste* Adolf marschera, när han bestämt sig för det. Det går ju inte att hindra. Och så låter man honom marschera, i etapper, en bit i taget, med på stället vila då och då, så att han inte förtar sig, och tjeckerna inte bli alltför skrämde. Det blir liksom en promenad i stövlar, så gott det går. Dessutom blir det ju hans sista utlandsmarsch — det har han lovat — och så får man ju vara litet överse-

ende, när nu själva Freden börjat marschera, på litet stadigare ben.

— Vi svenskar marschera inte.

— Å nej, inte så att det stör, varken oss själva eller grannarna. Men om ni ställer er på Gustav Adolfs torg klockan 12.15 vardagar och något senare på söndagar, kan ni få se oss marschera. Då kommer själva vaktparaden, och den marscherar med musik i täten ända till Kungliga Slottet.

Annars ha vi inte marscherat något vidare i våra dar. Inte ens när vi voro Europas krigare. Då tågade vi. Nu varken tåga eller marschera vi. Nu lunka vi, så småningom. Om vi inte gå i procession eller stå i kö, framför allt om lördagarna, och numera ända till klockan fyra. Ett fint och stilla folk, beundrat av en hel värld.

ALLT VÄL.

Chamberlain fick sitt förtroendevotum av parlamentet. Naturligtvis. Det skulle han få av en hel värld. Så glada och tacksamma äro vi att vi sluppit undan krigets alla fador. I våra kyrkor tacka vi också Gud för freden. Vi bådo så innerligt om den, och då är det ju inte mer än rätt att vi lika innerligt tacka för den.

Nu säger någon: men var det en Guds fred vi fingo? Var det inte en människornas? I den jublande glädjekören saknas Tjeckoslovakien. Man är säkert litet tveksam på den kanten. Man säger kanske litet bittert: Det är visserligen mycket snällt och vänligt att ge oss 30 millioner pund — 10 åtminstone säkert — men äro de pengarna riktigt rena, var det inte ett dåligt samvetes pris man betalade?

Freden, som vi fått, är inte Guds. Han skulle inte tillåta den. Han kompromissar inte. Och Han viker inte för våld. Vi få själva stå för den affären, ty det var en affär.

Som affär tycks den dock inte vara riktigt säker. Med vilken glädje, med vilket jubel möttes inte Chamberlain, när han kom från Mün-

chen. Han hade räddat världen. Repet om vårhals hade lossnat i sitt grepp. Vi kunde återandas. Man grät av glädje. Stora, starka karlar gräto.

Där gick några dagar och så — gick tacksamhetens friska hy i eftertankens kränka blekhet över. Freden var vunnin, men vilken fred och för hur länge? Nu gällde det att säkra den ännu mer än förr. Nya rustningar till det yttersta. Ingenting får sparas för att göra oss och naturligtvis freden så säkra som möjligt. Man måste betänka, att det krig, som nu kommer, dödar män och kvinnor och barn, innan en soldat eller en flygare hunnit bli angripen.

Man känner ännu den varma handtryckningen från kamraterna vid rådsbordet i München, eller har den kanske kallnat? Ingenting är dock att lita på — ärlighet, uppriktighet, förtroende. Endast vapen äro säkra. Freden, den ängelen, skall gå sin väg mellan bajonetter och kulsprutor. Först då går hon säker.

Så är det fredspriset. Vi ha mycket bekymmer för det. Det hjälper inte att norska nobelkommittén inte kan ta emot något förslag för i år. Det är för sent. Man kunde ju inte beräkna, att det skulle bli en så fin fred efter 1 februari. Vi diskutera ändå och vi presentera våra kandidater. Chamberlain? Han kom först. Visst var det hans förtjänst att något blev gjort. Men utan Benesj hade det inte blivit något av. Han säk-

rade freden. Ja, och Hitler. Tänk, om han inte gett med sig. *Då* hade vi ändå haft alltsammans över oss.

Skulle man inte kunna tänka sig, att de tre herrarna delade priset. Det blir ju inte mycket på var, men äran, äran. Hitler, som av princip inte tar emot nobelpris, kanske gör ett undantag för världsfredens skull. Och för de snälla norrmännen. De äro också tacksamma för att de fått fred. Herr Hambro är visserligen litet tveksam, men han tillhör folkförbundet och har sålunda ingen allvarlig talan. Folkförbundet — världen skrattar bara den hör namnet. Verkligen mycket lustigt förbund.

För ögonblicket är allt sålunda väl beställt i världen. Låt oss vara glada och tacksamma för vad vi fått. Där var visserligen en vis, som en gång sade:

Hur skall jag kunna glädjas, då min granne lider. Men denne vise var från en tid med annan visdom än vår. Det går visst att glädjas även om vår granne lider, förutsatt att han inte bor så nära, att hans jämmer generar oss. Det ögat inte ser, det hjärtat inte känner. Så vist är det inrättat hos oss. Om inte vist, så åtminstone klokt och praktiskt. För övrigt: vad är visdom? Sanningens kappa, svarar en annan herre. Om så, skola vi hoppas, att den kappan är väl pälsfodrad, så att den ädla damen inte förkyler sig

i den hårda och kalla vind, som nu drar fram
över världen.

Hitler lovade oss häromdagen en fridfull jul.
Må vi vara tacksamma även för det — var stund
av frid och lycka är oss dyrbar — och må vi
även önska att de trettio silverpeng — de trettio
millionerna pund från London — måtte bereda
även tjeckerna litet frid och julglädje.

9. 10. 38.

INNEHÅLL.

Det stolta vi	5
P. M. för Nobelpristagare	9
Kors i taket	13
Premiär	17
Kvinnans fiende nr 1	21
De 22	26
Skönhet dör inte	29
Dricks	33
De blygas bankrutt	36
Uttal	40
Arvskatten	44
Psykologi i vardagslivet	48
Ett utmärkt förslag	53
Någon annanstans	57
En artist	62
Vår ålder	66
Det stora skådespelet	70
Världssamvetet	74
En delegation	78
Förolämpade döttrar	82
Första maj m. m.	86
Skådespelet	90
Utan bevakning	94
Cigarretten	98
Vi kan, vi med	103
Telefonvett	108
Anekdoter på marsch	112
Udda och jämnt	116

Doktorn säger	1200
En lyckad kur	1244
Fort	1283
Kungen	1311
Sommarstad	1355
Jorden runt	1399
Onödigt	1433
Svensden	1477
Nya Amerika	1522
En dag i världen	1566
Andligt och kroppsligt	1611
En besynnerlig hobby	1655
Att stjäla	1699
Försummad propaganda	1733
Kvinnor	1788
Man ur huse	1833
Farbror doktorn	1877
Två små ord	1911
Det besvärliga tänkandet	1944
Marschera	1988
Allt väl	2033

*Mod. 29/12-29
109-k*

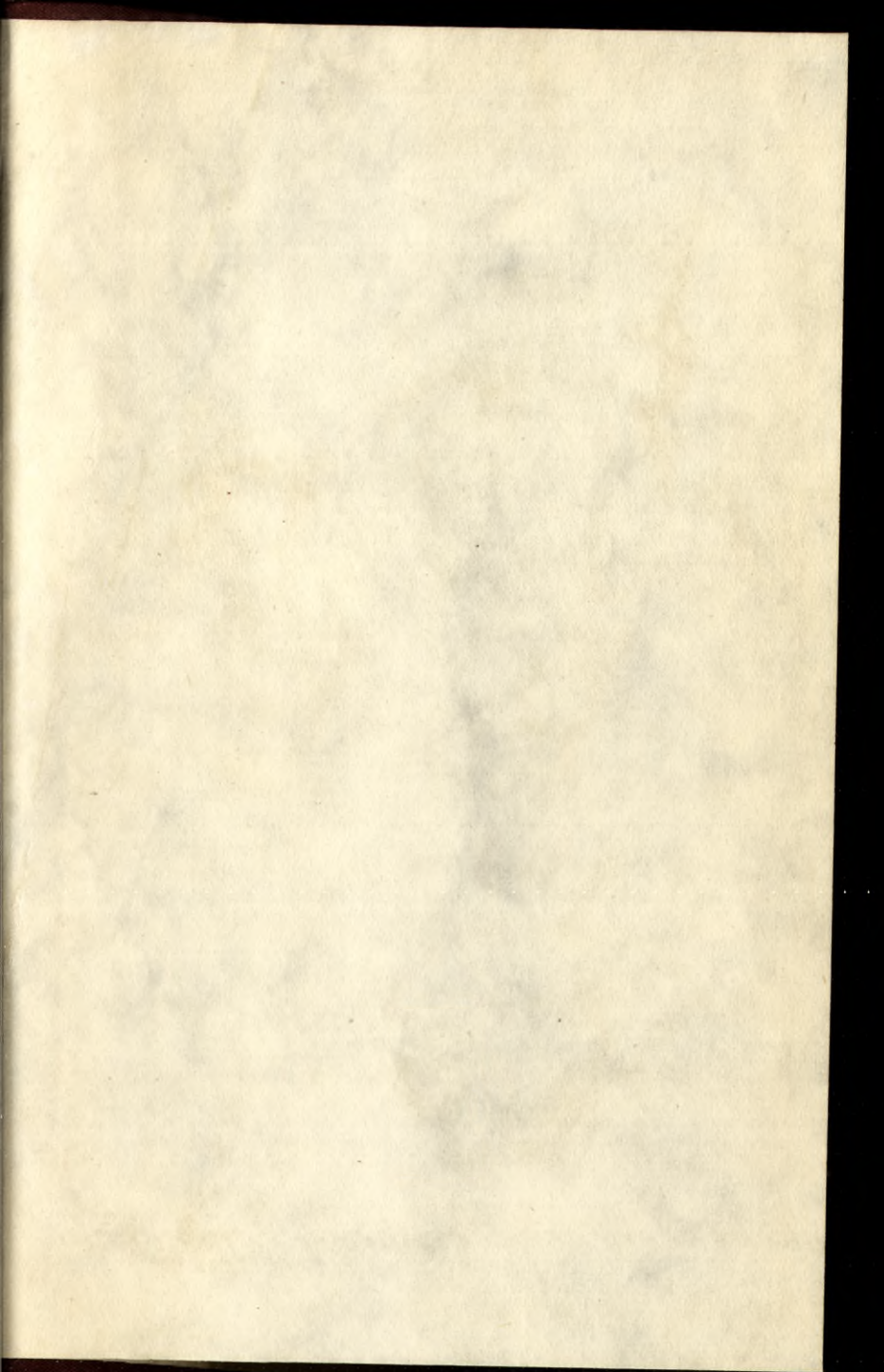
H A S S E Z.:

- Ett tjusigt panoptikon. 5: 50.
En utvald samling. 5: 50.
N:r 4712. Kåserier. 2:a uppl. 5: 25.
Lyckans land. Kåserier. 2:a uppl. 5: 25.
Tänkt och misstänkt. Kåserier. 2:a uppl. 5: 25.
Sanna mina ord. Historier och kåserier. 2:a uppl. 5: 25.
Som i en spegel —. En krönikebok. 2:a uppl. 5: 25.
25 år med svenska folket. En skämttidnings memoarer.
2:a uppl. 9: 50, inb. 12 kr.
Osanna berättelser ur livet. 2:a uppl. 4: 75.
Quantum satis. 2:a uppl. 5: 25.
Ulf. 3:e uppl. 4: 50.
Stor Sand. Historier från en ö och Annat. Med illustr.
3:e uppl. 4: 75.
Den förtrollade korgmakaren. 3:e uppl. 4: 75.
Tusen och en dag. Moderna sagor och berättelser. 3:e
uppl. 4: 75.
Den lilla gåtan. Med teckningar av EIGIL SCHWAB. 2:a
uppl. 4: 75.
Ur min praktik. 2:a uppl. 6: 50.
Blick på tingen. Historier och kåserier. 2:a uppl. 5: 25.
Kejsar Hedin. 2:a uppl. 2 kr.
Korn åt små fåglar. 1 kr.
Hazze Z:s julbok 1916. 2: 25.
-

Samlade historier. Med teckningar av EIGIL SCHWAB.

- I. *Dynamihunden*. 2 kr. — II. *Henriksson*. 2 kr.
III. *Claudia*. 2 kr. — IV. *Har Ni stulit?* 2 kr.
V. *De 18 och några till*. 2 kr. — VI. *Kvinnor*. 2 kr.
VII. *I och annat*. 2 kr. — VIII. *Ord för ord*. 2 kr.
IX. *Anna-Clara*. 2 kr. — X. *Ada*. 2 kr.
XI. *Fattiga riddare*. 2 kr. — XII. *Mellan dig och mig
och väggen*. 2 kr.

I—XII även tillgängliga inb. i 6 halvfranska band 54 kr.

H. A. S. S. A. V.

1870
1871
1872
1873
1874
1875
1876
1877
1878
1879
1880
1881
1882
1883
1884
1885
1886
1887
1888
1889
1890
1891
1892
1893
1894
1895
1896
1897
1898
1899
1900

1901
1902
1903
1904
1905
1906
1907
1908
1909
1910
1911
1912
1913
1914
1915
1916
1917
1918
1919
1920
1921
1922
1923
1924
1925
1926
1927
1928
1929
1930
1931
1932
1933
1934
1935
1936
1937
1938
1939
1940
1941
1942
1943
1944
1945
1946
1947
1948
1949
1950

1951
1952
1953
1954
1955
1956
1957
1958
1959
1960
1961
1962
1963
1964
1965
1966
1967
1968
1969
1970
1971
1972
1973
1974
1975
1976
1977
1978
1979
1980
1981
1982
1983
1984
1985
1986
1987
1988
1989
1990
1991
1992
1993
1994
1995
1996
1997
1998
1999
2000

2001
2002
2003
2004
2005
2006
2007
2008
2009
2010
2011
2012
2013
2014
2015
2016
2017
2018
2019
2020
2021
2022
2023
2024
2025
2026
2027
2028
2029
2030
2031
2032
2033
2034
2035
2036
2037
2038
2039
2040
2041
2042
2043
2044
2045
2046
2047
2048
2049
2050

2051
2052
2053
2054
2055
2056
2057
2058
2059
2060
2061
2062
2063
2064
2065
2066
2067
2068
2069
2070
2071
2072
2073
2074
2075
2076
2077
2078
2079
2080
2081
2082
2083
2084
2085
2086
2087
2088
2089
2090
2091
2092
2093
2094
2095
2096
2097
2098
2099
2100

6000180338

Göteborgs universitetsbibliotek

9.25

JOHN JOHNSON
BOKBINDARE
GÖTEBORG

